

**Informacje z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału
Banku Spółdzielczego w Niemcach
według stanu na dzień 31.12.2017 roku.**

Spis treści:

I. Informacje ogólne	3
II. Podstawowe założenia Strategii Banku	3
III. Cele strategiczne Banku Spółdzielczego w Niemcach	4
<i>Cel I: Stałe doskonalenie jakości obsługi klientów</i>	4
<i>Cel II: Dążenie do wzrostu bezpieczeństwa funkcjonowania banku</i>	5
<i>Cel III: Umocnianie siły kapitałowej banku</i>	6
IV. Strategia (Polityka długoterminowa) kapitałowa.....	17
V. Fundusze własne.....	20
VI. Ryzyko i adekwatność kapitałowa.....	21
1. RYZYKO KREDYTOWE.....	24
Testy warunków skrajnych dotyczące ryzyka koncentracji	25
Testy warunków skrajnych dotyczące ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych	28
1.2 Ryzyko ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie	28
1.2.1 Testy warunków skrajnych ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.....	29
1.3 Wnioski	30
2. RYZYKO PŁYNNOŚCI.....	30
2.2 Wskaźniki opisujące ryzyko płynności.....	31
Kontrola przestrzegania ustanowionych limitów ostrożnościowych	35
Prognoza płynności finansowej Banku	35
Analiza wewnętrznych cen transferowych (FTP)	35
3. RYZYKO RYNKOWE.....	39
3.2 Ryzyko stopy procentowej	40
3.3 Wnioski	42
4. RYZYKO OPERACYJNE.....	42
4.1 Incydenty ryzyka operacyjnego	43
4.2 Mapa ryzyka	44
4.3 Macierz bazylejska	44
4.4 Ryzyko operacyjne w obszarze kadr.....	47
4.5 Ryzyko operacyjne w obszarze procesów i systemów, oraz outsourcingu	48
4.6 Ryzyko operacyjne w obszarze zdarzeń zewnętrznych i wewnętrznych	50
4.7 Test warunków skrajnych ryzyka operacyjnego	50
4.8 Kluczowe wskaźniki ryzyka KRI.....	51
4.9 Monitoring wybranych kredytobiorców	52
4.10 Wnioski	54
5. RYZYKO BRAKU ZGODNOŚCI.....	54
5.1 Straty finansowe i niefinansowe ryzyka braku zgodności	54
6. RYZYKO BIZNESOWE, W TYM WYNIKU FINANSOWEGO	55
6.1 Dekompozycja wyniku finansowego brutto	55
6.2 Ocena poziomu ryzyka wyniku finansowego.....	56

6.3	<i>Analiza otoczenia i konkurencji</i>	57
6.4	<i>Test warunków skrajnych zmian czynników makro i mikroekonomicznych</i>	57
7.	RYZIKO KAPITAŁOWE	59
7.1	<i>Fundusze własne i kapitały</i>	59
7.2	<i>Kapitałowy test warunków skrajnych</i>	59
7.3	<i>Wnioski</i>	60
8.	RYZIKO MODELI	60
9.	RYZIKO TRUDNOMIERZALNE	61
9.1	<i>Ryzyko transferowe</i>	61
9.2	<i>Ryzyko strategiczne</i>	61
9.3	<i>Ryzyko rezydualne</i>	61
9.4	<i>Ryzyko utraty reputacji</i>	62
9.5	<i>Ryzyko cyklu gospodarczego</i>	62
10.	PODSUMOWANIE	64
VII.	Polityka wynagradzania pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku Spółdzielczego w Niemcach.	65
VIII.	Zasady Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych	67

Informacje z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału

Banku Spółdzielczego w Niemcach

według stanu na dzień 31.12.2017 roku.

I. Informacje ogólne

Bank Spółdzielczy w Niemcach z siedzibą w Niemcach, ul. Lubelska 190, przedstawia informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu zgodnie z Uchwałą 385/2008r KNF z dnia 17 grudnia 2008r (wraz z późn. zmianami), Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013r., Ustawa Prawo Bankowe (Art. 111 oraz art. 111a), Zasady Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych, wydanych uchwałą nr 218/2014 KNF, wg stanu na dzień 31.12.2016 roku:

1. W 2017 roku BS w Niemcach prowadził działalność w ramach struktury organizacyjnej:
Centrala w Niemcach, Oddział w Niemcach, Oddział w Garbowie, Oddział w Spiczynie, I Oddział w Lublinie, Filia w Krasieninie, Punkt Kasowy w Ciecierzynie, Punkt Kasowy Nr 1 w Garbowie oraz Punkt Kasowy nr 2 Garbów II-Zagrody.
2. BS w Niemcach na dzień 31.12.2017 roku nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją.
3. BS w Niemcach przedstawia informacje w oparciu o następujące regulacje: INSTRUKCJĘ SPORZĄDZANIA INFORMACJI DOTYCZĄCYCH ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ PODLEGAJĄCYCH UJAWNIENIOM oraz Założenia Polityki informacyjnej Banku Spółdzielczego w Niemcach.

II. Podstawowe założenia Strategii Banku

1. Misja Banku

Misja Banku określa główny cel istnienia Banku. Zawiera także określenie podstawowych potrzeb, jakie Bank zaspokaja poprzez swoje istnienie i oferowane usługi.

Misją Banku Spółdzielczego w Niemcach jest świadczenie profesjonalnych usług bankowych, dostosowanych do potrzeb swoich klientów oraz lokalnego rynku finansowego, odpowiadających swoją jakością na wyzwania stawiane przez zmieniające się otoczenie.

Realizując podstawową działalność Bank wspiera rozwój środowiska lokalnego poprzez zaspokajanie potrzeb finansowych osób zamieszkujących lub prowadzących działalność gospodarczą na terenie działania Banku oraz poprzez wspieranie inicjatyw społeczności lokalnej.

2. Wizja Banku

Wizja definiuje pozycję, jaką Bank chce osiągnąć poprzez realizację strategii działania.

Wizją Banku Spółdzielczego w Niemcach jest utrzymanie statusu wiarygodnej i wysoce profesjonalnej instytucji finansowej o charakterze uniwersalnym. Chcemy być liderem usług finansowych na rynku lokalnym, zachowując wartości godne przyjaznej instytucji finansowej.

Głównymi wartościami Banku są:

Uczciwość, zadowolenie Klientów, dbałość o najlepsze relacje z Klientami, profesjonalizm, wysoka kultura osobista, przyjazność.

III. Cele strategiczne Banku Spółdzielczego w Niemcach

Głównym celem strategicznym Banku Spółdzielczego w Niemcach, w latach 2017-2020 będzie wzmocnienie pozycji rynkowej Banku, poprzez wykorzystanie zasobów oraz zdolności do konkurowania, w celu przeciwdziałaniu zagrożeniom makro- i mikrootoczenia.

Bank w najbliższych latach wyznacza następujące cele strategiczne:

- 1) stałe doskonalenie jakości obsługi klientów
- 2) dążenie do wzrostu bezpieczeństwa funkcjonowania Banku
- 3) umacnianie siły kapitałowej

Cel I: Stałe doskonalenie jakości obsługi klientów

Sprostanie wymaganiom rosnącej konkurencji stawia przed Bankiem wyzwania w postaci dostosowania swojej działalności do zmieniających się warunków społecznych, gospodarczych, ekonomicznych, demograficznych itp.

W tym celu w okresie objętym niniejszym dokumentem określa się następujące cele biznesowe:

- 1) W ramach realizowanej polityki handlowej planuje się utrzymanie dotychczasowej podstawowej działalności w zakresie kredytowania, gromadzenia depozytów oraz obsługi rachunków bieżących i rozliczeń elektronicznych, stale zwiększając wolumen sprzedaży. Miernikiem realizacji ww. celów są analizy kształtowania się ilości rachunków bieżących, wysokości portfela kredytowego oraz poziomu depozytów terminowych. Zakładane wielkości ww. celów oraz terminy ich realizacji są określone w projekcji finansowej, stanowiącej załącznik do niniejszej Strategii. Za realizację ww. celów odpowiada Wiceprezes Zarządu ds. handlowych i marketingu.
- 2) W ramach przyjętej polityki kredytowej Bank na bieżąco analizuje potrzeby rynku lokalnego w zakresie kredytowania inwestycji, finansowania budownictwa mieszkaniowego, wsparcia rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz realizacji zapotrzebowania na kredyty detaliczne. Cele biznesowe w zakresie portfela kredytowego określa się poprzez długoterminowe plany sprzedaży kredytów ogółem, kredytów finansujących nieruchomości, zabezpieczonych hipotecznie oraz detalicznych. Za realizację ww. celów odpowiada Wiceprezes Zarządu ds. handlowych i marketingu.
- 3) Prowadzony będzie stały monitoring oferty banków konkurencyjnych w celu utrzymania atrakcyjności oferty Banku, ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesnej oferty i elektronicznych kanałów dystrybucji usług bankowych.
- 4) Utrzymywana będzie stała współpraca z Bankiem Zrzeszającym w zakresie wprowadzania na rynek wspólnych produktów, z wykorzystaniem procedur i technologii opracowanych przez Bank Zrzeszający.
- 5) Zapewnienie zgodności działania Banku w zakresie sprzedaży produktów z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz przyjętymi standardami postępowania.
- 6) Szczegółowe założenia wartościowe i ilościowe polityki handlowej i kredytowej zawarte są w planach ekonomiczno-finansowych opracowanych na poszczególne lata.
- 7) Zamierza się utrzymanie dotychczasowego profilu klientów, tj. obsługę klientów detalicznych, rolników oraz małych i średnich przedsiębiorstw z terenu działania Banku. Podejmowane będą działania zmierzające do utrzymania aktualnej grupy, jak i pozyskiwanie nowych klientów.
- 8) Planuje się stałą dywersyfikację oferty produktowej, szczególnie poprzez rozwój elektronicznych kanałów dystrybucji usług bankowych.
- 9) Zakłada się stały wzrost sprzedaży kart płatniczych. Za realizację ww. zadania odpowiedzialny jest Wiceprezes Zarządu ds. handlowych i marketingu.
- 10) Przewiduje się stały wzrost wykorzystania narzędzi informatycznych w celu doskonalenia jakości obsługi a także pozyskania do obsługi osób małoletnich oraz studentów.
- 11) Prowadzony będzie stały dobór, monitoring oraz doskonalenie pracowników sprzedażowych, mogących sprostać wymaganiom konkurencji banków komercyjnych.

- 12) Planuje się prowadzenie systematycznych szkoleń w zakresie profesjonalnej obsługi klientów i nowoczesnych technik sprzedaży usług bankowych.
- 13) W celu zapewnienia bezpiecznego i wygodnego dostępu klientów do usług Banku przewiduje się utrzymanie dotychczasowej sieci placówek.
- 14) Planuje się prowadzenie działań promocyjnych i reklamowych adekwatnych do rozwoju oferty, takich jak np. reklama na stronie internetowej, reklama w lokalnej prasie, podczas imprez organizowanych na terenie działania Banku, a także reklama ogólnokrajowa (wizerunkowa) organizowana wspólnie z Bankiem Zrzeszającym.
- 15) Wykorzystanie Internetu do dystrybucji informacji o usługach Banku.
- 16) Za opracowanie szczegółowych zasad realizacji wymienionych wyżej kierunków działań w ramach corocznych planów ekonomiczno-finansowych, planów działań marketingowych, w oparciu o bieżącą analizę rynku i potrzeb klientów odpowiada Zarząd Banku. Realizacja ww. celów biznesowych jest oceniana przez Radę Nadzorczą w oparciu o analizy realizacji Strategii w terminie zatwierdzania planu ekonomiczno-finansowego na kolejne lata.

Cel II: Dążenie do wzrostu bezpieczeństwa funkcjonowania banku

- 1) Ciągłe innowacje technologiczne i konkurencja pomiędzy istniejącymi i wchodzącymi na rynek organizacjami bankowymi, spowodowały dynamiczny rozwój bankowości elektronicznej – również w bankach spółdzielczych. Niesie to ze sobą zarówno korzyści, jak i wzrost ryzyka. Banki zawsze narażone były na ryzyko błędów i oszustw, ale skala tego ryzyka i szybkość, z jaką mogą te zjawiska obecnie wystąpić, zwiększyła się wydatnie wraz z rozwojem komputerowego przepływu środków pieniężnych. Profil ryzyka każdego banku jest inny i wymaga dostosowania metod jego redukcji do skali i złożoności prowadzonej działalności oraz przygotowania banku do zarządzania tym ryzykiem.
- 2) W Banku systematycznie są i będą wdrażane, w miarę wchodzenia w życie kolejnych regulacji nadzorczych systemy zarządzania ryzykiem bankowym. W Banku prowadzona jest identyfikacja, pomiar, monitoring i analiza istotnych rodzajów ryzyka. W miarę rozwoju zakresu działalności (np. wdrożenie obsługi dewizowej) oraz wzrostu stopnia dostosowania wewnętrznych regulacji bankowych do wymagań Unii Europejskiej Bank będzie wdrażał procedury zarządzania kolejnymi rodzajami ryzyka – o ile staną się one istotne dla działalności Banku. W celu zarządzania istotnymi rodzajami ryzyka Bank wyznacza następujące kierunki działań:
  - a) Bank na bieżąco analizuje zmiany obowiązujących zewnętrznych przepisów prawnych i dostosowuje swoje wewnętrzne procedury do tych zmian, stale doskonaląc swoje systemy zarządzania ryzykami oraz mechanizmy kontroli wewnętrznej.
  - b) Bank dostosowuje wykorzystywane narzędzia informatyczne do zmieniających się przepisów prawa.
  - c) Bank wdraża zapisy Nowej Umowy Kapitałowej, zgodnie z uchwałami i z rekomendacjami nadzorczymi Komisji Nadzoru Finansowego.
  - d) Bank posiada i na bieżąco aktualizuje pisemne procedury, zawierające zasady identyfikacji, pomiaru, monitorowania i analizy poszczególnych rodzajów ryzyka, obejmujące wszystkie istotne obszary działania Banku.
  - e) Bank wdrożył oraz stale doskonali zasady wyznaczania minimalnych oraz wewnętrznych wymogów kapitałowych (ICAAP). W okresie obowiązywania Strategii Bank będzie dążył do utrzymania współczynników kapitału podstawowego i kapitału TIER I na poziomie określonym w pakiecie CRD IV / CRR.
  - f) Bank dokonuje okresowej analizy profilu ryzyka i stosuje odpowiednie narzędzia redukcji ryzyka, adekwatne do jego profilu i skali.
  - g) W Banku wdrażane są narzędzia informatyczne, wykorzystywane w procesie rejestracji i pomiaru wpływu poszczególnych rodzajów ryzyka na sytuację ekonomiczno-finansową Banku – w tym na wysokość funduszy własnych.
  - h) Wdrażane są i doskonalone działania chroniące systemy informatyczne i informacje w Banku.
  - i) Przeprowadzane są systematyczne audyty rozwiązań informatycznych i ich bezpieczeństwa.
  - j) W celu ograniczania poszczególnych rodzajów ryzyka w Banku ustalane są wewnętrzne limity ostrożnościowe, których wysokość zależy od skali ryzyka. Szczegółowy tryb oraz wysokość poszczególnych limitów ustala Zarząd Banku.
  - k) Bank zapewnia wysokie kwalifikacje osób odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem w Banku.
  - l) W Banku prowadzone są systematyczne szkolenia pracowników z zakresu bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa informatycznego i informacji.
  - m) W Banku prowadzona jest systematyczna kontrola przestrzegania wewnętrznych przepisów i procedur bankowych, w tym regulacji dotyczących bezpieczeństwa Banku.

- n) Rada Nadzorcza Banku zatwierdza kierunki działań w celu ograniczania ryzyka w Banku, zawarte w niniejszej „Strategii” oraz poddaje okresowej ocenie (nie rzadziej niż raz w roku) jakość zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku.
- o) Zarząd Banku jest odpowiedzialny za opracowanie, wdrożenie i kontrolę przestrzegania szczegółowych pisemnych procedur zarządzania ryzykiem w Banku.
- p) Zarząd określa, a Rada Nadzorcza zatwierdza akceptowalny poziom ryzyka, który został zawarty w projekcji finansowej oraz w szczegółowych strategiach zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (politykach długoterminowych), stanowiących załączniki do Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.
- q) Długoterminowe Polityki zarządzania ryzykami (Strategie) obejmują obszary:
  - Ryzyka kapitałowego,
  - Ryzyka kredytowego,
  - Ryzyka płynności,
  - Ryzyka stopy procentowej,
  - ryzyka operacyjnego oraz ryzyka braku zgodności
  - ryzyka walutowego.
- r) W okresie obowiązywania Strategii Bank, w ramach pakietu CRD IV / CRR będzie dążył do utrzymywania normy płynnościowej LCR na wskazanym w Rozporządzeniu unijnym poziomie, z uwzględnieniem okresów przejściowych.
- s) Bank śledzi na bieżąco postęp prac Systemu Ochrony Instytucjonalnej (IPS) i analizuje program dostosowania swoich regulacji do ww. systemu.
- t) Dostosowanie zasad zarządzania ryzykami do wymagań Dyrektywy 2013/36 UE.
- u) Wdrożenie zasad oceny odpowiedniości Rady Nadzorczej oraz członków Rady Nadzorczej, zgodnie z wymaganiami Dyrektywy 2013/36 UE.
- v) Opracowanie i umieszczenie na stronie internetowej Banku zasad zarządzania z zachowaniem ładu korporacyjnego (art. 96 Dyrektywy 2013/36 UE).

Cel III: Umacnianie siły kapitałowej banku

- 1) Doskonalenie jakości obsługi klientów oraz dążenie do wzrostu bezpieczeństwa funkcjonowania Banku ma na celu utrzymanie przewagi konkurencyjnej na terenie jego działania, co pozwala na wzrost sprzedaży, a w efekcie na umacnianie siły kapitałowej. Im wyższy poziom kapitałów w Banku tym większe możliwości rozwoju, między innymi poprzez wzrost inwestycji w nowoczesne technologie, reklamę, systemy motywacyjne dla pracowników, poprawę wizerunku zewnętrznego placówek bankowych, wzrost skali działalności (wskaźnik koncentracji, współczynnik wypłacalności) itp.
- 2) Bank dąży do umacniania swojej siły kapitałowej poprzez podejmowanie następujących działań:
  - a) Stały wzrost działalności handlowej, w celu wypracowania zysków na poziomie określonym w Załączniku nr 1 do niniejszej „Strategii”, przeznaczanych w znacznej części na wzrost funduszy własnych Banku.
  - b) Optymalizacja kosztów między innymi poprzez racjonalizację zatrudnienia oraz oszczędność kosztów działania.
  - c) Pozyskiwanie nowych członków spółdzielni oraz systematyczne uzupełnianie wkładów członkowskich do pełnych kwot. Śledzenie postępu prac nad zmianami do ustawy Prawo spółdzielcze w celu opracowania planu działań w zakresie utrzymania współczynników kapitałowych TIER I w okresie obowiązywania Strategii.
  - d) Doskonalenie jakości pracy w zakresie oceny ryzyka kredytowego, skutkującej stałym obniżaniem się udziału należności zagrożonych w obliżu kredytowym.
  - e) Intensyfikacja działań windykacyjnych.
  - f) Opracowanie i okresowa weryfikacja procedur w zakresie zarządzania ryzykami oraz tworzenia wymogów kapitałowych. Dostosowanie do zmian przepisów unijnych, w tym Dyrektywy 2013/36/UE oraz Rozporządzenia 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013r.
  - g) Agregację systemu zarządzania ryzykiem i kapitałem.
  - h) Tworzenie limitów alokacji kapitału, zgodnie z Procedurą szacowania kapitału oraz oceną adekwatności kapitałowej, z uwzględnieniem tworzenia buforów kapitału (zabezpieczającego i antycyklicznego) oraz dźwigni kapitałowej.
  - i) Uzależnienie Polityki dywidendowej od sytuacji Banku oraz zmian wynikających z pakietu CRD IV / CRR oraz zmian ustawy Prawo spółdzielcze.
  - j) Weryfikacja ryzyka istotnych w zarządzaniu Bankiem, pod kątem Dyrektywy 2013/36 UE.
  - k) Weryfikacja i stały przegląd zasad tworzenia i utrzymywania kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyk istotnych, w oparciu o zapisy Dyrektywy 2013/36 UE.

- 1) Prognozowaną wielkość wskaźników charakteryzujących siłę kapitałową Banku w latach objętych niniejszą „Strategią”, z uwzględnieniem zmian wynikających z pakietu CRD IV / CRR zawiera załącznik – Projektcja finansowa oraz szczegółowa Polityka długoterminowa (cele strategiczne) w zakresie funduszy własnych, stanowiąca załącznik do niniejszej „Strategii”.

W oparciu o założenia poszczególnych obszarów strategicznych, wyznaczono cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem bankowym:

1. Ryzyko kredytowe
2. Ryzyko płynności
3. Ryzyko stopy procentowej
4. Ryzyko operacyjne i ryzyko braku zgodności
5. Ryzyko kapitałowe
6. Ryzyko walutowe

1. Cele strategiczne (Polityka długoterminowa) w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym

Działalność kredytowa to najbardziej dochodowa część działalności Banku jednocześnie obciążona największym ryzykiem.

Celem strategicznym w zakresie działalności kredytowej jest budowa odpowiedniego do posiadanych funduszy własnych bezpiecznego portfela kredytowego, zapewniającego odpowiedni poziom dochodowości.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem kredytowym obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) budowa bezpiecznego, zdywersyfikowanego portfela kredytowego,
- 2) podejmowanie działań zabezpieczających w obszarze ryzyka pojedynczej transakcji oraz ryzyka portfela,
- 3) działania organizacyjno-proceduralne.

Cele szczegółowe zawarte są w Polityce kredytowej, stanowiącej uszczegółwienie Strategii.

Budowa zdywersyfikowanego portfela kredytowego:

- 1) Ryzyko kredytowe w Banku wynika między innymi z koncentracji która jest efektem ograniczenia działalności Banku do obszaru określonego w Statucie, zatwierdzonego przez Komisję Nadzoru Finansowego.
- 2) Bank dąży do ograniczania ryzyka kredytowego oraz ryzyka koncentracji wyznaczając limity rozwoju akcji kredytowej, w odniesieniu do branż, zabezpieczeń, grup klientów, produktów itp.
- 3) Działalność kredytową Banku cechuje dążenie do zachowania równowagi pomiędzy dochodowością a bezpieczeństwem. Równowaga ta jest możliwa dzięki podejmowaniu przez Bank odpowiednich działań zabezpieczających przed skutkami ryzyka.

Działania zabezpieczające:

1. Działania zabezpieczające podejmowane są w dwóch podstawowych obszarach:
  - a) ryzyko pojedynczej transakcji,
  - b) ryzyko portfela.
2. Działania zabezpieczające w obszarze ryzyka pojedynczej transakcji to:
  - a) Wdrożenie statystycznych metod oceny zdolności kredytowej dostosowanych do charakterystyki ryzyka poszczególnych grup kredytobiorców, wykorzystujących dane statystyczne np. GUS dotyczące minimum egzystencji lub średniego miesięcznego wynagrodzenia także dane statystyczne pochodzące z międzybankowych baz danych.
  - b) wdrożenie metod ograniczających nadmierne zadłużanie się gospodarstw domowych, kredytowanych przez Bank.

- c) zatwierdzenie zasad monitorowania sytuacji ekonomiczno-finansowej oraz zabezpieczeń, ze szczególnym uwzględnieniem zapisów Rekomendacji „T” oraz Rekomendacji „S”;
  - d) przeprowadzanie klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenie rezerw zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów,
  - e) udzielanie pełnomocnictw do podejmowania decyzji kredytowych na podstawie systemu kompetencji decyzyjnych obowiązujących w Banku
  - f) rozdzielenie funkcji związanych z bezpośrednią obsługą klienta (gromadzenie dokumentów, przygotowanie danych do analiz, sporządzanie propozycji klasyfikacji na podstawie monitoringu sytuacji klienta) od oceny ryzyka przez decydentów,
  - g) analiza wskaźnika LtV przy kredytach zabezpieczonych hipotecznie,
  - h) analiza ilościowa i jakościowa podmiotów wnioskujących o kredyt.
3. Działania zabezpieczające w obszarze ryzyka portfela to:
- a) dywersyfikacja kredytów,
  - b) pozyskiwanie do współpracy klientów o dobrej sytuacji ekonomicznej, sprawdzonej reputacji, dobrze współpracujących w Banku.
  - c) tworzenie, weryfikacja i analiza wykonania limitów koncentracji zaangażowań i dużych zaangażowań,
  - d) opracowanie systemu informacji zarządczej w zakresie działalności kredytowej, z uwzględnieniem analizy ilościowej i jakościowej portfela kredytowego,
  - e) analiza rynku, w tym rynku nieruchomości,
  - f) wykorzystanie baz danych, dotyczących zadłużenia gospodarstw domowych (np. BIK).
  - g) ocena jakości portfela kredytowego oraz wskaźnika pokrycia rezerwami kredytów zagrożonych.
4. Zgodnie z Rekomendacją S Bank wdraża Politykę zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.
5. W celu ograniczania skutków ryzyka Rada Nadzorcza Banku w niniejszej Strategii zatwierdza optymalny wskaźnik DtI.
2. Wskaźnik DtI - miara pozwalająca określić, jaką część dochodu kredytobiorca jest w stanie przeznaczyć na spłatę zadłużenia. Wskaźnik DtI w Banku jest wyliczany według wzoru:

Obciążenia z tytułu kredytów (dotychczasowych i wnioskowanych) + koszty finansowe o charakterze niezbywalnym

(czyli spłata długu)

----- = maksymalnie 65%

Dochód netto

Działania organizacyjno-proceduralne:

1. Bank zapewnia niezależność funkcji pomiaru ryzyka kredytowego od działalności kredytowej poprzez wprowadzenie zasady, że osoby opracowujące dane do analizy ryzyka kredytowego nie podejmują decyzji kredytowych. Decyzja kredytowa, która spowoduje znaczące przekroczenie zaangażowania wobec kredytobiorcy wymaga dodatkowo opinii Komitetu Kredytowego. Ocenę ryzyka portfela przygotowuje Zespół Ryzyk i Analiz.
2. Ryzyko kredytowe jako najistotniejszy rodzaj ryzyka w Banku podlega nadzorowi ze strony Prezesa Zarządu. Natomiast nadzór nad działalnością kredytową sprawuje Wiceprezes Zarządu ds. handlowych i marketingu, co zapewnia rozdzielenie funkcji oceny ryzyka od działalności operacyjnej, która to ryzyko generuje na poziomie Zarządu.
3. W Banku funkcjonują regulacje wewnętrzne obejmujące zasady zarządzania ryzykiem kredytowym, które podlegają okresowej weryfikacji.
4. Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym są poddawane okresowej ocenie w ramach audytu wewnętrznego przez pracowników Departamentu Audytu Banku Zrzeszającego w ramach zawartej umowy.
5. Akceptowalny poziom ryzyka kredytowego (apetyt na ryzyko) , w tym ryzyka DEK oraz EKZH został określony w Załączniku do Strategii działania Banku.

2. Cele strategiczne (Polityka długoterminowa) w zakresie zarządzania ryzykiem płynności

Celem strategicznym Banku w zarządzaniu płynnością jest pełne zabezpieczenie jego płynności, minimalizacja ryzyka utraty płynności przez Bank w przyszłości oraz optymalne zarządzanie nadwyżkami środków finansowych.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem płynności obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) zapewnienie odpowiedniej struktury aktywów, ze szczególnym uwzględnieniem aktywów długoterminowych,
- 2) podejmowanie działań (w tym działań marketingowych) w celu utrzymania odpowiedniej do skali działalności stabilnej bazy depozytowej.
- 3) utrzymanie nadzorczych miar płynności.

Cele szczegółowe zawarte są Polityce Płynności oraz w Planie działań marketingowych, stanowiącej uszczegółowienie Strategii oraz założeń planu ekonomiczno – finansowego.

Odpowiednia struktura aktywów:

1. Realizacja strategii zarządzania płynnością następuje poprzez równoczesne zarządzanie aktywami i pasywami oraz pozycjami pozabilansowymi Banku.
2. Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ma charakter skonsolidowany i całościowy. Oznacza to zarządzanie płynnością złotową i walutową, zarówno w odniesieniu do pozycji bilansowych jak i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku.
3. Struktura posiadanych przez Bank aktywów powinna umożliwiać elastyczne dostosowywanie się do potrzeb płynnościowych. W tym celu Bank dywersyfikuje swoje aktywa według następujących kryteriów:
  - a) płynności,
  - b) bezpieczeństwa,
  - c) rentowności.
4. Istotnym warunkiem utrzymania płynności w przyszłości jest zarządzanie płynnością długoterminową. Bank bada strukturę pasywów długoterminowych powiązaną ze strukturą aktywów długoterminowych i ustala limity zaangażowania w aktywa długoterminowe, określone w Instrukcji zarządzania ryzykiem płynności.

Budowa stabilnej bazy depozytowej:

1. Bank zakłada utrzymanie dotychczasowej struktury depozytów przyjętych od klientów Banku, gdzie głównym źródłem finansowania aktywów są depozyty podmiotów niefinansowych, ludności i budżetu.
2. Celem Banku jest wydłużenie średniego terminu wymagalności przyjmowanych depozytów, tak aby Bank mógł otwierać, po stronie aktywnej, pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym. Bank będzie dążył do takiego konstruowania produktów depozytowych, aby było to optymalne pod kątem ryzyka płynności. Zarządzanie bazą depozytową Banku poprzez przyjęty limit koncentracji zakłada ograniczenia w zakresie uzależnienia od poszczególnych źródeł finansowania.
3. Bank bada zachowania rynku, w tym poziom cen w celu utrzymania konkurencyjnej oferty.
4. Bank nie otwiera lokat walutowych.
5. Bank prowadzi aktywną politykę cenową (polityka stóp procentowych) zapewniającą pozyskanie depozytów.
6. Bank prowadzi działania marketingowe (w tym działania inicjowane w ramach Zrzeszenia) opisane w Strategii działania oraz w Założeniach do planu ekonomiczno - finansowego, mające na celu zwiększanie bazy depozytowej.

Utrzymanie nadzorczych miar płynności:

1. Z punktu widzenia zarządzania płynnością Banku najważniejsza jest analiza poziomu płynności w ujęciu krótko- i średnioterminowym. W celu posiadania pełnej oceny strukturalnej posiadanych aktywów i pasywów dokonuje się analizy w poszczególnych przedziałach czasowych.
2. Bank ogranicza ryzyko płynności poprzez stosowanie systemu limitów oraz odpowiednie kształtowanie struktury posiadanych aktywów i pasywów.
3. Bank dokonuje identyfikacji wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności. W zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia utraty płynności Bank postępuje według określonych procedur awaryjnych.
4. Bank systematycznie bada i przestrzega nadzorczych miar płynności określonych w odpowiedniej uchwale Komisji Nadzoru Finansowego.

5. Bank może regulować swoją płynność płatniczą poprzez wykorzystywanie szeregu instrumentów oferowanych przez Bank Zrzeszający. Po stronie aktywnej są to przede wszystkim rachunki bieżące i lokaty terminowe, które charakteryzują się wysoką płynnością. Po stronie pasywnej jest to kredyt w rachunku bieżącym, lokaty płynnościowe oraz inne kredyty celowe oferowane przez Bank Zrzeszający. Płynne finansowanie swoich klientów Bank może prowadzić poprzez system współfinansowania konsorcjalnego z Bankiem Zrzeszającym. Celem poprawy płynności, Bank może przeprowadzać z Bankiem Zrzeszającym transakcje sprzedaży wierzytelności.

Działania w celu osiągnięcia nadzorczych miar płynności, wynikających z Pakietu CRD IV / CRR:

1. W związku z wejściem w życie Pakietu CRD IV / CRR Bank jest zmuszony do utrzymania wskaźnika płynności krótkoterminowej (LCR).
2. Zgodnie z zapisami Rozporządzenia UE Bank jest zobowiązany do końca 2014r. utrzymywać wskaźnik pokrycia aktywów wymagających stabilnego finansowania pasywami stabilnymi (NSFR) na poziomie minimum 100%.
3. W celu osiągnięcia / utrzymania w. wskaźników Bank powinien podjąć następujące działania:
  - a) Weryfikacja metod zarządzania ryzykiem płynności,
  - b) Uzupełnienie regulacji wewnętrznych Banku do wymagań Pakietu CRD IV / CRR,
  - c) Zmiana struktury aktywów poprzez min. zamianę części lokat międzybankowych na papiery skarbowe cechujące się wysoką jakością i stabilnością, zgodnie z załącznikiem nr 3 do Rozporządzenia UE.
  - d) Zmiany w systemie informatycznym i sprawozdawczym.

Akceptowalny poziom ryzyka płynności został określony w Strategii działania Banku.

3. Cele strategiczne (Polityka długoterminowa) w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest utrzymanie relacji przychodów i kosztów odsetkowych oraz bilansowej wartości zaktualizowanej kapitału wynikającej ze zmian stóp procentowych, w granicach nie zagrażających bezpieczeństwu Banku i akceptowanych przez Radę Nadzorczą.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem stopy procentowej obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) zapewnienie odpowiedniej struktury aktywów i pasywów oprocentowanych w celu ograniczenia ryzyka bazowego oraz ryzyka przeszacowania,
- 2) podejmowanie odpowiedniej polityki cenowej (w tym działań marketingowych) w celu utrzymania odpowiedniej do skali działalności stabilnej bazy depozytowej oraz dochodowego portfela kredytowego w celu wypracowania odpowiednich marż,
- 3) codzienna realizacja polityki stóp procentowych w procesie sprzedaży produktów bankowych.

Cele szczegółowe zawarte są w Polityce zarządzania ryzykiem stopy procentowej, stanowiącej uszczegółowienie Strategii.

1. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej oraz marżą odsetkową opiera się na :
  - a) analizie obecnego oraz prognozowanego kształtowania się stóp procentowych na rynku międzybankowym,
  - b) analizach narażenia Banku na ryzyko stóp procentowych oraz analizach oprocentowania produktów Banku,
  - c) prognozach kształtowania się przyszłego wyniku odsetkowego,
  - d) dostępności produktów aktywnych i pasywnych,
  - e) przestrzeganiu ustalonych limitów,
  - f) realizowaniu celów przyjętych w strategii Banku.
2. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej oraz marżą odsetkową odbywa się poprzez:
  - a) kształtowanie oprocentowania aktywów i pasywów,
  - b) wydłużanie aktywów bądź pasywów poprzez szersze zastosowanie instrumentów o stałej stopie procentowej,
  - c) skracanie aktywów bądź pasywów poprzez zwiększanie udziału instrumentów o zmiennej stopie procentowej,
  - d) zmianę długości zapadalności aktywów o oprocentowaniu stałym,
  - e) stosowanie umów z klauzulą możliwej zmiany oprocentowania,
  - f) zmniejszeniu lub zwiększeniu zaangażowania w aktywach mniej wrażliwych na zmiany stóp procentowych,
  - g) zmianę strategii kredytowej.

3. Kształtowanie poziomu oprocentowania produktów oferowanych przez Bank uwzględnia:
  - a) analizę oprocentowania produktów u konkurencji i na rynku międzybankowym,
  - b) wpływ zmiany oprocentowania na inne ryzyka Banku,
  - c) strategię działania i rozwoju Banku,
  - d) marże realizowane na poszczególnych produktach.
4. Istotnym elementem ograniczania ryzyka stopy procentowej jest zwiększanie udziału przychodów poza odsetkowych w przychodach ogółem między innymi poprzez sprzedaż produktów generujących opłaty i prowizje, w tym produktów elektronicznych.
5. Podstawowe wskaźniki charakteryzujące poziom (profil) ryzyka stopy procentowej są określane w założeniach do planu ekonomiczno – finansowego.
6. Bank w oparciu o przeprowadzane testy warunków skrajnych przeprowadza symulację wyniku finansowego w przyszłości.
7. Bank bada wpływ istotnego wzrostu stóp procentowych na spłacalność kredytów oraz informuje klientów o wzroście ryzyka związanego ze wzrostem rynkowych stóp procentowych.

Akceptowalny poziom ryzyka stopy procentowej został określony w Strategii działania Banku oraz Polityce zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

4. Cele strategiczne (Polityki długoterminowe) w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności w Banku jest ograniczanie ryzyka występowania strat operacyjnych oraz dążenie do ich minimalizowania.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

1. określenie podstawowych procesów niezbędnych do zarządzania ryzykiem operacyjnym,
2. prowadzenie i analiza rejestru incydentów i strat z tytułu ryzyka operacyjnego (w tym zawarte są straty z tytułu ryzyka braku zgodności),
3. opracowanie ogólnych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym zasady identyfikacji, oceny, monitorowania, zabezpieczania i transferu ryzyka operacyjnego,
4. zarządzanie kadrami,
5. określenie docelowego profilu ryzyka operacyjnego, uwzględniającego skalę i profil ryzyka operacyjnego obciążającego Bank,
6. zdefiniowanie tolerancji/apetytu banku na ryzyko operacyjne, w tym wartości progowe sum strat danej klasy zdarzeń w określonym horyzoncie czasowym, oraz określone działania, które bank będzie podejmował w przypadkach, gdy wartości te zostaną przekroczone,
7. przyjęcie założeń dla systemu kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka operacyjnego.

Cele szczegółowe zawarte są Polityce zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz w Polityce zgodności, stanowiących uszczegółwienie Strategii.

Podstawowe procesy niezbędne do zarządzania ryzykiem operacyjnym to:

1. Opracowanie i wdrożenie procedur zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz bezpieczeństwem Banku, dostosowanych do przepisów zewnętrznych,
2. Okresowa weryfikacja przyjętych procedur wewnętrznych.
3. Identyfikacja i rejestracja zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz incydentów ryzyka braku zgodności.
4. Wycena strat zdarzeń ryzyka operacyjnego.
5. Analiza zagrożeń i propozycja działań w celu ograniczenia ryzyka operacyjnego.
6. Przeprowadzanie testów warunków skrajnych oraz testów ciągłości działania.
7. Raportowanie wyników analiz i ocen Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej
8. Podejmowanie działań ograniczających ryzyko operacyjne oraz ryzyko braku zgodności.
9. Kontrola wewnętrzna i audyt.
10. Szkolenia pracowników, członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej.

Prowadzenie i analiza rejestru incydentów i strat:

- 1) Rejestrowanie zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz ryzyka braku zgodności. Stałe doskonalenie procesu identyfikacji i rejestracji incydentów i strat.
- 2) Analiza zdarzeń zawartych w rejestrze, wyjaśnianie ich przyczyn, analiza częstotliwości występowania.

- 3) Analiza strat z tytułu ww. rodzajów ryzyka oraz możliwości ograniczania ich skutków.
- 4) Raportowanie skutków ryzyka operacyjnego oraz ryzyka braku zgodności do Zarządu oraz Rady nadzorczej zgodnie z systemem informacji zarządczej.
- 5) Podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków ww. zdarzeń, przy zachowaniu opłacalności podejmowanych działań.
- 6) Organizacja procesu zarządzania ww. ryzykami z uwzględnieniem zadań Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku.
- 7) Organizacja systemu przepływu informacji o zmianach przepisów zewnętrznych i wewnętrznych.
- 8) Sporządzanie mapy ryzyka w celu podejmowania działań zabezpieczających.
- 9) Wdrażanie i doskonalenie narzędzi informatycznych.
- 10) utrzymanie narażenia Banku na ryzyko operacyjne na akceptowanym przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku, bezpiecznym dla działania i rozwoju Banku poziomie.

Ogólne zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym zasady identyfikacji, oceny, monitorowania, zabezpieczania i transferu ryzyka operacyjnego,

Identyfikacja zdarzeń ryzyka operacyjnego:

Identyfikacja zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz incydentów ryzyka braku zgodności odbywa się na każdym stanowisku pracy Banku w oparciu o wykaz zdarzeń zawartych w załączniku nr 1 do Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym. Każdy pracownik Banku ma obowiązek zgłaszania do przełożonego incydentów i po wyjaśnieniu przyczyn zarejestrowanie w rejestrze zdarzeń ryzyka operacyjnego. Zespół Ryzyk i Analiz odpowiedzialny za prowadzenie rejestru dokonuje ostatecznej klasyfikacji zdarzenia i raportuje, zgodnie z szczegółową procedurą opisaną w Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Bank rejestruje wszystkie zdarzenia ryzyka operacyjnego bez względu na wysokość straty i częstotliwość występowania. Progi strat przyjmowane do raportowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej określone są w Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym. (*Rekomendacja 7.11*)

Ocena i monitorowanie ryzyka operacyjnego:

Zasady wyceny kosztów finansowych i niefinansowych zdarzeń ryzyka operacyjnego i ryzyka braku zgodności są opisane w instrukcji Samoocena ryzyka operacyjnego. Na podstawie metodologii wyceny zdarzeń Zespół Ryzyk i Analiz odpowiedzialny za prowadzenie rejestru zdarzeń ryzyka operacyjnego ma za zadanie oszacowanie kosztów zdarzeń, sporządzenie mapy ryzyka oraz raportowanie o wysokości poniesionych strat, podjętych działaniach itp. do Zarządu i Rady Nadzorczej, w ramach systemu informacji zarządczej.

Działania zabezpieczające:

- 1) wdrożenie i systematyczna weryfikacja procesów zapobiegania występowaniu oraz zmniejszania skutków ryzyka, odpowiednio do rodzaju ryzyka i jego możliwego wpływu na wynik Banku
- 2) zapobieganie powstawaniu zagrożeń o charakterze katastroficznym lub zagrażającym utratą ciągłości działania Banku.
- 3) Zapewnienie opłacalności stosowania wybranych metod ograniczania ryzyka, odpowiednio do skali działania Banku i wielkości ryzyka.
- 4) działania prewencyjne, związane z identyfikacją i monitoringiem ryzyka prowadzenia operacji, rozpoznawaniem i zapobieganiem powstawaniu zdarzeń ryzyka operacyjnego w trakcie codziennej działalności, a także zapewnienie identyfikacji i oceny ryzyka przed podjęciem istotnych decyzji związanych z wdrożeniem nowych produktów, procesów, systemów;
- 5) osłabianie i niwelowanie skutków zaszłych zdarzeń poprzez przygotowanie odpowiednich procedur i sposobów reagowania pracowników Banku na wypadek zajścia zdarzenia ryzyka operacyjnego, a także poprzez dokonanie przeniesienia ryzyka na inne podmioty w przypadku opłacalności i dostępności takiej metody dla danego rodzaju ryzyka.
- 6) Tworzenie planów awaryjnych zachowania ciągłości działania.
- 7) Okresowa weryfikacja procedur obowiązujących w Banku.

Transfer ryzyka:

Bank stosuje następujące metody transferu ryzyka:

1. Pokrycie kosztów strat przez pracownika winnego zaniedbań,
2. Outsourcing.

Zarządzanie kadrami:

- 1) Zapewnienie świadomości występowania ryzyka operacyjnego obciążającego bank na wszystkich szczeblach zarządzania
- 2) Stosowanie zasad dobrej praktyki bankowej w relacjach z klientami.
- 3) Analiza skarg i wniosków związanych z działalnością Banku.
- 4) Organizacja szkoleń.

5) Kontrola wewnętrzna

Docelowy profil ryzyka operacyjnego:

Docelowy profil ryzyka operacyjnego określono na podstawie wybranych czynników ryzyka operacyjnego ujętych w metodzie oceny nadzorczej BION: w ujęciu czasowym, zgodnym z aktualną Strategią działania Banku.

Ocena profilu ryzyka przyjęta w Metodocyce BION:

Lp.	Wskaźniki ilościowe	OCENA			
		1	2	3	4
1	Suma bilansowa	do 40 mln	40-100 mln	od 100-200 mln	powyżej 200 mln
2	Ilość placówek	do 3	od 3 do 10	od 10 do 20	powyżej 20
3	Wielkość rezerw na sprawy sądowe /fundusze własne	0,25 % włącznie	od 0,25 % do 0,50 % włącznie	Od 0,5 % do 1% włącznie	powyżej 1%
4	Wielkość strat poniesionych z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego na każdy milion sumy bilansowej	do 20 zł włącznie	od 20 zł do 100 zł włącznie	od 100 zł do 1000zł włącznie	powyżej 1000zł
5	Liczba oszustw wewnętrznych w ciągu ostatnich 12 miesięcy	do 2 włącznie	od 2 do 5 włącznie	od 5 do 10	powyżej 10
6	Liczba prowadzonych rachunków	do 2 000 włącznie	100 000 włącznie	2 000 000 włącznie	

Wskaźniki jakościowe:

Lp.	Wskaźnik	OCENA			
		1	2	3	4
7	Zasady dystrybucji produktów	bank dystrybuuje produkty tylko w ramach sprzedaży bezpośredniej	sprzedaż bezpośrednia plus przez pośredników ,nie wymagających zgody KNF	sprzedaż bezpośrednia plus przez pośredników wymagających zgody KNF	sprzedaż bezpośrednia
8	Zasady identyfikacji klienta	dla potrzeb zawarcia umowy o prowadzenie rachunku identyfikacja klienta wymaga jego fizycznej obecności w banku	Dopuszcza się identyfikację klienta w oparciu o potwierdzony przez inny organ dokument	Dopuszcza się identyfikację klienta w oparciu o procedury podmiotu, któremu bank powierzył realizację czynności w ramach outsourcingu	Dopuszcza się możliwość braku weryfikacji tożsamości klienta w banku
9	Rodzaj Centrum Zapasowego	Bank posiada własne Centrum zapasowe	Bank posiada dostęp do środowiska zapasowego	Bank nie posiada dostępu do środowiska zapasowego ale posiada zawarte umowy	Bank nie posiada środowiska zapasowego oraz nie zawarł umów
10	Uzależnienie od dostawców usług informatycznych	Bank w warunkach awaryjnych jest samowystarczający	Bank wymaga niewielkiego wsparcia ze strony podmiotu zewnętrznego	Bank wymaga umiarkowanego wsparcia ze strony podmiotu zewnętrznego	Bank jest istotnie uzależniony od podmiotu zewnętrznego

Ocena profilu ryzyka operacyjnego:

1. ocena 1-2 – poziom akceptowalny
2. Ocena 3 – poziom ostrzegawczy
3. Ocena 4 – poziom krytyczny

W kolejnych latach obowiązywania strategii działania Banku planuje się następujący profil ryzyka operacyjnego:

Lp.	Wskaźniki ilościowe	Profil ryzyka					Docelowy profil ryzyka
		2013	2014	2015	2016	2017	
1	Suma bilansowa	do 40 mln	40-150 mln	40-150 mln	40-150 mln	40-150 mln	Akceptowalny
2	Ilość placówek	do 3	od 3 do 10	od 3 do 10	od 3 do 10	od 3 do 10	Akceptowalny
3	Wielkość rezerw na sprawy sądowe /fundusze własne	0,25 % włącznie	od 0,25 % do 0,50 % włącznie	Od 0,5 % do 1% włącznie	Od 0,5 % do 1% włącznie	powyżej 1%	
4	Wielkość strat poniesionych z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego na każdy milion sumy bilansowej	do 20 zł włącznie	od 20 zł do 100 zł włącznie	od 100 zł do 1000zł włącznie	od 100 zł do 1000zł włącznie	od 100 zł do 1000zł włącznie	
5	Liczba oszustw wewnętrznych w ciągu ostatnich 12 miesięcy	do 2 włącznie	od 2 do 5 włącznie	od 2 do 5 włącznie	od 2 do 5 włącznie	od 2 do 5 włącznie	
6	Liczba prowadzonych rachunków	do 2 000 włącznie	100 000 włącznie	2 000 000 włącznie	2 000 000 włącznie	2 000 000 włącznie	
Wskaźniki jakościowe:							
Lp.	Wskaźnik	OCENA					Docelowy profil ryzyka
		2013	2014	2015	2016	2017	
7	Zasady dystrybucji produktów	bank dystrybuuje produkty tylko w ramach sprzedaży bezpośredniej	bank dystrybuuje produkty tylko w ramach sprzedaży bezpośredniej	bank dystrybuuje produkty tylko w ramach sprzedaży bezpośredniej	bank dystrybuuje produkty tylko w ramach sprzedaży bezpośredniej	bank dystrybuuje produkty tylko w ramach sprzedaży bezpośredniej	Akceptowalny
8	Zasady identyfikacji klienta	dla potrzeb zawarcia umowy o prowadzenie rachunku identyfikacja klienta wymaga jego fizycznej obecności w banku	dla potrzeb zawarcia umowy o prowadzenie rachunku identyfikacja klienta wymaga jego fizycznej obecności w banku	dla potrzeb zawarcia umowy o prowadzenie rachunku identyfikacja klienta wymaga jego fizycznej obecności w banku	dla potrzeb zawarcia umowy o prowadzenie rachunku identyfikacja klienta wymaga jego fizycznej obecności w banku	dla potrzeb zawarcia umowy o prowadzenie rachunku identyfikacja klienta wymaga jego fizycznej obecności w banku	Akceptowalny
9	Rodzaj Centrum Zapasowego	Bank posiada własne Centrum zapasowe	Bank posiada własne Centrum zapasowe	Bank posiada własne Centrum zapasowe	Bank posiada własne Centrum zapasowe	Bank posiada własne Centrum zapasowe	
10	Uzależnienie od dostawców usług informatycznych	Bank jest istotnie uzależniony od podmiotu zewnętrznego	Bank jest istotnie uzależniony od podmiotu zewnętrznego	Bank jest istotnie uzależniony od podmiotu zewnętrznego	Bank jest istotnie uzależniony od podmiotu zewnętrznego	Bank jest istotnie uzależniony od podmiotu zewnętrznego	

Docelowy profil ryzyka operacyjnego w Banku można określić jako akceptowalny.

Bank zakłada tolerancję / apetyt na ryzyko operacyjne na poziomie 100 000,00 zł , suma strat z tytułu ryzyka operacyjnego w kolejnych latach nie przekroczy 100 000,00 zł, zgodnie z załącznikiem r 14 do uchwały KNF w sprawie adekwatności kapitałowej wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne.

Bank określa wartości progowe strat (tolerancja) z tytułu ryzyka operacyjnego w ramach poszczególnych klas zdarzeń w horyzoncie czasowym obejmującym okres obowiązywania Strategii działania Banku:

W tys. zł.

Rodzaj zdarzenia	2017	2018	2019	2020
1. Oszustwa wewnętrzne	10	10	10	10
2. Oszustwa zewnętrzne	50	50	50	50
3.Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	10	10	10	10
4.Klienci, produkty i praktyki operacyjne	10	10	10	10
5.Szkody związane z aktywami rzeczowymi	10	10	10	10
6.Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	10	10	10	10
7.Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	10	10	10	10

Działania, które bank będzie podejmował w przypadkach, gdy wartości progowe sum strat zostaną przekroczone to:

1. Identyfikacja przyczyn przekroczeń,
2. Określenie działań zależnych od przyczyn przekroczenia:
  - a) organizacyjnych,
  - b) proceduralnych,
  - c) technicznych.
3. Weryfikacja planów awaryjnych oraz planów ciągłości działania
4. Modyfikacja technicznych systemów zabezpieczających
5. Weryfikacja procedur kontrolnych
6. Weryfikacja procedur operacyjnych
7. Szkolenia pracowników
8. Ocena możliwości transferu ryzyka.

Szczegółowy opis działań podejmowanych w przypadku wzrostu ryzyka znajduje się w regulacjach operacyjnych Banku.

Założenia dla systemu kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka operacyjnego.

W Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej na który składa się:

1. Kontrola wewnętrzna (funkcjonalna),
2. Audyt wewnętrzny, sprawowany przez pracowników Departamentu Audytu Wewnętrznego Banku Zrzeszającego na podstawie zawartej umowy.

Kontrola wewnętrzna funkcjonalna jest sprawowana jako kontrola bieżąca na każdym stanowisku oraz przez osoby wyznaczone przez Zarząd w ramach tzw. kontroli kierowniczej. Stanowiska kasowe są poddawane kontroli co najmniej raz w miesiącu.

Audyt ryzyka operacyjnego jest przeprowadzany w Banku co najmniej raz w ciągu 24 miesięcy.

Szczegółowe zasady kontroli wewnętrznej i audytu zawarte są w Regulaminie kontroli wewnętrznej.

Wymienione powyżej działania mają na celu poprawę jakości pracy Banku, co powinno się przełożyć na wzrost pozycji konkurencyjnej Banku.

5. Cele strategiczne (Polityka długoterminowa) w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym (rynkowym)

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ograniczanie skutków narażenia Banku na nieoczekiwane zmiany kursów walut.

Cel ten jest realizowany w oparciu o poniższe cele pośrednie:

1. Zarządzanie ryzykiem walutowym polega m.in. na zawieraniu transakcji o takiej strukturze oraz warunkach, które w najbardziej efektywny sposób zabezpieczają Bank przed potencjalnymi stratami z tytułu zmian kursów walutowych minimalizując związane z nim ryzyko.
2. Podstawowym celem Banku jest utrzymywanie pozycji walutowej całkowitej w wysokości nie przekraczającej 2% funduszy własnych, która nie wiąże się z koniecznością utrzymywania regulacyjnego wymogu kapitałowego na ryzyko walutowe.
3. Strategią Banku jest prowadzenie konserwatywnej polityki w zakresie ryzyka walutowego, tzn. kształtowanie pozycji w granicach nie wiążących się z koniecznością utrzymywania wymogu kapitałowego, zgodnie z uchwałą KNF w sprawie wyznaczania wymogów kapitałowych banków.
6. W ramach stosowanej polityki ograniczania ryzyka Bank dąży do utrzymywania maksymalnie zrównoważonej pozycji walutowej.
7. Poziom ryzyka walutowego w działalności Banku z tytułu ryzyka kursowego ograniczony jest poprzez limity maksymalnej pozycji walutowej (w tym limity pozycji dla poszczególnych walut) .
8. Wszystkie limity z zakresu ryzyka walutowego uchwała Zarząd Banku.
9. Monitoring wykorzystania limitów w zakresie ryzyka walutowego realizowany jest przez Zespół Ryzyk i Analiz, z zachowaniem niezależności oceny ryzyka od działalności, która to ryzyko generuje.
10. Pomiar ryzyka walutowego dokonywany jest codziennie. Do wyliczenia ryzyka walutowego wyznaczone są pozycje walutowe dla poszczególnych walut oraz pozycja całkowita dla wszystkich walut łącznie, przeliczone na PLN po kursie średnim NBP. Wyliczenia pozycji dokonywane są zgodnie z obowiązującymi wytycznymi Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz Komisji Nadzoru Finansowego.
11. Bank zakłada, że działalność dewizowa będzie stanowić nieznaczną część sumy bilansowej; nie odgrywać więc będzie znaczącej roli w dochodach banku.

IV. Strategia (Polityka długoterminowa) kapitałowa

Poziom funduszy własnych Banku powinien być dostosowany (adekwatny) do skali, złożoności i profilu ryzyka Banku.

Podstawowym celem strategicznym w zakresie adekwatności kapitałowej jest budowa odpowiednich funduszy własnych, zapewniających bezpieczeństwo zgromadzonych depozytów, przy osiągnięciu planowanego poziomu rentowności prowadzonej działalności.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie adekwatnością kapitałową obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) zwiększanie wysokości funduszy własnych,
- 2) zapewnienie odpowiedniego poziomu kapitałów Tier I, Tier podstawowy I i TIER II.
- 3) odpowiednie kształtowanie struktury bilansu Banku w celu utrzymania planowanego poziomu wymogów kapitałowych, dostosowanych do wymagań Rozporządzenia 575/2013 UE.
- 4) zarządzanie ryzykiem bankowym.

Cele szczegółowe zawarte są Polityce kapitałowej, stanowiącej uszczegółowienie Strategii.

Struktura funduszy własnych:

1. Fundusze własne banku obejmują:
  - 1) fundusze podstawowe banku (kapitał Tier I);
  - 2) fundusze uzupełniające banku w kwocie nie przewyższającej funduszy podstawowych (Kapitał Tier II).
2. Fundusze podstawowe banku obejmują:
  - 1) fundusze zasadnicze, które stanowią:
    - a) fundusz udziałowy, tworzony z wpłat udziałów członkowskich oraz z odpisów na oprocentowanie udziałów członkowskich z podziału zysku netto z zastosowaniem pomniejszeń, zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE,
    - b) fundusz zasobowy, tworzony z podziału zysku netto oraz wpisowego członków,
    - c) fundusz rezerwowy, tworzony z podziału zysku netto;
  - 2) pozycje dodatkowe funduszy podstawowych, które stanowią:
    - a) fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej,
    - b) niepodzielony zysk z lat ubiegłych,
    - c) zysk w trakcie zatwierdzania oraz zysk netto bieżącego okresu sprawozdawczego, obliczone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości, pomniejszone o wszelkie przewidywane obciążenia i dywidendy, w kwotach nie większych niż kwoty zysku zweryfikowane przez biegłych rewidentów,
    - d) inne pozycje bilansu, określone przez KNF;
  - 3) inne pomniejszenia funduszy podstawowych banku, określone przez KNF.
3. Fundusze uzupełniające banku obejmują:
  - 1) fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych - utworzony na podstawie odrębnych przepisów;
  - 2) za zgodą KNF:
    - a) dodatkową kwotę odpowiedzialności członków banku, w części określonej przez KNF, nie większą niż wysokość wpłaconych udziałów,
    - b) zobowiązania podporządkowane, rozumiane jako zobowiązania z tytułu przyjęcia przez bank, w kwocie i na zasadach ustalonych w decyzji KNF, wydanej na wniosek banku, pomniejszanej na koniec każdego roku w ciągu ostatnich 5 lat trwania umowy o 20% tej kwoty; suma tej kwoty i dodatkowej kwoty odpowiedzialności członków, o której mowa w lit. a, nie może przewyższać połowy funduszy podstawowych;
  - 3) inne fundusze zaliczane do funduszy uzupełniających na podstawie odrębnych przepisów lub za zgodą KNF;
- 4) pomniejszenia funduszy uzupełniających, określone w Rozporządzeniu UE.

Kapitały wysokiej jakości:

1. Kapitał podstawowy Tier I
2. Kapitał Tier I

Kapitał założycielski: Fundusze podstawowe pomniejszone o fundusz ogólnego ryzyka oraz fundusz udziałowy (o ile nie zmieni się ustawa Prawo bankowe)

Poziom funduszy własnych:

1. Od 01 stycznia 2014r Bank jest zobowiązany utrzymywać Kapitał założycielski w wysokości nie niższej niż równowartość 1 000 000 euro, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP, obowiązującego w dniu sprawozdawczym.
2. Bank jest zobowiązany do utrzymywania sumy funduszy własnych banku i dodatkowych pozycji bilansu określonych, na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
  - 1) suma wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w ustawie Prawo bankowe, powiększonych o bufory kapitału (bezpieczeństwa i antycykliczny), z uwzględnieniem okresów przejściowych określonych w pakiecie CRD IV / CRR.
  - 2) oszacowana przez bank kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka (kapitał wewnętrzny), powiększona o bufory kapitału (bezpieczeństwa i antycykliczny), z uwzględnieniem okresów przejściowych określonych w pakiecie CRD IV / CRR..
3. Bank jest zobowiązany do utrzymywania współczynnika wypłacalności na poziomie co najmniej 12,875%, współczynnika kapitału podstawowego TIER 1 na poziomie nie niższym niż 4,5% oraz współczynnika kapitału TIER 1 na poziomie nie niższym niż 10,875% (wskaźniki docelowe).
4. W przypadku obniżenia łącznego współczynnika wypłacalności poniżej poziomu 9,375%, bank przeprowadza szczegółową analizę wymogów kapitałowych kształtujących poziom łącznego współczynnika wypłacalności oraz podejmuje działania ograniczające poszczególne rodzaje ryzyka.
5. Bank jest zobowiązany do przeprowadzenia przeglądu i weryfikacji procesu szacowania i utrzymania kapitału wewnętrznego nie rzadziej niż raz do roku, w celu zapewnienia, że proces ten jest kompleksowy i odpowiedni do charakteru, skali i złożoności działalności banku.
6. Niezależnie od rocznych przeglądów, proces szacowania kapitału wewnętrznego jest odpowiednio dostosowywany w szczególności w sytuacji pojawienia się nowych rodzajów ryzyka, znaczących zmian w strategii i planach działania oraz środowisku zewnętrznym, w którym działa bank.
7. Bank dostosowuje politykę budowy funduszy własnych do wymagań pakietu CRD IV / CRR. W oparciu o analizę wyników ankiet oraz przeprowadzone symulacje Bank spełnia normy kapitałowe określone w pakiecie CRD IV / CRR

Budowa funduszy własnych:

1. Podstawowym źródłem budowy funduszy własnych jest wynik finansowy.
2. Wieloletni plan budowy funduszy własnych (cele kapitałowe, oczekiwana wielkość kapitałów) Bank ujmuje w zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Strategii działania, natomiast szczegółowe zamierzenia w tym zakresie ujęte są w Polityce kapitałowej, stanowiącej również założenia do planu ekonomiczno-finansowego.
3. Bank analizuje wpływ wystąpienia warunków skrajnych (spadek funduszy, wzrost wymogów kapitałowych) na współczynnik wypłacalności i na podstawie tych analiz opracowuje i weryfikuje plany awaryjne w zakresie adekwatności kapitałowej.
4. Bank wykorzystuje testy warunków skrajnych do określania buforu kapitału w postaci bądź nadwyżki ponad wymagalny minimalny współczynnik wypłacalności oraz w postaci określonych w Polityce kapitałowej planów awaryjnych zwiększenia funduszy własnych.
5. Bank w rocznych planach finansowych oraz w planach perspektywicznych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez Bank funduszy własnych.
6. Strategia kształtowania funduszy własnych podlega analizie pod względem jej dostosowania do aktualnej sytuacji Banku po zakończeniu każdego roku kalendarzowego.
7. Wieloletni plan funduszy własnych zawarty jest w Strategii działania Banku.
8. Bank dąży do kształtowania zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych i bankach w taki sposób, aby nie wystąpiło umniejszenie funduszy własnych banku z tego tytułu i nie stanowiło zagrożenia dla bieżącej i przyszłej adekwatności kapitałowej banku.
9. W celu ograniczenia zagrożeń, o których mowa w ust. 4, w banku ustalane są odpowiednie limity dotyczące inwestycji kapitałowych w podmiotach finansowych.
10. Bank w planach finansowych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi banku, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez bank funduszy własnych banku, które winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w banku,

z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania oraz wyliczeń dotyczących dodatkowych wymogów kapitałowych.

Wymogi kapitałowe:

1. Bank tworzy minimalne wymogi kapitałowe na ryzyka ujęte w Rozporządzeniu UE.
2. Bank analizuje inne istotne rodzaje ryzyka, na które tworzy dodatkowe wymogi kapitałowe. Zasady tworzenia wymogów kapitałowych zawiera Procedura szacowania kapitału wewnętrznego i oceny adekwatności kapitałowej.
3. W Polityce kapitałowej Bank określa limity alokacji kapitału z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, dostosowane do skali, złożoności i poziomu ryzyka występującego w Banku.
4. Analizie poddaje się przestrzeganie ww. limitów, a każde przekroczenie jest sygnalizowane Radzie Nadzorczej wraz z informacjami na temat podjętych działań w celu uniknięcia takiej sytuacji w przyszłości.
5. Bank dokonuje okresowego przeglądu procesu szacowania wymogów wewnętrznych. Wyniki przeglądu są prezentowane Radzie Nadzorczej, która dokonuje oceny adekwatności kapitałowej.
6. Bank dąży do kształtowania jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych i bankach (akcje i udziały, zobowiązania podporządkowane,) tak, aby nie stanowiło ono jednocześnie:
  - a) więcej niż 10% funduszy własnych Banku,
  - b) 10% funduszy własnych tych podmiotów.
7. Przekroczenie limitów, o których mowa w ust. 3 wymaga przeprowadzenia dodatkowych analiz, które winny obejmować wpływ na przestrzeganie limitów koncentracji oraz na wysokość współczynnika wypłacalności i wraz z wnioskami wymagają zatwierdzenia przez Zarząd Banku.
8. Ustalane przez Bank plany w zakresie kapitału wewnętrznego oraz poziomu wyznaczonego wewnętrznego wymogu kapitałowego winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w Banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania.

Zarządzanie ryzykami:

3. Bank podejmuje ryzyko na poziomie zapewniającym utrzymanie łącznego współczynnika wypłacalności na poziomie nie niższym niż 8.0%, dążenie do poziomu 12%, zgodnie ze wskazaniem KNF oraz pozostałych współczynników kapitałowych na poziomie: kapitału podstawowego Tier I wynosi 4,5 % (w okresie od 01.01.2014 do 31.12.2014r. – 4%), kapitału Tier I wynosi 6 % (w okresie od 01.01.2014 do 31.12.2014r. – 5,5%)
4. W cyklach co najmniej rocznych Bank dokonuje weryfikacji istotności ryzyk, przyjmując kryteria ilościowe i jakościowe.
5. Bank tworzy procedury zarządzania ryzykami istotnymi w Banku, zatwierdzone przez Zarząd Banku.
6. Procedury zawierają zapisy dotyczące przekształcania miar ryzyka na wymogi kapitałowe.
7. Bank podejmuje ryzyko odpowiednio do posiadanych funduszy własnych.

Długofalowe cele kapitałowe:

1. Realizacja celów kapitałowych odbywa się poprzez podejmowanie decyzji kapitałowych z zakresu struktury finansowania, podziału zysku oraz polityki dywidend.
2. Bank przyjmuje następujące długoterminowe cele kapitałowe:
3.
  - 1) dąży do posiadania funduszy własnych banku zapewniających utrzymanie współczynnika wypłacalności na poziomie co najmniej 12%;
  - 2) dąży do uzyskania następującej struktury funduszy podstawowych:
    - a) fundusz udziałowy: maksimum 3%,
    - b) fundusze: zasobowy i rezerwy łącznie: minimum 97%;
  - 3) przeznaczają co najmniej 80% wypracowanego zysku rocznego netto na zwiększenie funduszy własnych banku; poziom odpisów z zysku jest uwarunkowany m.in.:
    - a) strategią rozwoju banku,
    - b) bieżącą adekwatnością kapitałową banku,
    - c) zmiennością wyniku finansowego netto,
    - d) obecną i przewidywaną sytuacją makroekonomiczną;
  - 4) dąży do uzyskania takiej struktury funduszu udziałowego, aby suma znaczących pakietów udziałów, czyli pakietów przekraczających 5% funduszu udziałowego, nie przekroczyła 0% funduszu udziałowego banku;
  - 5) dąży do uzyskania zaangażowania kapitałowego w akcje Banku Zrzeszającego na poziomie maksymalnie 7% funduszy własnych banku;

6) ogranicza zaangażowanie kapitałowe w kapitałowe instrumenty finansowe, które nie są kwotowane na aktywnych rynkach do poziomu maksymalnie 1% funduszy własnych banku.

Bank przeprowadza kapitałowe testy warunków skrajnych oraz opracowuje kapitałowe plany awaryjne, opisane w Procedurze szacowania kapitału wewnętrznego oraz oceny adekwatności kapitałowej i w Polityce kapitałowej.

V. Fundusze własne.

Fundusze własne Banku składają się z: kapitału Tier I i kapitału Tier II. Kapitał Tier I Banku to suma kapitału podstawowego Tier I i kapitału dodatkowego Tier I. Na 31.12.2017r fundusze własne według ewidencji księgowej wynoszą 22 376 tys. zł.

Bank nie zaciągał zobowiązania podporządkowanego, rozumianego jako zobowiązania z tytułu przyjęcia przez bank – w kwocie i na zasadach ustalonych w decyzji Komisji Nadzoru Finansowego, wydanej na wniosek banku, pomniejszanej na koniec każdego roku w ciągu ostatnich 5 lat trwania umowy o 20% tej kwoty. Wartość funduszy własnych ustala się w banku w wartościach nominalnych. Bank nie przewiduje dokonywania odpisów aktualizujących w ciężar kapitału własnego.

1. Poniższe zestawienie przedstawia poziom poszczególnych pozycji funduszy własnych Banku według stanu na dzień 31.12.2017 roku. (w wartości bilansowej)

Wyszczególnienie	Kwota w (tys. zł)
Kapitał podstawowy Tier I (definicja przejściowa)	22 376
Kapitał dodatkowy Tier I	
Korekty regulacyjne kapitału podstawowego Tier I	
Kapitał Tier II	
Korekty regulacyjne kapitału Tier II	
Suma funduszy własnych	22 376
Łączny współczynnik kapitałowy	16,65%
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	16,65%
Współczynnik kapitału Tier I	16,65%
Łączny kapitał wew. na ryzyka objęte wyznaczaniem min. wymogu kapitałowego	10 750
Kapitał wewnętrzny	10 786
Wskaźnik dźwigni finansowej	10,46%
Wewnętrzny współczynnik kapitałowy	16,60%

Wskaźnik dźwigni finansowej rozumiany jest jako wyrażony w procentach udział kapitału TIER I w łącznej kwocie aktywów według wartości bilansowej, powiększonej o łączną kwotę zobowiązań pozabilansowych udzielonych. Wskaźnik ten informuje, jak dobrze bank jest przygotowany na sprostanie długoterminowym zobowiązaniom finansowym.

Ryzyko nadmiernej dźwigni to ryzyko wynikające z podatności instytucji na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej lub warunkowej dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia nie zamierzonych działań korygujących jej plan biznesowy, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogącej przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny jej pozostałych aktywów.

Pozabilans wynoszący 13 659 tys. zł, aktywa wazone ryzykiem na poziomie 208 613 tys. zł. oraz kapitał TIER I kształtujący się na poziomie 22 376 tys. zł., pozwoliły osiągnąć wskaźnik dźwigni finansowej 10,46%.

Do wyliczenia wskaźnika dźwigni miara kapitału jest kapitał TIER I. Miara ekspozycji całkowitej jest sumą wartości ekspozycji z tytułu wszystkich aktywów i pozycji pozabilansowych nie odliczonych przy wyznaczaniu miary kapitału.

2. Bank nie dokonywał sekurytyzacji aktywów.
3. Bank nie oblicza kwot ekspozycji wazonych ryzykiem z wykorzystaniem metody wewnętrznych ratingów.

VI. Ryzyko i adekwatność kapitałowa.

W Banku ryzyko kapitałowe zdefiniowane jest jako ryzyko wynikające z niezapewnienia kapitału wystarczającego do pokrycia strat nieoczekiwanych. W celu właściwego zarządzania kapitałem wdrożono wewnętrzny proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego oraz Politykę kapitałową Banku.

Ekspozycje kredytowe według wyceny bilansowej z wagami ryzyka na dzień 31.12.2017 roku oraz kapitał wewnętrzny.

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na dzień 31.12.2017 r. w tys. zł
1.	Ekspozycje bilansowe o wadze ryzyka 0%	60 515
2.	Ekspozycje bilansowe o wadze ryzyka 20%	26 471
3.	Ekspozycje bilansowe o wadze ryzyka 35%	0
4.	Ekspozycje bilansowe o wadze ryzyka 50%	1 199
5.	Ekspozycje bilansowe o wadze ryzyka 100% i 75%	119 415
6.	Ekspozycje bilansowe o wadze ryzyka 150%	1 013
7.	Ekspozycje pozabilansowe o wadze ryzyka 0%	0
8.	Ekspozycje pozabilansowe o wadze ryzyka 20%	5 207
9.	Ekspozycje pozabilansowe o wadze ryzyka 50%	8 452
10.	Ekspozycje pozabilansowe o wadze ryzyka 100%	0
	RAZEM	208 613

1.	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	25 513
2.	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	26 991
3.	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	81
4.	Ekspozycje wobec instytucji	33 787
5.	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	31 207
6.	Ekspozycje detaliczne	13 511
7.	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	83 223
8.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 052
9.	Ekspozycje kapitałowe	1 200
10.	Inne pozycje	5 707
	RAZEM	222 272

Rodzaj ryzyka	Wymagany według Banku łączny kapitał wewnętrzny na zabezpieczenie ryzyka	Alokacja kapitału według minimalnych wymogów kapitałowych	Alokacja kapitału ponad minimalne wymogi kapitałowe
Ryzyko kredytowe	9 720	9 720	0
Ryzyko rynkowe (ryzyko walutowe)	0	0	0
Ryzyko operacyjne	1 030	1 030	0
Łączny kapitał wewnętrzny na ryzyka objęte wyznaczaniem minimalnego wymogu kapitałowego	10 750	10 750	0
Ryzyko koncentracji zaangażowań, z tego:	35	X	35
koncentracji dużych zaangażowań	0	X	0
koncentracji w sektor gospodarki	0	X	0
koncentracji przyjętych form zabezpieczenia	0	X	0
koncentracji zaangażowań w jednorodny instrument finansowy	35	X	35
koncentracji geograficznej	0	X	0
Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	0	X	0
Ryzyko płynności	0	X	0
Ryzyko wyniku finansowego	0	X	0
Ryzyko kapitałowe, z tego:	0	X	0
amortyzacja pozycji funduszy własnych	0	X	0
ryzyko obniżenia wewnętrznego współczynnika kapitałowego	0	X	0
Pozostałe ryzyka, z tego:	0	X	0
ryzyko cyklu gospodarczego	0	X	0
ryzyko strategiczne	0	X	0
ryzyko utraty reputacji	0	X	0
ryzyko modeli	0	X	0
Kapitał wewnętrzny	10 786	10 750	35
Fundusze własne	22 376	X	X
Uznany kapitał	22 376		
Kapitał podstawowy CET1	22 376	X	X
Kapitał Tier I	22 376	X	X
Nadwyżka (+) / niedobór (-) funduszy własnych	11 590	X	X
Łączny współczynnik kapitałowy [%]	16,65	X	X
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I [%]	16,65	X	X
Współczynnik kapitału Tier I [%]	16,65	X	X
Wskaźnik dźwigni finansowej [%]	10,46%	X	X
Wewnętrzny współczynnik kapitałowy [%]	16,60	X	X

Limity wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka

Rodzaj ryzyka	Limit alokacji kapitału jako % funduszy własnych	Limit kwotowy	Wymóg kapitałowy (kapitał wewnętrzny)	Poziom wykorzystania limitu
Fundusze własne	22 376			
Limity alokacji kapitału:				
1. Ryzyko kredytowe:	65,0%	14 544	9 720	66,8%
a) kapitał regulacyjny na ryzyko kredytowe	65,0%	14 544	9 720	66,8%
b) dodatkowy wymóg kapitałowy		0	0	0,0%
2. Ryzyko operacyjne:	9,0%	2 014	1 030	51,1%
a) kapitał regulacyjny na ryzyko operacyjne	9,0%	2 014	1 030	51,1%
b) dodatkowy wymóg kapitałowy		0	0	0,0%
3. Ryzyko rynkowe (ryzyko walutowe):	1,0%	224	0	0,0%
a) kapitał regulacyjny na ryzyko walutowe	1,0%	224	0	0,0%
b) dodatkowy wymóg kapitałowy		0	0	0,0%
4. Ryzyko koncentracji	5,0%	1 119	35	3,2%
5. Ryzyko płynności	8,0%	1 790	0	0,0%
6. Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	2,0%	448	0	0,0%
7. Ryzyko kapitałowe	2,0%	448	0	0,0%
8. Ryzyko wyniku finansowego	2,0%	448	0	0,0%
9. Pozostałe ryzyka	1,0%	224	0	0,0%
Limit na sumaryczny wewnętrzny wymóg kapitałowy	95,0%	21 257	10 786	50,7%

Poniższe zestawienie przedstawia poziom minimalnych wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyk i wielkość współczynnika kapitałowego. Łączny współczynnik kapitałowy (wg. wymogów Filara I) Banku na dzień 31.12.2017r wynosi: 16,65%, a łącznie z wymogami Filara II - 16,65%. Ustalono go zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, którymi są: Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r – Prawo Bankowe (tekst jednolity Dz. U. z 2002r nr 72 poz. 665 z późniejszymi zmianami); Uchwała Nr 307/2012r KNF z dnia 20.11.2012r w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (Dz. Urz. KNF nr 2/2010 poz. 11 z późniejszymi zmianami). Dla potrzeb wyliczenia współczynnika wypłacalności dokonano ustalenia całkowitego wymogu kapitałowego według tabeli powyżej.

$$\text{Wyliczenie współczynnika} \quad \frac{22\ 376}{10\ 750 \times 12,5\%} \times 100\% = 16,65\%$$

Analiza realizacji strategii i polityki zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka

Zgodnie z „Ogólną strategią zarządzania ryzykiem”, „Procedurą szacowania kapitału wewnętrznego oraz oceny adekwatności kapitałowej” oraz zatwierdzonymi politykami, jako istotne ryzyka w Banku Spółdzielczym w Niemcach zidentyfikowano :

1. Ryzyko kredytowe, w tym ryzyko koncentracji zaangażowań;
2. Ryzyko rynkowe, w tym ryzyko stopy procentowej;
3. Ryzyko operacyjne;
4. Ryzyko płynności;
5. Ryzyko wyniku finansowego;
6. Ryzyko kapitałowe;
7. Ryzyko braku zgodności.

Ryzyka nieistotne dla Banku:

1. Ryzyko cyklu gospodarczego;
2. Ryzyko strategiczne;
3. Ryzyko utraty reputacji;
4. Ryzyko transferowe;
5. Ryzyko rezydualne;
6. Ryzyko modeli.

„Ogólna strategia zarządzania ryzykiem” określa zasady funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem oraz cele strategiczne Banku w tym zakresie. Bardziej szczegółowe zasady i cele jakie przyjmuje Bank w zarządzaniu ryzykami – oparte o założenia strategiczne – sformułowane zostały w poszczególnych politykach zarządzania ryzykami, stanowiących założenia do planu ekonomiczno-finansowego.

Zgodnie z podstawowymi założeniami, proces zarządzania ryzykiem w Banku obejmuje:

- Identyfikację ryzyka,

- Pomiar,
- Monitorowanie,
- Raportowanie,
- Kontrolę.

Dla utrzymania ryzyka na akceptowalnym poziomie Bank wyznacza limity na poszczególne rodzaje ryzyka.

1. RYZYKO KREDYTOWE

Ryzykiem kredytowym nazywamy ryzyko nieoczekiwanego niewykonania zobowiązania lub pogorszenia się zdolności kredytowej klienta zagrażającej wykonaniu zobowiązania.

Głównym źródłem ryzyka kredytowego jest portfel kredytowy. Natomiast pozostałe pozycje aktywów (lokaty w Banku Zrzeszającym oraz bony skarbowe) ze względu na niskie ryzyko kontrahenta lub niski udział w aktywach nie wpływały istotnie na poziom ryzyka kredytowego.

Na koniec 31.12.2017r wartość nominalna portfela kredytowego Banku wynosiła 143 702 tys. zł. Od początku roku wartość kredytów systematycznie rośnie. W porównaniu ze stanem na koniec 2016 roku wzrosły o 10,2 % tj. 13 265 tys. zł. Łączna wartość kredytów zagrożonych na koniec 31.12.2017 roku wyniosła 362 tys. zł i utrzymuje się na niskim poziomie w odniesieniu do portfela kredytowego (0,25%). Utworzone rezerwy celowe (stan na koniec 31.12.2017r.) na kredyty i odpisy na odsetki wynosiły 452 tys. zł, co stanowiło 0,31% portfela kredytowego.

Główną grupą kredytobiorców Banku są rolnicy indywidualni oraz przedsiębiorstwa indywidualne. Na koniec grudnia 2017 roku kredyty udzielone rolnikom [wg wartości nominalnej] stanowiły 15,6% (22 399 tys. zł) oblięga kredytowego, przedsiębiorstwom indywidualnym – 32,0% portfela kredytowego (46 024 tys. zł); kredyty udzielone osobom prywatnym stanowiły 27,4% portfela (39 428 tys. zł), jednostkom samorządu terytorialnego – 18,4% portfela (26 481 tys. zł).

W Banku występuje wysoka koncentracja w grupie kredytów rolniczych, co wpływa pozytywnie na jakość portfela kredytowego. Kredyty udzielane rolnikom indywidualnym, a szczególnie kredyty z dopłatami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (8 654 tys. zł – spadek o 14,0% w porównaniu z końcem 2016 roku), gdzie wymagany jest reżim terminowych spłat, są najlepiej spłacanymi kredytami.

Na 31 grudnia 2017 roku detaliczne ekspozycje kredytowe wg wartości nominalnej ukształtowały się na poziomie 5 816 tys. zł i wzrosły w stosunku do końca 2016 roku o 1 721 tys. zł. Należności zagrożone wyniosły 5 tys. zł. Poziom należności z tytułu detalicznych ekspozycji kredytowych w sytuacji nieregularnej znajduje się na bardzo niskim poziomie i świadczy o bardzo wysokiej jakości tych aktywów.

1.1 Testy warunków skrajnych

W wyniku przeprowadzonego testu warunków skrajnych wrażliwości **dotyczącego ryzyka należności normalnych i pod obserwacją z tytułu kredytów i pożyczek** wg stanu na dzień 31 grudzień 2017 roku, przy założeniu przeklasyfikowania 5% należności z tytułu kredytów i pożyczek w sytuacji normalnej i pod obserwacją do należności zagrożonych, Bank uzyskałby łączny współczynnik kapitałowy na poziomie 14,30%, czyli wyższym aniżeli przyjęta wartość minimalna określona na poziomie 13,25 %. Obliczona suma utworzonych

rezerw celowych spowodowana obniżeniem się jakości posiadanego portfela kredytowego wyniosłaby w analizowanym miesiącu 4 937 tys. zł, natomiast spadek przychodów odsetkowych wyniosłby 268 tys. zł. Łączna wartość poniesionych strat, która powoduje skutki ekonomiczne dla Banku wyniosła 5 205 tys. zł. Strata ta obciążałaby wynik finansowy Banku dotyczący roku bieżącego.

Fundusze własne ogółem – kapitał uznany powiększone o: wynik w trakcie zatwierdzania, prognozowany wynik finansowy roku bieżącego oraz pomniejszone o: utworzone rezerwy celowe, spadek przychodów odsetkowych, wyniosłoby 19 223 tys. zł i przewyższają całkowitą kwotę ekspozycję na ryzyko.

W wyniku przeprowadzonego testu warunków skrajnych wrażliwości **dotyczącego ryzyka instrumentów finansowych** wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku, przy założeniu spadku wartości posiadanego portfela papierów wartościowych o 5 %, Bank uzyskałby łączny współczynnik kapitałowy na poziomie 18,18%, czyli wyższym aniżeli przyjęta wartość minimalna określona na poziomie 13,25 %. Obliczona suma korekt ujemnych spowodowane spadkiem wartości posiadanego portfela papierów wartościowych wyniosłaby w analizowanym miesiącu 0 tys. zł, która powoduje skutki ekonomiczne dla Banku. Strata ta obciążałaby wynik finansowy Banku dotyczący roku bieżącego.

Fundusze własne ogółem – kapitał uznany powiększone o: wynik w trakcie zatwierdzania, prognozowany wynik finansowy roku bieżącego oraz pomniejszone o: korekty ujemne wynikłe ze spadku wartości posiadanego portfela papierów wartościowych, wyniosłoby 24 428 tys. zł i przewyższają całkowitą kwotę ekspozycję na ryzyko.

W wyniku przeprowadzonego testu warunków skrajnych – scenariuszowego **dotyczącego ryzyka kredytowego** wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku, przy założeniu przeklasyfikowania 5% należności z tytułu kredytów i pożyczek w sytuacji normalnej i pod obserwacją do należności zagrożonych, oraz przy założeniu spadku wartości posiadanego portfela papierów wartościowych o 5% Bank uzyskałby łączny współczynnik kapitałowy na poziomie 14,30%, czyli wyższym aniżeli przyjęta wartość minimalna określona na poziomie 13,25 %. Obliczona suma utworzonych rezerw celowych spowodowana obniżeniem się jakości posiadanego portfela kredytowego wyniosłaby 4 937 tys. zł, spadek przychodów odsetkowych wyniosłby 268 tys. zł, natomiast ujemna korekta wartości posiadanych papierów wartościowych 0 tys. zł. Łączna wartość poniesionych strat, która powoduje skutki ekonomiczne dla Banku wyniosła 5 205 tys. zł. Strata ta obciążałaby wynik finansowy Banku dotyczący roku bieżącego.

Fundusze własne ogółem – kapitał uznany powiększone o: wynik w trakcie zatwierdzania, prognozowany wynik finansowy roku bieżącego oraz pomniejszone o: utworzone rezerwy celowe, spadek przychodów odsetkowych i spadek wartości papierów wartościowych wyniosłoby 19 223 tys. zł i przewyższają całkowitą kwotę ekspozycję na ryzyko.

Testy warunków skrajnych dotyczące ryzyka koncentracji

W wyniku przeprowadzonego testu warunków skrajnych wrażliwości **dotyczącego koncentracji dużych zaangażowań** wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku, przy założeniu przeklasyfikowania 10% dużych zaangażowań do należności zagrożonych, Bank uzyskałby łączny współczynnik kapitałowy na poziomie 16,00%, czyli wyższym aniżeli przyjęta wartość minimalna określona na poziomie 13,25 %. Obliczona suma utworzonych rezerw celowych spowodowana obniżeniem się jakości dużych zaangażowań wyniosłaby 2 778 tys. zł, natomiast spadek przychodów odsetkowych wyniosłby 151 tys. zł. Łączna wartość poniesionych strat, która powoduje

skutki ekonomiczne dla Banku wyniosła 2 929 tys. zł. Strata ta obciążałaby wynik finansowy Banku dotyczący roku bieżącego.

Fundusze własne ogółem – kapitał uznany powiększone o: wynik w trakcie zatwierdzania, prognozowany wynik finansowy roku bieżącego oraz pomniejszone o: utworzone rezerwy celowe, spadek przychodów odsetkowych, wyniosłyby 21 499 tys. zł.

W wyniku przeprowadzonego odwróconego testu warunków skrajnych **dotyczącego koncentracji dużych zaangażowań** wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku, przy założeniu spełnienia limitu łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie % możliwe byłoby przekwalifikowanie 9 118 tys. zł, czyli 23% sumy dużych zaangażowań do należności zagrożonych z uwzględnieniem bieżącej struktury należności zagrożonych. Obliczona suma utworzonych rezerw celowych spowodowana obniżeniem się jakości dużych zaangażowań wyniosłaby wówczas 6 281 tys. zł, natomiast spadek przychodów odsetkowych wyniosłby 341 tys. zł. Łączna wartość poniesionych strat, która powodowałaby skutki ekonomiczne dla Banku wyniosła 6 622 tys. zł. Strata ta obciążałaby wynik finansowy Banku dotyczący roku bieżącego.

Fundusze własne ogółem – kapitał uznany powiększone o: wynik w trakcie zatwierdzania, prognozowany wynik finansowy roku bieżącego oraz pomniejszone o: utworzone rezerwy celowe, spadek przychodów odsetkowych, wyniosłyby 17 806 tys. zł.

W wyniku przeprowadzonego testu warunków skrajnych **dotyczącego koncentracji branżowej** wg stanu na koniec grudnia 2017 roku, przy założeniu przekwalifikowania 10% zaangażowania branżowego o największym udziale w zaangażowaniach branżowych ogółem do należności zagrożonych, Bank uzyskałby łączny współczynnik kapitałowy na poziomie 16,66%, a zatem wyższym aniżeli przyjęta wartość minimalna określona na poziomie 13,25 %. Obliczona suma utworzonych rezerw celowych spowodowana obniżeniem się jakości największej koncentracji branżowej wyniosłaby 1 934 tys. zł, natomiast spadek przychodów odsetkowych wyniosłby 105 tys. zł. Łączna wartość poniesionych strat, która powoduje skutki ekonomiczne dla Banku wyniosła 2 039 tys. zł. Strata ta obciążałaby wynik finansowy Banku dotyczący roku bieżącego.

Fundusze własne ogółem – kapitał uznany powiększone o: wynik w trakcie zatwierdzania, prognozowany wynik finansowy roku bieżącego oraz pomniejszone o: utworzone rezerwy celowe, spadek przychodów odsetkowych, wyniosłyby 22 389 tys. zł.

W wyniku przeprowadzonego odwróconego testu warunków skrajnych **dotyczącego koncentracji branżowej** wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku, przy założeniu spełnienia limitu łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie % możliwe byłoby przekwalifikowanie 9 118 tys. zł, czyli 32% branży o największym udziale w koncentracji branżowej Banku do należności zagrożonych z uwzględnieniem bieżącej struktury należności zagrożonych. Obliczona suma utworzonych rezerw celowych spowodowana obniżeniem się jakości dużych zaangażowań wyniosłaby wówczas 6 281 tys. zł, natomiast spadek przychodów odsetkowych wyniosłby 341 tys. zł. Łączna wartość poniesionych strat, która powodowałaby skutki ekonomiczne dla Banku wyniosła 6 622 tys. zł. Strata ta obciążałaby wynik finansowy Banku dotyczący roku bieżącego.

Fundusze własne ogółem – kapitał uznany powiększone o: wynik w trakcie zatwierdzania, prognozowany wynik finansowy roku bieżącego oraz pomniejszone o: utworzone rezerwy celowe, spadek przychodów odsetkowych, wyniosłyby 17 806 tys. zł.

W wyniku przeprowadzonego testu warunków skrajnych wrażliwości **dotyczącego koncentracji zabezpieczeń otrzymanych** wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku, przy założeniu przekwalifikowania 10% należności z tytułu kredytów i pożyczek zabezpieczonych zabezpieczeniem o największym udziale w zabezpieczeniach otrzymanych ogółem do należności zagrożonych, Bank uzyskałby łączny współczynnik kapitałowy na poziomie 15,25%, a zatem wyższym aniżeli przyjęta wartość minimalna określona na poziomie 13,25 %.

Oszacowana suma utworzonych rezerw celowych spowodowana obniżeniem się jakości zabezpieczonych należności z tytułu kredytów i pożyczek wyniosłaby 3 734 tys. zł, natomiast spadek przychodów odsetkowych wyniosłby 203 tys. zł. Łączna wartość poniesionych strat, która powoduje skutki ekonomiczne dla Banku wyniosła 3 937 tys. zł. Strata ta obciążałaby wynik finansowy Banku dotyczący roku bieżącego.

Fundusze własne ogółem powiększone o: wynik w trakcie zatwierdzania, prognozowany wynik finansowy roku bieżącego oraz pomniejszone o: utworzone rezerwy celowe, spadek przychodów odsetkowych, wyniosłoby, wyniosłoby 20 491 tys. zł.

W wyniku przeprowadzonego odwróconego testu warunków skrajnych dotyczącego koncentracji zabezpieczeń otrzymanych wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku, przy założeniu spełnienia limitu łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie 13,25 % możliwe byłoby przekwalifikowanie 9 118 tys. zł, czyli 17% należności z tytułu kredytów i pożyczek zabezpieczonych zabezpieczeniem o największym udziale w zabezpieczeniach otrzymanych ogółem Banku do należności zagrożonych z uwzględnieniem bieżącej struktury należności zagrożonych. Obliczona suma utworzonych rezerw celowych spowodowana obniżeniem się jakości dużych zaangażowań wyniosłaby wówczas 6 281 tys. zł, natomiast spadek przychodów odsetkowych wyniosłby 341 tys. zł. Łączna wartość poniesionych strat, która powodowałaby skutki ekonomiczne dla Banku wyniosła 6 622 tys. zł. Strata ta obciążałaby wynik finansowy Banku dotyczący roku bieżącego.

Fundusze własne ogółem – kapitał uznany powiększone o: wynik w trakcie zatwierdzania, prognozowany wynik finansowy roku bieżącego oraz pomniejszone o: utworzone rezerwy celowe, spadek przychodów odsetkowych, wyniosłoby 17 806 tys. zł.

W wyniku przeprowadzonego testu warunków skrajnych – scenariuszowego **dotyczącego ryzyka koncentracji** wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku, przy założeniu przeklasyfikowania 10% sumy dużych zaangażowań bilansowych, 10% zaangażowania branżowego w branży o największym udziale w koncentracji branżowej ogółem, oraz należności z tytułu kredytów i pożyczek zabezpieczonych zabezpieczeniem o największym udziale w zabezpieczeniach otrzymanych ogółem Bank uzyskałby łączny współczynnik kapitałowy na poziomie 11,55 %, niższym aniżeli przyjęta wartość minimalna określona na poziomie 13,25 %. Obliczona suma utworzonych rezerw celowych spowodowana obniżeniem się jakości posiadanych koncentracji wyniosłaby 8 446 tys. zł, natomiast spadek przychodów odsetkowych wyniosłby 458 tys. zł. Łączna wartość poniesionych strat, która powoduje skutki ekonomiczne dla Banku wyniosła 8 904 tys. zł. Strata ta obciążałaby wynik finansowy Banku dotyczący roku bieżącego.

Fundusze własne ogółem – kapitał uznany powiększone o: wynik w trakcie zatwierdzania, prognozowany wynik finansowy roku bieżącego oraz pomniejszone o: utworzone rezerwy celowe i spadek

przychodów odsetkowych wyniosłyby 15 524 tys. zł i znacznie przewyższają całkowitą kwotę ekspozycję na ryzyko.

Testy warunków skrajnych dotyczące ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych

W wyniku przeprowadzonego testu warunków skrajnych **dotyczącego detalicznych ekspozycji kredytowych** wg stanu na dzień 31 grudzień 2017 roku, przy założeniu przekwalifikowania 20% należności z tytułu detalicznych ekspozycji kredytowych do należności zagrożonych, Bank uzyskałby łączny współczynnik kapitałowy na poziomie 17,28%, a zatem wyższym aniżeli przyjęta wartość minimalna określona na poziomie 13,25 %.

Oszacowana suma utworzonych rezerw celowych spowodowana obniżeniem się jakości detalicznych ekspozycji kredytowych wyniosłaby 1 163 tys. zł, natomiast spadek przychodów odsetkowych wyniosłby 43 tys. zł. Łączna wartość poniesionych strat, która powoduje skutki ekonomiczne dla Banku wyniosła 1 207 tys. zł. Strata ta obciążałaby wynik finansowy Banku dotyczący roku bieżącego.

Fundusze własne ogółem powiększone o: wynik w trakcie zatwierdzania, prognozowany wynik finansowy roku bieżącego oraz pomniejszone o: utworzone rezerwy celowe, spadek przychodów odsetkowych, wyniosłyby 23 221 tys. zł.

Testy warunków skrajnych dotyczący detalicznych ekspozycji kredytowych przy założeniu wzrostu stóp procentowych o 200 pb.

W wyniku przeprowadzonego testu ustalono, iż 0,00%% detalicznych ekspozycji kredytowych wykazuje przekroczenie wskaźnika DtlI ustalonego na poziomie maksymalnie 65 % przy wzroście stóp proc. o 200 pb. w stosunku do raty wg salda bieżącego,

Po wyłączeniu kredytów, gdzie wzrost raty nie powoduje przekroczenia limitu DtlI, udział kredytów potencjalnie zagrożonych wynosi 0,00%% próby.

Poziom detalicznych ekspozycji kredytowych potencjalnie zagrożonych utratą zdolności kredytowej uznaje się za umiarkowany.

1.2 Ryzyko ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie

Ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie wg wartości brutto kształtowały się na poziomie 96 858 tys. zł i wzrosły o 12 554 tys. zł w stosunku do końca ubiegłego roku.

Ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie w sytuacji normalnej wg wartości brutto w analizowanym kwartale ukształtowały się na poziomie 96 669 tys. zł i od początku roku wzrosły o 11 887 tys. zł.

Ekspozycje pod obserwacją ukształtowały się na poziomie 933 tys. zł. Ekspozycje zagrożone ogółem wyniosły 212 tys. zł.: ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie poniżej standardu ukształtowały się na poziomie 3 tys. zł; ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie wątpliwe ukształtowały się na poziomie 0 tys. zł, natomiast ekspozycje stracone wyniosły 209 tys. zł (wzrost w porównaniu do końca 2016 roku o 33 tys. zł).

Poziom odsetek od ekspozycji zagrożonych w analizowanym kwartale ukształtował się na poziomie 45 tys. zł.

Struktura ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie dot. wskaźnika LtV przedstawia się w grudniu 2017 r. następująco : LtV do 80% - 82 976 tys. zł, LtV<80% - 100%> - 5 864 tys. zł, a LtV powyżej 100% - 1 399 tys. zł.

Wysokości wskaźników LtV powyżej 80%, według wyjaśnień Pana Wiceprezesa ds. handlowych i marketingu, wynikają z możliwości zastosowania go w wyższej wysokości z uwagi na dodatkowe zabezpieczenie (np. w postaci cesji polisy ubezpieczeniowej na nieruchomości, zastawu rejestrowego).

1.2.1 Testy warunków skrajnych ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie

W wyniku przeprowadzonego testu warunków skrajnych badającego wpływ czynników ze środowiska wewnętrznego i otoczenia zewnętrznego banku, w tym w szczególności warunków makroekonomicznych **dotyczącego ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie** wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku, przy założeniu przeklasyfikowania 10% należności z tytułu ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (w sytuacji normalnej i pod obserwacją) do ekspozycji zagrożonych, Bank uzyskalby łączny współczynnik kapitałowy na poziomie 10,74%, czyli niższym aniżeli przyjęta wartość minimalna określona na poziomie 13,25 %. Obliczona suma utworzonych rezerw celowych spowodowana obniżeniem się jakości posiadanych ekspozycji wyniosłaby w analizowanym miesiącu 9 629 tys. zł, natomiast spadek przychodów odsetkowych wyniosłby 364 tys. zł.

Fundusze własne ogółem powiększone o: wynik w trakcie zatwierdzania, prognozowany wynik finansowy roku bieżącego oraz pomniejszone o: utworzone rezerwy celowe, spadek przychodów odsetkowych, wyniosłby 14 435 tys. zł i przewyższają całkowitą kwotę ekspozycję na ryzyko.

Test warunków skrajnych dotyczący ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie określający wpływ na jakość portfela EKZH wzrostu stóp procentowych o 400 pb., oraz określający adekwatność przyjętego przez bank maksymalnego poziomu wskaźnika LtV.

W wyniku przeprowadzonego testu ustalono, iż 95,78% kredytów wykazuje kwotę raty podwyższoną o ponad 10 % przy wzroście stóp proc. o 400 pb. w stosunku do raty wg salda pierwotnego.

W analizowanej próbie 100,00% wartości kredytów posiada wskaźnik LtV powyżej 50%.

Na podstawie testu stwierdzono, iż 103,92% kwoty próby przekracza ustalone w Banku maksymalne wskaźniki LtV (dla EKZH na nieruchomości mieszkaniowej max. 80%, dla EKZH na nieruchomości komercyjnej max. 75%), co czyni je potencjalnie zagrożonymi. Poziom kredytów potencjalnie zagrożonych utratą zdolności kredytowej uznaje się za minimalny.

Na podstawie testu należy stwierdzić, iż adekwatność przyjętych przez bank maksymalnych poziomów wskaźników LtV jest wysoka lecz mieszcząca się w dopuszczalnych normach, a wartość nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie zapewnia ściągalności należności.

Test warunków skrajnych określający wpływ spadku rynkowych cen nieruchomości o 20% na wskaźnik LtV ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, oraz potencjalny wpływ na jakość portfela EKZH

W wyniku przeprowadzonego testu stwierdzono, iż 84,47% kwoty próby przekracza ustalone w Banku maksymalne wskaźniki LtV (dla EKZH na nieruchomości mieszkaniowej max. 80%, dla EKZH na nieruchomości komercyjnej max. 75%), co czyni je potencjalnie zagrożonymi. Poziom kredytów potencjalnie zagrożonych utratą zdolności kredytowej (wzrostu powyżej maksymalnego wskaźnika LtV) uznaje się za umiarkowany.

Na podstawie testu należy stwierdzić, iż szokowy spadek cen nieruchomości stanowiących zabezpieczenie ekspozycji kredytowych nie wpłynie znacząco na wzrost poziomu wskaźników LtV obrazujących próbę na jakiej jest sporządzony test warunków skrajnych.

Test warunków skrajnych dotyczący ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie określający adekwatność przyjętego przez bank maksymalnego poziomu wskaźnika DtI przy wzroście oprocentowania o 400 pb.

W wyniku przeprowadzonego testu stwierdzono, iż 12,62% kwoty próby przekracza ustalony w Banku maksymalny poziom wskaźnika DtI (dla EKZH na nieruchomości mieszkaniowej max. 60%, dla EKZH na nieruchomości komercyjnej max. 60%), co czyni je potencjalnie zagrożonymi. Poziom kredytów potencjalnie zagrożonych utratą zdolności kredytowej (wzrostu powyżej maksymalnego wskaźnika DtI) uznaje się za bardzo niski.

Na podstawie testu należy stwierdzić, iż szokowy wzrost oprocentowania o 400 pb. nie wpłynie na wzrost poziomu wskaźników DtI dotyczących ekspozycji kredytowych w stosunku do których jest sporządzony test warunków skrajnych.

1.3 Wnioski

Należy w dalszym ciągu dążyć do skracania terminów zapadalności ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie. Zaleca się rozszerzenie działalności kredytowej w celu bardziej efektywnego wykorzystania wolnych środków ulokowanych w lokatach terminowych zdeponowanych w podmiotach finansowych. Rozszerzenie działalności kredytowej winno być prowadzone w kierunku większej dywersyfikacji portfela kredytowego, zarówno pod względem branżowym, jak i produktowym.

Wszystkie limity ograniczające ekspozycji kredytowe zabezpieczone hipotecznie zostały nie przekroczone. W wyniku przeprowadzenia testów warunków skrajnych można stwierdzić, że sytuacja jest stabilna i nie zagrażająca Bankowi.

W mapie ryzyk banku profil ryzyka kredytowego został określony *podwyższony (3)*, z uwagi na ponad 57-mio procentowy udział kredytów zabezpieczonych hipoteką w portfelu kredytowym.

2. RYZYKO PŁYNNOŚCI

Ryzyko płynności definiowane jest przez Bank jako zagrożenie terminowego wywiązania się Banku z bieżących i przyszłych zobowiązań, skutkujące koniecznością poniesienia dodatkowych kosztów w celu zaciągnięcia zobowiązań lub sprzedaży aktywów na niekorzystnych warunkach. W celu analizy ryzyka płynności Bank poddaje analizie nadzorcze miary płynności oraz bada stabilność bazy depozytowej.

2.1 Nadzorcze miary płynności

Wartość nadzorczych miar płynności w Banku według stanu na koniec **31.12.2017r.** wynosiła:

L.p.	Miara nadzorcza	Limit	Wartość
1.	M1 Luka płynności krótkoterminowej	➤ 0,00 tys. zł	33 588

2.	M2 Współczynnik płynności krótkoterminowej	Min 1,03	2,51
3.	M3 Współczynnik pokrycia aktywów niepiętnych funduszami własnymi	Min 2,00	3,83
4.	M4 Współczynnik pokrycia aktywów niepiętnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	Min 1,03	1,28

Współczynnik M1 - Luka płynności krótkoterminowej wyniosła 7 318 tys. zł i zmniejszyła się w porównaniu do końca miesiąca listopada o 7 318 tys. zł. Współczynnik ten znajduje się powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie > 0,00 tys. zł.

Współczynnik M2 - Współczynnik płynności krótkoterminowej wyniósł na koniec analizowanego miesiąca 2,51 i spadł o 0,85. Wskaźnik ten znajduje się powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie min 1,03.

Współczynnik M3 - Współczynnik pokrycia aktywów niepiętnych funduszami własnymi ukształtował się na koniec grudnia 2017 roku na poziomie 3,83 i spadł na przestrzeni analizowanego miesiąca o 0,05. Wskaźnik ten znajduje się powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie min 2,00.

Współczynnik M4 - Współczynnik pokrycia aktywów niepiętnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi ukształtował się na koniec grudnia na poziomie 1,28 i zmniejszył się na przestrzeni analizowanego miesiąca o 0,01. Wskaźnik ten znajduje się powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie min 1,03.

W analizowanym miesiącu limity nadzorcze wynikające z Uchwały Nr 386/2008 KNF z dnia 17 grudnia 2008 r. były przestrzegane i ani razu nie zostały przekroczone.

2.2 Wskaźniki opisujące ryzyko płynności

- o **Wskaźnik płynności krótkoterminowej – LCR** wyniósł w analizowanym miesiącu 342 % (3,42) i spadł w porównaniu do końca ubiegłego miesiąca o 69 pp. (0,69). Wskaźnik ten znajduje się powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie min 90 % (0,90).

Stabilność bazy depozytowej

Głównym źródłem finansowania akcji kredytowej są depozyty. W tym celu Bank powinien zapewnić odpowiedni poziom stabilnej bazy depozytowej.

Stabilność bazy depozytowej analizowana jest w następującym zakresie:

1. Osad we wkładach liczony jest jako udział stanu minimalnego do średniego (z wyłączeniem „dużych” depozytów w okresie ostatnich 12 miesięcy oraz środków pracowniczych).
2. Zrywalność depozytów – udział depozytów zlikwidowanych przed terminem w depozytach terminowych ogółem.

3. Koncentracja depozytów, jako analiza udziału „dużych” depozytów, tj. przekraczających 0,5% bazy depozytowej podmiotów niefinansowych ogółem w depozytach oraz przekraczających 1,0% bazy depozytowej podmiotów budżetowych ogółem w depozytach.
4. Wartość bazy depozytowej Banku na 31.12.2017r. wynosiła 181 206 tys. zł i wzrosła o 19 814 tys. zł. (tj. 12,3%) w porównaniu do stanu na koniec zeszłego roku. 79,5% tej wartości stanowiły depozyty stabilne (osad), których wartość na 31.12.2017r. wynosiła 144 112 tys. zł i była wyższa niż na koniec ubiegłego roku o 20 420 tys. zł tj. o 16,5% (wyłączenie osób wewnętrznych oraz dużych depozytariuszy).
5. Wartość depozytów niestabilnych na 31.12..2017r. wynosiła 37 094 tys. zł, stanowiąc 24,5% wartości bazy depozytowej i w stosunku do końca zeszłego roku spadły o 606 tys. zł, czyli o 1,6%. Wzrost depozytów niestabilnych jest wynikiem wypływu depozytów klientowskich.

1) Urealnione zestawienie płynności (Zał. Nr 2) uwidacznia, iż sytuacja płynnościowa Banku jest dobra. Skumulowany wskaźnik płynności do 20 lat ukształtował się na poziomie 3,61 i w pełni zabezpiecza płynność finansową Banku. Skumulowane luki płynności we wszystkich przedziałach czasowych 24h - =< 20 lat były dodatnie, a zatem Bank posiada znaczne nadwyżki aktywów zapadalnych nad wymagalnymi pasywami w tych przedziałach. Jednak w przedziale czasowym a'vista i >20 lat skumulowana luka płynności była ujemna co świadczy o niedoborze aktywów zapadalnych nad wymagalnymi pasywami w podanym przedziale. Wartość zapadających do 5 lat należności od podmiotów niefinansowych oraz sektora rządowego i samorządowego wyniosła 82 052 tys. zł (należności w sytuacji normalnej i pod obserwacją), co świadczy o dużym udziale w portfelu kredytowym kredytów udzielanych na stosunkowo krótkie terminy zapadalności.

Wskaźniki płynności

- **Wskaźnik płynności krótkoterminowej do 1 miesiąca** spadł w stosunku do miesiąca listopada o 0,58 i ukształtował się na poziomie 1,84. Wskaźnik znajduje się powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie min 1,0.
  - **Wskaźnik płynności do 3 miesięcy** na koniec grudnia 2017 roku ukształtował się na poziomie 1,69 i spadł w stosunku do końca listopada o 0,67. Wskaźnik ten w dalszym ciągu znajduje się znacznie powyżej ustalonego na poziomie min 1,0 limitu ostrożnościowego i świadczy o dużej płynności finansowej Banku w dłuższym horyzoncie czasowym.
- Pozostałe wskaźniki płynności obrazujące płynność Banku w dłuższych okresach czasowych również spadły ale w dalszym ciągu znajdują się powyżej ustalonych limitów ostrożnościowych.

Wskaźniki zabezpieczenia płynności

- Wskaźnik **Aktywa płynne/Aktywa - wg wartości bilansowej** ukształtował się na poziomie 26,78 % i w stosunku do miesiąca listopada spadł o 1,00 pp. Wskaźnik ten kształtuje się na wysokim poziomie, powyżej ustalonego limitu ostrożnościowego (min 20),

- Wskaźnik **Aktywa płynne/Depozyty niestabilne (ponad osad)** ukształtował się na poziomie 150,70 % i spadł w stosunku do ubiegłego miesiąca o 2,03 pp. Wskaźnik ten znajduje się powyżej ustalonego limitu ostrożnościowego. (min 100 %),
- Wskaźnik **Aktywa płynne/Zobowiązania pozabilansowe udzielone** ukształtował się na koniec grudnia 2017 roku na poziomie 409,26 % i wzrósł w stosunku do ubiegłego miesiąca o 8,08 pp. Wskaźnik ten znajduje się na wysokim poziomie i przewyższa limit ostrożnościowy ustalony na poziomie min 250 %.
- Wskaźnik **Kredyty/Aktywa - wg wartości bilansowej** wyniósł 68,85 % i wzrósł w porównaniu do końca listopada o 1,03 pp. Wskaźnik ten znajduje się na wysokim poziomie i nie przekracza ustalonego limitu (max 75 %).
- Wskaźnik **Zobowiązania pozabilansowe udzielone/Aktywa - wg wartości bilansowej** ukształtował się na koniec grudnia 2017 roku na poziomie 6,54 % i spadł w stosunku do ubiegłego miesiąca o 0,38 pp. Wskaźnik ten znajduje się również na bezpiecznym poziomie, poniżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie max 15 %

Wskaźniki stabilności bazy depozytowej

- Wskaźnik **Depozyty stabilne/Aktywa - wg wartości bilansowej** wyniósł 69,05 % i zwiększył się w porównaniu do końca listopada o 0,35 pp. Wskaźnik ten znajduje się powyżej ustalonego limitu ostrożnościowego (min 50 %).
- Wskaźnik **Depozyty niestabilne/Aktywa - wg wartości bilansowej** wyniósł 17,77 % i spadł w porównaniu z listopadem 2017 o 0,42 pp. Wskaźnik ten w dalszym ciągu znajduje się na bezpiecznym poziomie, poniżej ustalonego limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie max 30 %.
- **Procentowy udział największych deponentów w depozytach klientów ogółem** wyniósł 0,00 % i wzrósł w porównaniu do końca listopada o 0,00 pp. Wskaźnik ten znajduje się nadal na bezpiecznym poziomie i nie przekracza limitu ostrożnościowego (max 25 %).

Wskaźniki finansowania aktywów

- Wskaźnik **Depozyty/Kredyty, skupione wierzytelności i zrealizowane gwarancje** wyniósł 126,10 % i spadł w porównaniu do końca listopada o 2,02 pp. Wskaźnik ten znajduje się obecnie na bezpiecznym poziomie; powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie min 100 %.
- Wskaźnik **Depozyty/Kredyty i zobowiązania pozabilansowe udzielone** wyniósł 115,15 % i spadł w porównaniu do końca ubiegłego miesiąca o 1,10 pp. Wskaźnik ten również znajduje się powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie min 95 %.
- Wskaźnik **Depozyty stabilne/Kredyty, skupione wierzytelności i zrealizowane gwarancje** wyniósł 100,29 % i zmniejszył się w porównaniu do końca listopada o 1,01 pp. Wskaźnik ten znajduje się na wysokim poziomie powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie min 80 %.
- Wskaźnik **Depozyty stabilne/Kredyty i zobowiązania pozabilansowe udzielone** ukształtował się na poziomie 91,58 % i zmniejszył się w porównaniu do końca ubiegłego miesiąca o 0,33 pp. Wskaźnik

ten znajduje się na bezpiecznym poziomie i również nie przekracza limitu ostrożnościowego (min 70 %).

Wskaźniki finansowania aktywów długoterminowych

- Wskaźnik pokrycia **Depozyty stabilne (50% ich wartości) oraz fundusze własne/ Należności z tytułu kredytów, skupionych wierzytelności i zrealizowanych gwarancji o terminie zapadalności powyżej 5 lat** ukształtował się na koniec analizowanego miesiąca na poziomie 154,53 %, i spadł w stosunku do ubiegłego miesiąca o 5,92 pp. Wskaźnik ten znajduje się powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie min 110 %.
- Wskaźnik udziału **Należności z tytułu kredytów, skupionych wierzytelności i zrealizowanych gwarancji o terminie zapadalności powyżej 5 lat/ Kredyty, skupione wierzytelności i zrealizowane gwarancje ogółem** ukształtował się na koniec analizowanego miesiąca na poziomie 42,68 %, i wzrósł w stosunku do listopada o 1,17 pp. W stosunku do końca grudnia 2016 wskaźnika ten zwiększył się o 1,39 pp. Wskaźnik ten znajduje się poniżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie max 55 %.

Współczynniki miar nadzorczych

- Współczynnik **M1 - Luka płynności krótkoterminowej** wyniosła 7 318 tys. zł i zmniejszyła się w porównaniu do końca miesiąca listopada o 7 318 tys. zł. Współczynnik ten znajduje się powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie > 0,00 tys. zł.
- Współczynnik **M2 - Współczynnik płynności krótkoterminowej** wyniósł na koniec analizowanego miesiąca 2,51 i spadł o 0,85. Wskaźnik ten znajduje się powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie min 1,03.
- Współczynnik **M3 - Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi** ukształtował się na koniec grudnia 2017 roku na poziomie 3,83 i spadł na przestrzeni analizowanego miesiąca o 0,05. Wskaźnik ten znajduje się powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie min 2,00.
- Współczynnik **M4 - Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi** ukształtował się na koniec grudnia na poziomie 1,28 i zmniejszył się na przestrzeni analizowanego miesiąca o 0,01. Wskaźnik ten znajduje się powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie min 1,03.

W analizowanym miesiącu limity nadzorcze wynikające z Uchwały Nr 386/2008 KNF z dnia 17 grudnia 2008 r. były przestrzegane i ani razu nie zostały przekroczone.

Wskaźniki miar nadzorczych płynności wynikające z rozporządzenia CRR

- **Wskaźnik pokrycia wpływów netto – LCR** wyniósł w analizowanym miesiącu (342%) 3,42 i spadł w porównaniu do końca ubiegłego miesiąca o 0,69. Wskaźnik ten znajduje się powyżej limitu ostrożnościowego ustalonego na poziomie min 90 % (0,9).

- o **Wskaźnik stabilnego finansowania – NSFR** ukształtował się na koniec grudnia na poziomie (137%) 1,37 i zwiększył się nie zmienił się na przestrzeni analizowanego kwartału o 0,04.

Kontrola przestrzegania ustanowionych limitów ostrożnościowych

W analizowanym miesiącu wszystkie wskaźniki znajdują się powyżej ustalonych limitów ostrożnościowych. Doszło do poprawy wskaźników obrazujących sytuację płynnościową Banku. Ukształtowanie się wskaźnika płynności do 3 miesięcy na poziomie 1,69 świadczy o pełnej wypłacalności finansowej Banku.

Prognoza płynności finansowej Banku

Z przeprowadzonej symulacji, zarówno w wariancie pesymistycznym, jak i najbardziej prawdopodobnym płynność finansowa Banku w krótkim okresie czasu nie jest zagrożona, o ile Bank w dalszym ciągu zachowa tendencje wzrostowe pod względem wzrostu bazy depozytowej oraz bezpiecznym (wartość udzielonych kredytów będzie mniejsza niż zwolnione środki do zachowania płynności) wzroście portfela kredytowego.

Analizując sytuację Banku w dłuższym horyzoncie czasowym, przy założeniu dynamicznego wzrostu portfela kredytowego, widać realne zagrożenie dla sytuacji płynnościowej Banku, szczególnie z uwagi na wysoką kwotę zobowiązań pozabilansowych Banku z tytułu niewypłaconych linii kredytowych (13 659 tys. zł wg stanu na koniec grudnia). Z tego tytułu w analizowanym miesiącu , Bank narażony był na potencjalną stratę w wysokości około 30tys. zł w wyniku braku przychodu odsetkowego od niewykorzystanych zobowiązań pozabilansowych (wyliczenie wynikające z różnicy pomiędzy przychodami z tytułu średniego oprocentowania zobowiązań pozabilansowych, a średnim oprocentowaniem depozytów w BPS). Należy zwrócić większą uwagę na długość okresu niewykorzystanego kredytu w celu zweryfikowania zapotrzebowania na niego (czy następują spłaty kredytu, gdy klient posiada niewykorzystany limit, a także gdy kredyt został udzielony, a nie podjęty przez kredytobiorcę).

Należy rozszerzać ofertę kredytową w celu wzrostu posiadanego portfela kredytowego, lecz wpiertw należy pozyskać środki (depozyty klientowskie) na finansowanie akcji kredytowej, zważywszy na fakt braku wolnych środków na ten cel.

Analiza wewnętrznych cen transferowych (FTP)

Na dzień 31 gruzdzien 2017 pozycje pasywne generujące koszty odsetkowe wyniosły 181 751 tys. zł i wzrosły w stosunku do poprzedniego miesiąca o 1 827 tys. zł, tj. o 1,0%.

W analizowanym miesiącu pozycje aktywne generujące przychody odsetkowe wyniosły 203 471 tys. zł i wzrosły o 1 978 tys. zł, tj. o 1,0%.

Koszty odsetkowe ogółem w analizowanym miesiącu (krańcowe koszty finansowania) ukształtowały się na poziomie 146 tys. zł i wzrosły w stosunku do listopada o 1 tys. zł, natomiast przychody odsetkowe ogółem wyniosły 711 tys. zł i w stosunku do ubiegłego miesiąca zwiększyły się o 65 tys. zł tj. o 10,1%.

Średniomiesięczne oprocentowanie zobowiązań (krańcowy koszt finansowania w %) ukształtowało się na poziomie 0,94% i zmniejszyło się o 0,04 pp.

Średniomiesięczne oprocentowanie bankowości detalicznej wyniosło w grudniu 2017 0,94% i spadło w stosunku do ubiegłego miesiąca o 0,05 pp.

Średniomiesięczne oprocentowanie należności normalnych, oraz papierów wartościowych na koniec grudnia wyniosło 4,12% i wzrosło o 0,21 pp.

Średniomiesięczna marża odsetkowa dla bankowości detalicznej wyniosła 4,25%, natomiast dla bankowości komercyjnej 2,66%. Średniomiesięczna marża odsetkowa ogółem (z uwzględnieniem należności od podmiotów finansowych i papierów wartościowych) ukształtowała się na poziomie 3,27% i wzrosła o 0,25 pp.

2.3 Testy warunków skrajnych

Test warunków skrajnych polegający na testowaniu przestrzegania przez Bank miar nadzorczych wynikających z Uchwały Nr 386/2008 KNF z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności

Z przeprowadzonego testu zakładającego spadek poziomu zobowiązań bieżących i terminowych od podmiotów niefinansowych oraz podmiotów sektora budżetowego o 20% tj. o 36 241 tys. zł oraz symulowaną sprzedaż kredytów wyznaczonych do sprzedaży, stanowiących 20% należności z tytułu kredytów i pożyczek od sektora niefinansowego tj. 23 388 tys. zł, a także uwzględnieniu limitu zaangażowania w Banku przez Bank Zrzeszający w wysokości 0 tys. zł na dzień sporządzenia analizy współczynnik płynności krótkoterminowej (**M2**) wyniósłby 2,39 i znajdowałby się powyżej limitu nadzorczego. Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi (**M4**) ukształtowałby się na poziomie 1,45 i również znajdowałby się powyżej limitu nadzorczego.

Odwrócony test warunków skrajnych polegający na testowaniu przestrzegania przez Bank miar nadzorczych wynikających z Uchwały Nr 386/2008 KNF z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności

Z przeprowadzonego odwróconego testu zakładającego wykorzystania niewykorzystanego limitu debetu lub kredytu w rachunku bieżącym Banku w wysokości 0 tys. zł, uwzględnieniu limitu zaangażowania w Banku przez Bank Zrzeszający w wysokości 3 691 tys. zł, a także symulowaną sprzedaż kredytów wyznaczonych do sprzedaży, stanowiących 10% należności z tytułu kredytów i pożyczek od sektora niefinansowego tj. 11 694 tys. zł, na dzień sporządzenia analizy współczynnik płynności krótkoterminowej (**M2**) wyniósłby 1,03 jeśli zobowiązania bieżące i terminowe ogółem spadłyby o 31%, tj. o 56 521 tys. zł.

Tak duża możliwość spadku zobowiązań ogółem przy jednoczesnym wykorzystaniu posiadanych wolnych środków jak i środków służących do refinansowania spadku zobowiązań świadczy o dużej płynności Banku.

Z przeprowadzonego odwróconego testu zakładającego uwzględnienie limitu zaangażowania w Banku przez Bank Zrzeszający w wysokości 3 691 tys. zł, a także symulowaną sprzedaż kredytów wyznaczonych do sprzedaży, stanowiących 10% należności z tytułu kredytów i pożyczek od sektora

niefinansowego tj. 11 694 tys. zł, na dzień sporządzenia analizy współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi (M4) wyniósłby 1,00 jeśli środki obce stabilne ogółem (B2) spadłyby o 35%, tj. o 57 871 tys. zł.

Test uwidacznia, iż spadek poziomu środków obcych stabilnych o powyższe wartości da możliwość zamiany spadku środków obcych stabilnych zaliczanych w chwili obecnej innymi środkami, a w konsekwencji spełniania minimalnego limitu nadzorczego.

Odwrocony test warunków skrajnych obrazujący stopień zabezpieczenia zobowiązań Banku

Test ten uwidacznia w jakim stopniu posiadane wolne środki Banku, jak również możliwe do pozyskania środki pokryłyby zobowiązania bieżące i terminowe ogółem lub też zobowiązania bieżące ogółem. Wynik testu przedstawia, iż zobowiązania bieżące i terminowe ogółem zostałyby pokryte w 40,99%, lub też zobowiązania bieżące ogółem (jako z reguły najbardziej chwiejne pasywa) zostałyby pokryte w 87,40%.

Uzyskane wyniki świadczą o pełnym zabezpieczeniu płynności finansowej Banku.

Test warunków skrajnych obrazujący wystąpienie nadwyżki lub niedoboru środków w przypadku spadku depozytów ogółem o 15%

Przy założeniach testu wynik wykazuje nadwyżkę w wysokości 47 087 tys. zł, co zapewnia pełną wypłacalność finansową Banku.

Test warunków skrajnych obrazujący maksymalny okres obsługi klientów Banku w przypadku różnej dynamiki wpływów środków

Przeprowadzony test uwidacznia, iż Bank przy normalnej działalności regulowałby swoje zobowiązania, zarówno gotówkowo, jak i bezgotówkowo przez 9,8 dni roboczych. Zakładając stuprocentowy wzrost maksymalnych wypłat kasowych oraz maksymalnych kwot obciążeń bezgotówkowych, Bank regulowałby swoje zobowiązania przez 4,9 dni roboczych. Tak długi okres obsługi klientów Banku przy założeniu braku wpłat gotówkowych, oraz uznań bezgotówkowych świadczy o dużej możliwości finansowania potencjalnie bardzo kryzysowej sytuacji Banku.

Test warunków skrajnych polegający na uwzględnieniu pogorszenia się jakości portfela kredytowego (scenariuszowy)

Z przeprowadzonego testu zakładającego pogorszenie się jakości portfela kredytowego o 10% uzyskano następujące wyniki:

Wskaźniki	Wartości wskaźników uzyskane na dzień analizy	Wartości wskaźników uzyskane przy założeniu testu	Limity ostrożnościowe
Wskaźnik płynności do 7 dni	1,91	1,91	min 0,6

Wskaźnik płynności do 1 miesiąca	1,84	1,83	min 1,0
Wskaźnik płynności do 3 miesięcy	1,69	1,67	min 1,0
Wskaźnik płynności do 1 roku	1,65	1,60	min 1,0
Wskaźnik płynności do 2 lat	1,91	1,83	min 1,0

Przeprowadzony test uwidacznia, iż Bank przy założeniu pogorszenia się jakości portfela kredytowego o **10%** będzie spełniał ustalone limity wewnętrzne.

Test warunków skrajnych polegający na uwzględnieniu pogorszenia się jakości portfela kredytowego, oraz zmiany struktury aktywów polegającej na wzroście portfela kredytowego (test scenariuszowy)

Z przeprowadzonego testu zakładającego pogorszenie się jakości portfela kredytowego o **10%**, oraz wzroście portfela kredytowego o **10%** uzyskano następujące wyniki:

Wskaźniki	Wartości wskaźników uzyskane na dzień analizy	Wartości wskaźników uzyskane przy założeniach testu	Limity ostrożnościowe
Wskaźnik płynności do 7 dni	1,91	1,51	min 0,6
Wskaźnik płynności do 1 miesiąca	1,84	1,47	min 1,0
Wskaźnik płynności do 3 miesięcy	1,69	1,38	min 1,0
Wskaźnik płynności do 1 roku	1,65	1,43	min 1,0
Wskaźnik płynności do 2 lat	1,91	1,68	min 1,0

Wyniki testu uwidaczniają, iż Bank przy założeniu pogorszenia się jakości portfela kredytowego o **10%**, oraz wzroście portfela kredytowego o **10%** będzie spełniał ustalone limity wewnętrzne.

Test warunków skrajnych polegający na uwzględnieniu pogorszenia się jakości portfela kredytowego, zmiany struktury aktywów polegającej na wzroście portfela kredytowego, oraz spadku depozytów terminowych (test scenariuszowy)

Z przeprowadzonego testu zakładającego pogorszenie się jakości portfela kredytowego o **10%**, wzroście portfela kredytowego o **10%**, oraz spadku depozytów terminowych o **10%** uzyskano następujące wyniki:

Wskaźniki	Wartości wskaźników uzyskane na dzień analizy	Wartości wskaźników uzyskane przy założeniach testu	Limity ostrożnościowe
Wskaźnik płynności do 7 dni	1,91	1,24	min 0,6
Wskaźnik płynności do 1 miesiąca	1,84	1,24	min 1,0
Wskaźnik płynności do 3 miesięcy	1,69	1,19	min 1,0
Wskaźnik płynności do 1 roku	1,65	1,33	min 1,0

Wskaźnik płynności do 2 lat	1,91	2,25	min 1,0
-----------------------------	------	------	---------

Wyniki testu uwidaczniają, iż Bank przy założeniu pogorszenia się jakości portfela kredytowego o **10%**, wzroście portfela kredytowego o **10%**, oraz spadku depozytów terminowych o **10%** będzie spełniał ustalone limity wewnętrzne.

Test kształtowania się wskaźników płynności przy zastosowaniu prognoz kształtowania się aktywów, pasywów i zobowiązań pozabilansowych w oparciu o zatwierdzony w Banku plan finansowy

Z przeprowadzonego testu prognozy na podstawie planu finansowego Banku uzyskano następujące wyniki:

Wskaźniki	Wartości wskaźników uzyskane na dzień analizy	Wartości wskaźników uzyskane przy założeniach testu	Limity ostrożnościowe
Wskaźnik płynności do 7 dni	1,91	1,92	min 0,6
Wskaźnik płynności do 1 miesiąca	1,84	1,77	min 1,0
Wskaźnik płynności do 3 miesięcy	1,69	1,59	min 1,0
Wskaźnik płynności do 1 roku	1,65	1,51	min 1,0
Wskaźnik płynności do 2 lat	1,91	1,72	min 1,0

Przeprowadzony test uwidaczniają, iż Bank przy założonych w planie finansowym poszczególnych składowych aktywów, pasywów i zobowiązań pozabilansowych będzie spełniał ustalone limity wewnętrzne.

Powyższe testy scenariuszowe obrazują, przy różnej dotkliwości możliwości utrzymania przez Bank płynności finansowej Banku.

2.4 Wnioski

Stosunek kredytów do depozytów (79,3%) jest wysoki, co może spowodować zachwianie płynności banku. Limit zaangażowania w Banku przez Bank Zrzeszający w kwocie 18 455 tys. zł oraz posiadane należności od sektora finansowego w pełni (na chwilę obecną) zabezpiecza bezpieczeństwo wypłacalności Banku. Bank posiada aktywa płynne, których wartość z nadwyżką pokrywa depozyty niestabilne. Ogólnie można ocenić, że ryzyko płynności w Banku jest na dopuszczalnym poziomie.

W mapie ryzyk banku profil ryzyka płynności został określony jako *umiarkowany (ocena 2)*.

3. RYZYKO RYNKOWE

Ryzyko rynkowe jest ryzykiem utraty wartości aktywów, wzrostu poziomu zobowiązań lub zmiany wyniku finansowego w rezultacie wrażliwości na zmienność parametrów rynkowych (cen na rynku). W obszarze ryzyka rynkowego wyróżnia się poniższe podkategorie ryzyka:

- **ryzyko kursowe** – ryzyko utraty wartości aktywów, wzrostu poziomu zobowiązań lub negatywnej zmiany wyniku w rezultacie wrażliwości na zmiany kursów walut;
- **ryzyko stóp procentowych** – ryzyko utraty wartości aktywów, wzrostu poziomu zobowiązań lub negatywnej zmiany wyniku finansowego w konsekwencji wrażliwości na zmiany stóp procentowych;
- **ryzyko cen towarów** – ryzyko utraty wartości aktywów lub negatywnej zmiany wyniku finansowego w konsekwencji wrażliwości na zmiany cen towarów;
- **ryzyko cen instrumentów** – ryzyko utraty wartości aktywów, wzrostu poziomu zobowiązań lub negatywnej zmiany wyniku finansowego w konsekwencji wrażliwości na zmiany cen instrumentów finansowych.

Ze względu na zakres prowadzonej przez bank działalności nie występuje ryzyko cen towarów (transakcji związanych ze zmianą cen np. platyny czy ropy naftowej). Bank nie posiada papierów wartościowych, w związku z czym nie badane jest także ryzyko cen instrumentów. Bank przyjął i bada jako istotne ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko kursowe.

3.1 Ryzyko kursowe

Przy ocenie **ryzyka kursowego** w banku wykorzystywane są następujące wskaźniki:

- pozycja walutowa całkowita/2% funduszy własnych,
- średnia pozycja całkowita za okres 12m-cy/fundusze własne,
- maksymalna zaobserwowana pozycja całkowita za okres 12m-cy/fundusze własne
- wpływ wzrostu/spadku wszystkich kursów walutowych o 30% na wynik z pozycji wymiany.

Wartość bezwzględna pozycji walutowej (w PLN) nie może przekraczać 2% funduszy własnych wg stanu na dzień analizy. Na koniec 2017 roku Bank Spółdzielczy w Niemcach osiągnął następujące wyniki dotyczące ryzyka kursowego:

- a) pozycja walutowa całkowita wyniosła 24 813,23 zł przy limicie 2% funduszy własnych wynoszącym 447 526,42 zł; nadwyżka wartości pozycji walutowej równa była kwocie 422 713,20 zł;
- b) w okresie 365 dni do daty analizy Bank osiągnął średnią pozycję walutową 58 934,61 zł, która jest dużo niższa od limitu 2% funduszy własnych;
- c) maksymalna pozycja zaobserwowana w okresie roku do daty analizy to 151 899,32 zł, co stanowiło 33,9% limitu obowiązującego tego dnia w kwocie 447 459,59 zł;
- d) test warunków skrajnych przeprowadzony na 31.12.2017r pokazał, że wynik z pozycji wymiany w przypadku wzrostu/spadku kursów o 30% zmieni się o +/- 3 586,59 zł (w przypadku minimum pozycji walutowej – 2 706,18 zł) i o +/- 9 856,65 zł (w przypadku maksimum – 151 899,32 zł);

W analizie IV kwartału 2017r. profil ryzyka kursowego został określony jako **niski (ocena 1)**.

3.2 Ryzyko stopy procentowej

Łączne niedopasowanie pomiędzy aktywami i pasywami oprocentowanymi na koniec 31.12.2017r. wyniosło 21 483 tys. zł; wskaźnik niedopasowania kształtował się natomiast na poziomie 0,11pp. Oznacza to, że wystąpiła ogółem luka dodatnia, czyli nadwyżka aktywów oprocentowanych nad pasywami oprocentowanymi, co może okazać się mniej korzystne w przypadku obniżenia lub pozostawienia rynkowych stóp procentowych na niezmiennym poziomie.

W celu przeanalizowania ryzyka stopy procentowej w kontekście zmian rynkowych stóp procentowych ustalono cztery hipotetyczne scenariusze, które pomogą przybliżyć wpływ tego rodzaju ryzyka na zmianę dochodu w Banku:

1. Pierwszy scenariusz zakłada jednakową zmianę oprocentowania aktywów i pasywów;
  - zmiana wyniku przy spadku stóp o 2 pp. z tytułu ryzyka przeszacowania,
2. Drugi scenariusz zakłada jednakową zmianę oprocentowania aktywów i pasywów;
  - zmiana wyniku przy spadku stóp o 2 pp. - spadek maksymalnie do zera - z tytułu ryzyka bazowego (bez uwzględniania wskaźników),
3. Trzeci scenariusz zakłada jednakową zmianę oprocentowania aktywów i pasywów;
  - zmiana wyniku przy spadku stóp o 2 pp. - spadek maksymalnie do zera - z tytułu ryzyka bazowego (z uwzględnieniem wskaźników),
4. Czwarty scenariusz zakłada jednakową zmianę oprocentowania aktywów i pasywów;
  - zmiana wyniku przy spadku stóp o 2 pp. - z uwzględnieniem wskaźnika rozbieżności w zmianach pom. R, PS (papiery skarbowe) i W, proporcji pom. R i stopami w grupie B (czyli ryzyko bazowe w ujęciu kompleksowym).

Wyniki wyliczeń wpływu zmian stóp procentowych na podstawie wymienionych wyżej scenariuszy prezentuje poniższa tabela:

Scenariusz	Wpływ na wynik finansowy w tys. zł
I	- 410,6
II	- 1 811,3
III	- 2 121,5
IV	- 1 597,0

Najbardziej niekorzystny wpływ na wynik ma scenariusz III (zmniejszenie wyniku finansowego o 2 121,5 tys. zł). W przypadku niekorzystnych zmian w zakresie stóp procentowych Bank ma wiele możliwości szybkiej reakcji na ww. zmiany, tj.:

1. Sterowanie „przesunięciem” terminów przeszacowania,
2. Sterowanie skalą zmian oprocentowania,
3. Opracowanie i wdrożenie nowego produktu depozytowego.

Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że ryzyko stopy procentowej według stanu na koniec 31.12.2017r. utrzymało się w ramach przyjętych limitów. Kształtowanie się rynkowych stóp procentowych

w okresie IV-go kwartału 2017r. pozwoliło na osiągnięcie przez Bank marży odsetkowej na poziomie planowanym 3,32% - wzrost w porównaniu ze stanem na koniec września 2017r roku o 0,01pp).

Prognozy kształtowania się zmian rynkowych stóp procentowych zakładają możliwą stagnację stóp procentowych w I kwartale 2018r., co zakładając ich niski stan może okazać się mniej korzystne z uwagi na szybsze przeszacowanie aktywów.

W analizie IV kwartału br. profil ryzyka stopy procentowej został określony jako podwyższony (ocena 3).

3.3 Wnioski

Bank nie tworzy kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyka stopy procentowej. Test warunków skrajnych, przy występującym niedopasowaniu w przedziałach przeszacowania oraz ryzyku bazowym wykazał, że nagły spadek stóp procentowych może obniżyć dochód odsetkowy Banku w skali 12 miesięcy. Wpływ ryzyka stopy procentowej na sytuację ekonomiczno-finansową Banku oceniono jako umiarkowany.

W analizie IV kwartału 2017r. profil ryzyka rynkowego został określony jako *umiarkowany (ocena 2)*.

4. RYZYKO OPERACYJNE

Ryzykiem operacyjnym nazywamy ryzyko wystąpienia straty związane z niedostateczną efektywnością działań ludzi, systemów, procesów zachodzących w podmiocie (również przy ich wdrażaniu) oraz czynnikami zewnętrznymi.

Analizę ryzyka operacyjnego przeprowadzono na podstawie „Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym” oraz „Instrukcji sporządzania informacji zarządczej”. W ramach opracowania, analizie poddawany jest rejestr zdarzeń ryzyka operacyjnego, czynniki ryzyka oraz prezentowane są wnioski zawierające propozycje działań, zmierzających do minimalizowania skutków występowania incydentów ryzyka operacyjnego. W Banku funkcjonuje również Instrukcja monitorowania kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego i braku zgodności wraz z listą wskaźników KRI, które są badane co kwartał.

Rejestr zdarzeń ryzyka operacyjnego prowadzony jest w systemie RIRO i obejmuje 7 kategorii:

- 1. Oszustwa wewnętrzne.**
- 2. Oszustwa zewnętrzne.**
- 3. Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy.**
- 4. Klienci, produkty i praktyki biznesowe.**
- 5. Szkody związane z aktywami rzeczowymi banku.**
- 6. Zakłócenia działalności banku i awarie systemów.**
- 7. Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi.**

Oraz 3 linie biznesowe:

- 1. Bankowość komercyjna.**
- 2. Bankowość detaliczna.**
- 3. Płatności i rozliczenia.**

4.1 Incydenty ryzyka operacyjnego

Od 1 października do 31 grudnia 2017r w ramach kategorii (1-7) zdarzeń operacyjnych zanotowano i zarejestrowano w systemie RIRO 6 incydentów ryzyka operacyjnego o stracie **653,18 zł** (0,06% *wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego, wynoszącego 1 030 097,03 zł*):

- A) 3 straty rzeczywiste (bezpośrednie) – **611,31 zł** (50% ilości strat ogółem oraz 0,01% wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego); te straty rzutują również na wynik finansowy.
- B) 3 straty potencjalne – **41,87 zł** (50% ilości strat ogółem oraz 0,01% wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego).

Na powyższe straty złożyły się incydenty należące do następujących rodzajów zdarzeń operacyjnych:

1. Szkody związane z aktywami rzeczowymi (3 incydenty – 611,31 zł straty rzeczywistej, która również rzutowała na wynik finansowy –0,05% wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego).
2. Zakłócenia działalności banku i awarie systemów - (3 incydenty – 41,87 zł straty potencjalnej – 0,01% wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego).
  - a) Błąd pracy czytnika kart – 1 incydent ze stratą potencjalną 41,87 zł;
  - b) Przerwa w dostępie do usług bankowości internetowej – 2 incydenty ze stratą o zł.

W okresie 01.01.2017 – 31.12.2017r zarejestrowano w systemie RIRO 16 incydentów (w tym 5 potencjalnych). Straty z tego tytułu przedstawiały się następująco:

1. **11 strat rzeczywistych – 2 400,33 zł (0,23% wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego)** – 1 228,29 zł w linii biznesowej: bankowość detaliczna B3 (4 straty) oraz 1 172,04 zł w linii: płatności i rozliczenia B5 (7 strat).

Większość strat rzeczywistych stanowiły naprawy sprzętów – 2 122,50 zł (0,20% wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego).

Bank odzyskał ze strat rzeczywistych 277,83 zł [0,02% strat ogółem] (incydenty typu „recovered-loss”).

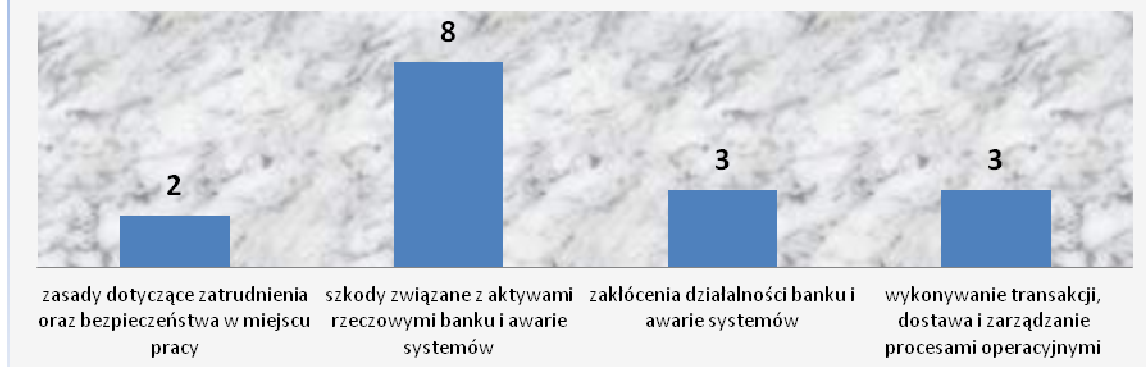
W grupie strat rzeczywistych (bezpośrednich) można wyróżnić również 8 strat mających swe odzwierciedlenie w wyniku finansowym. Kwota ta wyniosła w badanym okresie 2 122,50 zł (**0,20% wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego**): 1 228,29 zł – bankowość detaliczna (4 straty); 894,21 zł – płatności i rozliczenia (4 straty).

2. **5 strat potencjalnych („near-miss” – „o mały włos”) – 10 847,68 zł, co stanowi 1,05% wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego)** – 10 805,81 zł w bankowości detalicznej (2 straty) oraz 41,87 zł w płatnościach i rozliczeniach (3 straty). Prawie całość (99,6%) tej kwoty stanowiła strata związana z nieobecnością kluczowych pracowników – 10 805,81 zł (1,05% wymogu).

Łączna wielkość strat wyniosła 13 248,01 zł – 1,28% wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego.

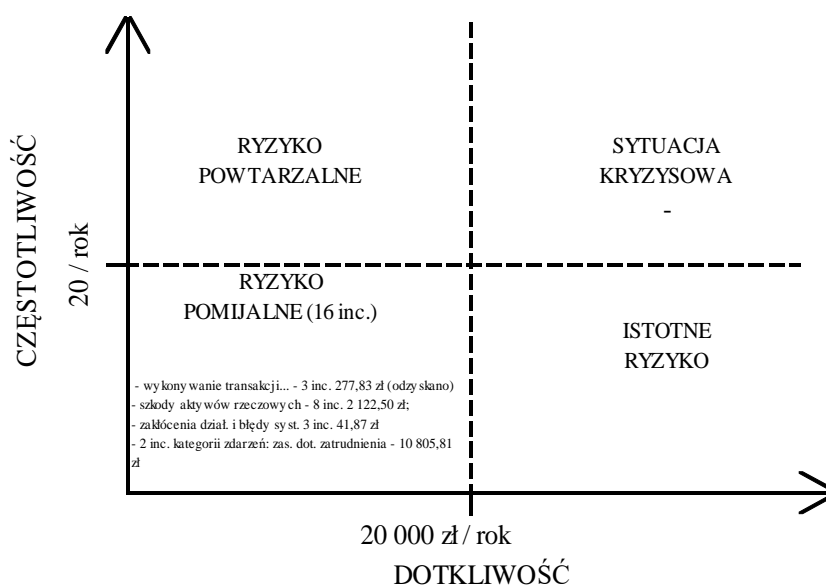
Straty potencjalne stanowiły ok. 81,9% ogólnej kwoty strat oraz 31,2% ogólnej liczby incydentów.

Zestawienie ilości strat w okresie 01.01.2017 - 31.12.2017

4.2 Mapa ryzyka

W celu identyfikacji i oceny ryzyka operacyjnego sporządzana jest mapa ryzyka, która służy do porządkowania grup zdarzeń ryzyka operacyjnego pod kątem wysokości strat (dotkliwości) oraz prawdopodobieństwa ich występowania (częstotliwości). **Mapa ryzyka** określająca apetyt na ryzyko, obejmuje zestawienie incydentów operacyjnych (niosących za sobą straty rzeczywiste i potencjalne) za okres 2017 roku przedstawia się następująco:

Z powyższej grafiki wynika, że wszystkie incydenty zarejestrowane w systemie RIRO zakwalifikowane zostały do ryzyka pomijałnego. Poziom ryzyka operacyjnego w Banku osiąga poziom akceptowalny.

4.3 Macierz bazylejska

W Banku Spółdzielczym w Niemczech można wyróżnić 3 linie biznesowe: „bankowość detaliczna”, „bankowość komercyjna” oraz „płatności i rozliczenia”. W ramach analizy ryzyka operacyjnego Zespół Ryzyk i

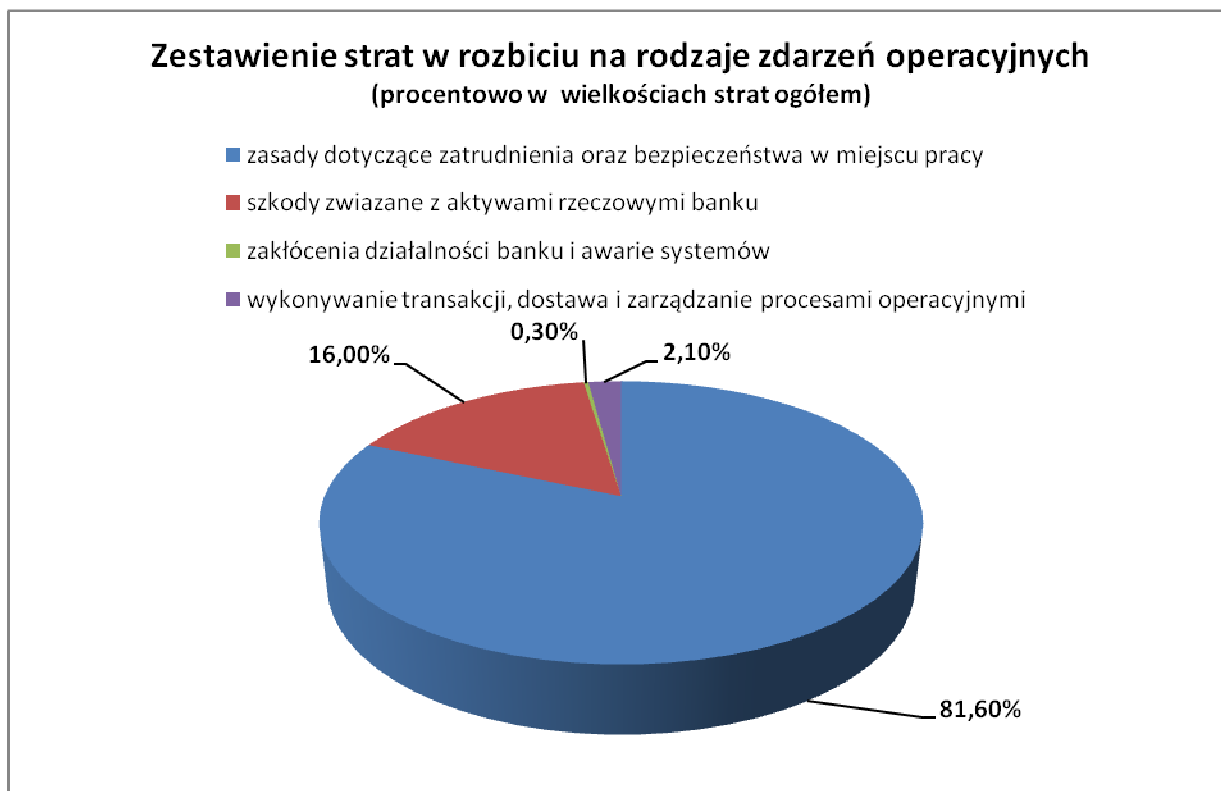
Analiz sporządza zestawienie strat brutto (bez strat odzyskanych) z tytułu ryzyka operacyjnego w układzie tzw. **macierzy bazylejskiej** ryzyka operacyjnego, tj. kombinacji linii biznesowych i rodzajów ryzyka. Roczne zestawienie linii biznesowych z rodzajami zdarzeń ryzyka operacyjnego przedstawia się następująco:

LINIA: BANKOWOŚĆ KOMERCYJNA	
Rodzaj zdarzenia w ramach linii	KOSZTY
1.Oszustwo wewnętrzne	
2.Oszustwo zewnętrzne	
3.Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwa w miejscu pracy	
4.Klienci, produkty i praktyki biznesowe	
5.Szkody związane z aktywami rzeczowymi banku	
6.Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	
7.Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	
LINIA: BANKOWOŚĆ DETALICZNA	
Rodzaj zdarzenia w ramach linii	KOSZTY
1.Oszustwo wewnętrzne	
2.Oszustwo zewnętrzne	
3.Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwa w miejscu pracy	10 805,81 zł
4.Klienci, produkty i praktyki biznesowe	
5.Szkody związane z aktywami rzeczowymi banku	1 228,29 zł
6.Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	
7.Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	
LINIA: PŁATNOŚCI I ROZLICZENIA	
Rodzaj zdarzenia w ramach linii	KOSZTY
1.Oszustwo wewnętrzne	

2.Oszustwo zewnętrzne	
3.Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwa w miejscu pracy	
4.Klienci, produkty i praktyki biznesowe	
5.Szkody związane z aktywami rzeczowymi banku	894,21 zł
6.Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	
7.Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	277,83 zł (odzyskano)
Razem koszty ryzyka operacyjnego:	13 248,01 zł
W tym:	
Koszty linii: bankowość komercyjna	0 zł
Koszty linii: bankowość detaliczna	12 034,10 zł (90,8%)
Koszty linii: płatności i rozliczenia	1 213,91 zł (9,2%)

Ogólne zestawienie strat w rozbiciu na rodzaje zdarzeń operacyjnych przedstawia się następująco:

- A) Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwa w miejscu pracy – 10 805,81 zł (81,6%);
- B) Szkody związane z aktywami rzeczowymi banku – 2 122,50 zł (16,0%);
- C) Zakłócenia działalności banku i awarie systemów – 41,87 zł (0,3%);
- D) Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi – 277,83 zł (2,1%).

Na podstawie analizy macierzy bazylejskiej można stwierdzić, że największe straty Bank ponosi w ramach linii „Bankowość detaliczna” (90,8% strat kwotowo ogółem oraz 37,5% strat ilościowo ogółem).

4.4 Ryzyko operacyjne w obszarze kadr

W IV kwartale 2017r. zatrudniono 1 pracownika oraz 3 zwolniono i na koniec 2017 roku liczba pracowników wyniosła 47: 14 w Centrali oraz 33 w Oddziałach oraz Punktach Kasowych. Wskaźnik rotacji wyniósł 0,00 dla Centrali i 0,11 dla pozostałych placówek.

Najwięcej pracowników jest ze stażem pow. 35 lat – 10 osób (3 w Centrali) oraz od 16 do 20 lat – 9 osób (4 w Centrali). W Centrali przeważają osoby pracujące w Banku 16-20 lat (4 osoby). W Oddziałach i Punktach Kasowych przeważają osoby pracujące w Banku do 5 lat i pow. 35 lat (8 i 7 osób). Z 49 osób zatrudnionych w BS Niemce (stan na 01.10.2017) 33 osób posiada wyższe wykształcenie (11 w Centrali), 14 średnie (3 w Centrali). Wszystkie osoby zatrudnione w Centrali oraz 2 osoby z pozostałych placówek Banku stanowiły obsługę pośrednią klienta (tzw. zaplecze). Pozostałe osoby należały do bezpośredniej obsługi klienta.

Na zwolnieniu lekarskim przebywało 8 pracowników łącznie przez 236 dni (w Centrali - 1 osoba przez 92 dni).

Lista kluczowych pracowników BS w Niemczech obejmuje:

- Prezesa Zarządu oraz Wiceprezesów Zarządu.

Żadna z nich nie była na zwolnieniu lekarskim w 3im kwartale br. **Strata potencjalna** z tytułu nieobecności kluczowych pracowników wyniosła **0 zł**, co stanowi 0,00% wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego.

Test ciągłości działania w przypadku absencji pracowników przeprowadzany jest pod koniec każdego roku kalendarzowego.

Najmniejsza absencja pracowników w 2017 roku wystąpiła w kwietniu (36 dni), największa w lipcu (132 dni). Incydenty związane z błędami pracowników nie wystąpiły w obydwu tych miesiącach. Na podstawie tych danych należy stwierdzić, że podwyższona nieobecność pracowników w badanym okresie nie miała żadnego wpływu na ilość oraz wielkość incydentów ryzyka operacyjnego i co za tym idzie nie miała wpływu na płynne funkcjonowanie banku.

Profil ryzyka operacyjnego w obszarze kadr jest na poziomie niskim.

4.5 Ryzyko operacyjne w obszarze procesów i systemów, oraz outsourcingu

W Banku Spółdzielczym w Niemcach wykorzystuje się 5 systemów informatycznych:

- jeden systemowy, archiwizowany codziennie (62 archiwizacje w kwartale) – NOE [kopie archiwalne całej bazy w O/Niemce i O/Spiczyn],
- jeden pomocniczy, archiwizowany miesięcznie (3 archiwizacje w kwartale) – SET-BS,
- trzy pomocnicze, archiwizowane kwartalnie (1 archiwizacja w kwartale) – LOTUS, PŁACE i PŁATNIK.

Nie odnotowano prób włamania do systemu informatycznego.

Na żadnym z komputerów nie stwierdzono obecności wirusów.

W badanym okresie odnotowano 3 awarie mające bezpośredni wpływ na obsługę klientów.

1. Brak autoryzacji kart międzynarodowych – awaria czytnika kart – strata potencjalna 41,87 zł.
2. Brak możliwości zalogowania się do Internet Bankingu – strata potencjalna 0 zł.
3. Brak możliwości wykonywania operacji w Internet Bankingu – strata potencjalna 0 zł.

Kopie bezpieczeństwa (archiwizacje aplikacji strategicznych) systemów informatycznych przeprowadzone zostały zgodnie z przyjętymi założeniami.

-procedur, SIZ, sprawozdań i analiz.

W IV kwartale 2017r. przeprowadzono testy warunków skrajnych według Instrukcji „Plany awaryjne zachowania ciągłości działania w sytuacjach kryzysowych Banku Spółdzielczym w Niemcach”. Testy były przeprowadzone w zakresie:

- sprawdzenia poprawności działania odtworzonych kopii zapasowych bazy danych na komputerze zapasowym,
- sprawdzenia poprawności działania odtworzonych kopii zapasowych baz danych na serwerze zapasowym,
- sprawdzenia poprawności działania agregatów prądotwórczych.

Wyniki powyższych czynności były prawidłowe.

Sprawdzono również zapisy w rejestrach:

- kopii zapasowych dotyczących baz danych i programów pomocniczych,
- dzienniku administratora systemu (serwer roboczy),
- dzienniku administratora (serwerownia zapasowa O/Garbów).

Wszystkie zapisy w ww. rejestrach były prawidłowe.

Protokoły z powyższych testów załączone są do analizy ryzyka operacyjnego sporządzonej na dzień 31.12.2017r.

W 2017r. przeprowadzono testy warunków skrajnych:

- ewakuacji pracowników i klientów Banku na wypadek pożaru placówki w Spiczynie – 26.06.2017r.,
- zachowania się pracowników i klientów Banku na wypadek podłożenia ładunku wybuchowego lub znalezienia podejrzanego przedmiotu (Oddział w Niemcach) – 19.06.2017r.,
- zachowania się pracowników i klientów w przypadku napadu rabunkowego – 05.06.2017r.,
- utrzymania ciągłości działania w siedzibie rezerwowej dla serwerowni – 5.12.2017r.,
- zachowania ciągłości działania w sytuacji wyłączenia zasilania – 5.12.2017r.,
- odtworzenia kopii zapasowych – 19.12.2017r.,
- utrzymania ciągłości działania w siedzibie serwerowni w przypadku zniszczenia sprzętu – 15.12.2017r.,
- utrzymania ciągłości działania Oddziału w Spiczynie w przypadku zniszczenia budynku – 19.12.2017r.,
- utrzymania ciągłości działania Oddziału w Garbowie w przypadku zniszczenia budynku – 15.12.2017r.

Wszystkie testy wypadły prawidłowo.

Nie testowano zapewnienia ciągłości działania Banku w pozostałych zakresach planów awaryjnych.

Protokoły z powyższych testów załączone są do analizy ryzyka operacyjnego sporządzonej na dzień 31.12.2017r.

Informacja dotycząca realizacji „Planu w zakresie zastosowania technologii informatycznej oraz bankowości elektronicznej w Banku Spółdzielczym w Niemcach” na dzień 31.12.2017r.

- a) Licencja wielostanowiskowa ASIST,
- b) Zapasowy system bankowy,
- c) Modernizacja systemu TV przemysłowej O/Spiczyn,
- d) Centrala telefoniczna O/Niemce,
- e) Wymiana systemu alarmowego O/Niemce,
- f) Klimatyzator ścienny serwerownia zapasowa O/Garbów,
- g) Zakup klimatyzatorów,
- h) Multisejf 4-szufladowy O/Niemce.
- i) Remont Sali obsługi klienta O/Niemce z wymianą m.in. instalacji informatycznej

Informacje na temat uprawnień nadawanych pracownikom przez Administratora Bezpieczeństwa Informatycznego (ABI) oraz oceny sytuacji podmiotów trzecich, którym zlecono czynności objęte Art. 6a Prawa bankowego (outsourcing) przedstawiane są zgodnie z harmonogramem (minimum raz w roku).

Upewnienia nadawane pracownikom przez ABI – Administratora Bezpieczeństwa Informatycznego są sprawdzane co najmniej raz w roku. W przypadku dłuższej nieobecności pracownika (długi urlop wypoczynkowy, zwolnienie lekarskie), jego dostęp do systemu jest blokowany.

W sytuacji zmian systemowych (wgranie nakładek czy nowego oprogramowania) uprawnienia są dostosowywane do tych zmian.

W momencie zmiany stanowiska przez pracownika uprawnienia są aktualizowane i przystosowywane do nowego zakresu obowiązków.

14 grudnia 2017 przeprowadzona była kontrola posiadanych uprawnień przez wybranych pracowników i stwierdzono nieprawidłowości, które poprawiono. **Protokół z powyższej kontroli w załączeniu do analizy ryzyka operacyjnego sporządzonej na dzień 31.12.2017r.**

Ocena sytuacji podmiotów trzecich (outsourcing), którym zlecono czynności objęte Art. 6a Prawa bankowego (outsourcing):

15 listopada 2017 roku dokonano oceny sytuacji Zakładu Usług Informatycznych NOVUM Spółka z o.o., natomiast 12 października sytuacji IT Card Centrum Technologii Płatniczych SA w zakresie oceny sytuacji finansowo-ekonomicznej, stopnia realizacji zadań objętych umową, innych rodzajów ryzyk dotyczących podmiotu oraz oceny możliwości sprostania wymaganiom Banku w okresie następnych 12 miesięcy. W ramach przeglądu dokonano analizy wyników finansowych podmiotu (bilans oraz rachunek zysków i strat za rok 2016), analizy sytuacji podmiotów opartej na opinii biegłego oraz oceny ryzyka i stopnia realizacji zleconych czynności.

Informacje uzyskane z w/w źródeł oraz brak reklamacji ze strony klientów potwierdzają prawidłowo zabezpieczoną przez firmę bazę z danymi systemowymi Banku i danymi dotyczącymi obsługi transakcji na rachunkach przy stosowaniu kart płatniczych (IT Card Centrum Technologii Płatniczych SA), oraz danymi dotyczącymi obsługi rachunków internetowych (Zakład Usług Informatycznych NOVUM Spółka z o.o.).

Ogólnie profil ryzyka operacyjnego w obszarze procesów i systemów, oraz outsourcingu jest na poziomie niskim.

4.6 Ryzyko operacyjne w obszarze zdarzeń zewnętrznych i wewnętrznych

Nie wykryto oszustw wewnętrznych i zewnętrznych w ramach analizy ryzyka operacyjnego w analizowanym okresie.

Przeprowadzono 61 kontroli wewnętrznych funkcjonalnych, w których nie wykryto niezgodności z przepisami zewnętrznymi i wewnętrznymi Banku. ~~W jednej z nich stwierdzono ..... niezgodności z przepisami zewnętrznymi i wewnętrznymi Banku. Wszystkie błędy, które wykazały kontrole zostały poprawione.~~

Nie przeprowadzono kontroli pokontrolnych.

Profil ryzyka operacyjnego w obszarze zdarzeń zewnętrznych i wewnętrznych można określić jako niski.

4.7 Test warunków skrajnych ryzyka operacyjnego

Na koniec 2017 roku przeprowadzono „stress test” ryzyka operacyjnego, który zakładał wzrost wielkości strat o 200% i odniesienia ich do wskaźnika BIA – wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego.

Wartość strat ogółem w stosunku do BIA w IV kwartale 2017r wyniosła 1,29%. W wyniku dwukrotnego wzrostu strat udział ten kształtował się na poziomie 2,57%. Zgodnie z przyjętymi założeniami pozwoliło to jednoznacznie stwierdzić, że poziom ryzyka w wyniku przeprowadzenia testu warunków skrajnych jest na niskim poziomie.

4.8 Kluczowe wskaźniki ryzyka KRI

Poziom kształtowania się limitów wskaźników KRI i ich wykorzystanie za analizowany okres przedstawia poniższa tabela:

L.P.	Wskaźnik	Sposób wyliczenia wskaźnika	Limity			Wykonanie			
			poziom normalny	poziom ostrzegawczy	poziom krytyczny	31.03.17	30.06.17	30.09.17	31.12.17
1	Awaryjność systemu NOVUM	czas przestoju NOVUM w kwartale/iloczyn dni roboczych w kwartale i 24h	- 5%	5-9%	+ 9%	-	-	-	-
2	Awaryjność systemu CUI	czas przestoju CUI w kwartale/iloczyn dni w kwartale i 24h	- 2%	2-5%	+ 5%	-	-	-	-
3	Awaryjność łączności	czas przestoju wynikający z awarii łączności/ iloczyn dni roboczych w kwartale i 24h	- 5%	5,01-10%	+ 10,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,23%
4	Archiwizacja aplikacji strategicznych	liczba korzystania z kopii zapasowych/iloczyn dni w kwartale i wykonanych kopii bezpieczeństwa	- 2%	2-5%	+ 5%	-	-	-	-
5	Zgodność z przepisami	liczba kontroli, w których stwierdzono postępowanie niezgodne z przepisami/liczba kontroli w kwartale	- 10%	10,01-30%	+ 30,01%	1,72%	-	-	-
6	Wskaźnik kontroli wewnętrznej funkcjonalnej	liczba kontroli, w których stwierdzono nieskuteczność kontroli funkcjonalnej lub jej brak/liczba przeprowadzonych kontroli	- 2%	2,01-5%	+ 5,01%	-	-	-	-
7	Oszustwa wewnętrzne	liczba wykrytych oszustw wewnętrznych	0	1	+ 1	-	-	-	-

8	Włamania do systemu	liczba wykrytych włamań do systemu	0	0	min. 1	-	-	-	-
9	Skargi i reklamacje	liczba skarg i reklamacji zgłoszonych przez klientów	0-6	7-13	+ 14	12	1	7	2
10	Pranie pieniędzy	liczba zawiadomień o uzasadnionych podejrzeniach popełnienia przestępstwa prania pieniędzy	0	0	min. 1	-	-	-	-
11	Nieobecność pracowników z tytułu zwolnień lekarskich	łączna dni zwolnień lekarskich/iloczyn liczby dni w kwartale i liczby średniego zatrudnienia w kwartale	- 10%	10,01-15%	+ 15,01%	7,38%	6,1%	7,63%	5,46%
12	Sprawy sądowe	liczba spraw sądowych związanych z nieprzestrzeganiem prawa przez Bank lub nieetycznym zachowaniem/liczba spraw prowadzonych przez Bank w kwartale	0%	0-1%	+ 1%	-	-	-	-
13	Wirusy komputerowe	liczba wystąpień wirusów komputerowych na stanowiskach	0-3	4-7	+ 8	-	-	-	-

Wszystkie wskaźniki KRI mieściły się w przyjętych limitach.

Na dzień analizy nowo wprowadzone produkty: „Kredyt Bez Odsetek” [konto 20004-10-11-80] został udzielony 8 osobom na kwotę 20 900 zł, „Pożyczka hipoteczna” [konto 20003-10-61-18] została udzielona 10 klientom na kwotę 8 878 000 zł, „Mieszkaniowy rachunek powierniczy” [konto 27213-131] został udzielony 1 klientowi na kwotę 556 829,50 zł.

4.9 Monitoring wybranych kredytobiorców

Informacja dla Zarządu dotycząca przeprowadzonego monitoringu według stanu na dzień 31.12.2017r.

W czwartym kwartale 2017 r. przeprowadzono monitoring 74 kredytobiorców BS Niemce. W ramach przeprowadzonego monitoringu na dzień 31.12.2017 zbadano 24 kredytobiorców z zadłużeniem powyżej 10% funduszy własnych oraz 6 kredytobiorców z zadłużeniem przeterminowanym.

Podczas przeprowadzonego monitoringu stwierdzono iż:

- wszyscy kredytobiorcy z zaangażowaniem powyżej 10% funduszy własnych zaklasyfikowani są do kategorii ryzyka „normalna”, zdecydowana większość spłat jest realizowana terminowo, a jedynie w kilku przypadkach zdarzyły się nieznaczne opóźnienia. Kredyty są wykorzystywane zgodnie z przeznaczeniem, a sytuacja ekonomiczno-finansowa tychże kredytobiorców nie budzi obaw.

W wyniku kontroli stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- 1) w kredycie nr 94009/134/RB/K/17 udzielonym firmie Szymbor Sylwester SDS Transport, w dokumentacji kredytowej brak podpisu Pani Sylwii Szymbor na pełnomocnictwie do rachunku;
- 2) w kredycie nr 10045835/195/IN/K/13 udzielonym firmie Pami Bruk Jaworski Chmurzyński, w zabezpieczeniach w systemie księgowym NOE wpisano niepoprawny numer księgi wieczystej;
- 3) w kredycie nr 2600879/5/RB/K/17 udzielonym firmie Gricard Polska Sp z o.o., w dokumentacji kredytowej brak podpisu Pana Dariusza Drączkowskiego na deklaracji wekslowej;
- 4) w kredycie nr 10044258/139/KLH/17 udzielonym firmie Naj-Pol Trade Spółka z o.o., w zabezpieczeniach w systemie księgowym NOE nie wpisano hipoteki na nieruchomości.

Ponadto, z uwagi na fakt, iż faktyczne wyniki finansowe firmy Patyra – Szymon Patyra są niższe o ponad 30% od prognozowanych, proponuję, aby zobligować klienta do złożenia wyjaśnienia takiego stanu rzeczy oraz przedłożenia aktualnej prognozy finansowej. Firma Patyra – Szymon Patyra posiada w Banku Spółdzielczym w Niemcach pożyczkę hipoteczną w kwocie pozostałej do spłaty na dzień obecny - 923.040,00 zł.

W pozostałych skontrolowanych kredytach nieprawidłowości nie stwierdzono.

Powyzsza informacja zostanie przekazana osobom odpowiedzialnym za wyeliminowanie wykrytych nieprawidłowości.

Zakres przeprowadzonego monitoringu obejmował:

- zgodność warunków zawartych w umowie kredytowej z danymi zawartymi w decyzji kredytowej.
- analizę ustanowionych zabezpieczeń tj. prawidłowość ustanowionych zabezpieczeń, wartość zabezpieczeń, aktualizację wyceny przedmiotu zabezpieczenia,
- analizę formalno-prawną zabezpieczeń terminowych tj. przelew wierzytelności, zabezpieczenia na terminowych rachunkach bankowych, gwarancje bankowe, polisy ubezpieczeniowe
- ocenę aktualnej sytuacji ekonomiczno – finansowej klientów posiadających ekspozycje kredytowe w Banku Spółdzielczym w Niemcach.

Podstawowe przyczyny występowania zdarzeń ryzyka operacyjnego to:

1. Zdarzenia zewnętrzne, powodujące m.in. wyłączenia prądu co skutkuje przestojem pracy bankomatów.
2. Duże obciążenia pracą pracowników w kasach w dniach zwiększonej ilości płatności (podatki, czynsze, koniec miesiąca itp.).
3. Przerwy w pracy bankomatów spowodowane awarią łączności, bądź podzespołów i oprogramowania bankomatów.
4. Brak należytej staranności ze strony pracownika Banku.

5. Brak należytej staranności przy sprawowaniu kontroli „na drugą rękę”

Podjęte działania zapobiegawcze i dyscyplinujące:

1. Przeprowadzono rozmowy dyscyplinujące z Pracownikami winnym zaniedbań.
2. Wysyłanie pracowników na szkolenia.
3. Wprowadzono zmiany w systemie informatycznym (uaktualnienie likwidujące błędy z poprzedniej wersji programu)

Planowane dalsze działania mające na celu ograniczenie występowania czynników ryzyka błędów pracowników:

1. Ujęcie w planie ekonomiczno-finansowym zadań dla oddziałów związanych ze sprzedażą produktów bankowości elektronicznej, które zmniejszają obciążenie pracowników z tytułu prostych, ale pracochłonnych błędotwórczych operacji bankowych.
2. Oferowanie klientom rachunków oraz zleceń w celu zmniejszania ilości wpłat kasowych.

4.10 Wnioski

Straty finansowe oraz potencjalne są dużo niższe od wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego. Ryzyko operacyjne we wszystkich obszarach działalności banku jest na niskim poziomie i nie zagraża funkcjonowaniu banku.

W analizie IV kwartału 2017r. profil ryzyka operacyjnego został określony jako **umiarkowany (ocena 2)**.

5. RYZYKO BRAKU ZGODNOŚCI

Analizę ryzyka braku zgodności przeprowadzono w oparciu o zapisy „Instrukcji zarządzania ryzykiem braku zgodności” oraz zapisy zawarte w „Polityce zarządzania zgodnością i ryzykiem braku zgodności”, a także „Instrukcję sporządzania informacji zarządczej”.

Analiza skutków ryzyka braku zgodności w Banku została również przedstawiona razem z oceną ryzyka operacyjnego.

Działania zapobiegawcze podjęte przez Zarząd:

1. Zwiększenie nadzoru nad realizacją zleceń – kontrola „na drugą rękę”.

5.1 Straty finansowe i niefinansowe ryzyka braku zgodności

Poniesione skutki niefinansowe oraz finansowe ryzyka braku zgodności w okresie od 01.10.2017r do 31.12.2017r.

W celu oceny skutków niefinansowych oraz finansowych ryzyka braku zgodności dokonano analizy następujących danych:

1. Rejestr skarg wniosków – w analizowanym okresie odnotowano 2 reklamacje. Dotyczyły one błędnie zaksięgowanych kwot. Nie spowodowały strat finansowych oraz utraty klientów i reputacji.
2. W analizowanym okresie nie stwierdzono sytuacji odejścia pracowników z pracy z powodu nie przestrzegania przepisów.

3. W Banku nie toczą się sprawy sądowe z powództwa osób zewnętrznych z tytułu nie przestrzegania przez Bank przepisów prawa.
4. W Banku nie wystąpiły oszustwa wewnętrzne i zewnętrzne w ramach analizy ryzyka operacyjnego.
5. W Banku nie stwierdzono obrotu środkami pieniężnymi pochodzącymi z nieujawnionych źródeł.
6. Nie było zawiadomień dotyczących podejrzenia popełnienia przestępstwa prania pieniędzy. Zarejestrowano i przekazano do GIIF w III kwartale 2017 roku 932 operacji powyżej 15 tys. EUR: wyjściowych – 149, wejściowych – 150, kasowych – 89 oraz memoriałowych – 544.
7. W wyniku analizy regulacji wewnętrznych Banku z przepisami zewnętrznymi i przepisami prawa, nie stwierdzono niezgodności.

Na podstawie przeprowadzonej analizy stwierdza się, że ryzyko braku zgodności nie ma większego wpływu na wynik finansowy Banku. Natomiast w celu utrzymania tego ryzyka na dotychczasowym poziomie oraz w celu unikania występowania skutków niefinansowych w Banku proponuje się podjęcie następujących działań:

1. Zwiększenie kontroli w obszarze rozliczeń.

Informacja i analiza zdarzeń i incydentów zarejestrowanych w systemie, powiązanych z ryzykiem braku zgodności:

Tytuł	Na 30.09.2017	Na 31.12.2017	Różnica (wzrost / spadek)	Analiza przyczyn (czynników) poniesionych strat w badanym okresie
Odsetki karne	-	-	-	-
Zapłacone kary umowne	-	-	-	-
Zapłacone odszkodowania	-	-	-	-
Koszty pozostałe i windylacji*	-	-	-	-
Razem straty finansowe	-	-	-	-

Tabela przedstawiająca ilość i wartość egzekucji z zabezpieczeń zamieszczona przy ryzyku rezydualnym.

6. RYZYKO BIZNESOWE, W TYM WYNIKU FINANSOWEGO

Ryzykiem biznesowym nazywamy ryzyko nie osiągnięcia założonych i koniecznych celów ekonomicznych z powodu niepowodzenia w rywalizacji rynkowej.

Analizę ryzyka biznesowego przeprowadzono w oparciu o obszar ryzyka wyniku finansowego na dzień analizy.

Ryzyko wyniku finansowego – ryzyko realizacji wyniku finansowego poniżej wymagań wynikających z potrzeby prowadzenia bieżącej działalności i rozwoju, głównie w celu zapewnienia odpowiedniego zasilenia kapitału.

6.1 Dekompozycja wyniku finansowego brutto

(dane w tys. zł.)

Wykaz pogłębienia	31 gru 16	Udział w wyniku działalności bazowej	31 gru 17	Udział w wyniku działalności bazowej	Dynamika	Różnica
Przychody z tytułu odsetek	7 221	100,0%	7 821	100,0%	108,3%	599
Koszty odsetek	1 602	22,1%	1 690	21,6%	105,5%	89
Wynik z tytułu odsetek	5 620	78,0%	6 131	80,0%	109,1%	492
Wynik z tytułu prowizji	1 407	19,3%	1 497	19,4%	106,4%	90
Przychody z tytułu udziałów i innych papierów wartościowych	0	0,0%	0	0,0%	0,0%	0
Wynik operacji finansowych	0	0,0%	0	0,0%	0,0%	0
Wynik operacji wymagalnych	39	0,5%	35	0,4%	90,8%	-4
Wynik działalności bazowej	7 063	100,0%	7 653	100,0%	108,4%	590
Wynik operacji przychodów i kosztów operacyjnych	101	1,4%	116	1,5%	114,9%	15
Koszty działalności bazowej amortyzacji	4 824	68,3%	5 113	66,9%	106,2%	289
Koszty wyłączone z oceny	3 396	48,0%	3 621	47,4%	106,6%	225
Procesy leasingu	1 211	17,3%	1 273	16,7%	105,1%	62
Amortyzacja	187	2,6%	217	2,8%	116,1%	30
Różnica wartości bilansu i aktywacji	-3	-0,0%	49	0,6%	-94,0%	54
Wyk. (z tytułu) brutto	2 343	33,2%	2 598	34,1%	110,9%	255
Obowiązkowa rezerwa z tytułu zwiększenia kapitału	0	0,0%	0	0,0%	0,0%	0
Wyk. (z tytułu) netto	2 343	33,2%	2 598	34,1%	108,1%	255

Wynik finansowy netto wyniósł 2 052 tys. zł i był wyższy o 9,1%, tj. o 171 tys. zł od wyniku uzyskanego w analogicznym okresie poprzedniego roku.

6.2 Ocena poziomu ryzyka wyniku finansowego

Wykaz pogłębienia	31 gru 16	31 gru 17	Różnica	Poziom ryzyka	
Średni zyskowność (ROA) - wskaźnik	1,06%	1,01%	-0,05		
Średni zyskowność (ROA) - ocena	1	1	0	umiarkowany	bez zmian
Średni zyskowność (ROE) - wskaźnik	9,00%	9,03%	0,03		
Średni zyskowność (ROE) - ocena	1	1	0	umiarkowany	bez zmian
Poziom kosztów (C I) - wskaźnik	69,31%	66,99%	-2,32		
Poziom kosztów (C I) - ocena	1	1	0	umiarkowany	bez zmian
Margina odsetkowa - wskaźnik	3,27%	3,21%	-0,06		
Margina odsetkowa - ocena	1	1	0	umiarkowany	bez zmian
Poziom przychodów z prowizji i średnie aktywa w wartości bilansowej - wskaźnik	0,88%	0,84%	-0,04		
Poziom przychodów z prowizji i średnie aktywa w wartości bilansowej - ocena	1	1	0	umiarkowany	bez zmian
Zysk na zatrudnionego - wskaźnik	10,02	9,93	0,09		
Zysk na zatrudnionego - ocena	3	3	0	podwyższony	
Aktywność zatrudnionego - wskaźnik	3 964,1	4 189,3	225,2		
Aktywność zatrudnionego - ocena	1	1	0	umiarkowany	bez zmian
Zależność od pozostałego wyniku operacyjnego - udział pozostałego wyniku operacyjnego w wyniku brutto - wskaźnik	0,21%	0,00%	-0,21		
Zależność od pozostałego wyniku operacyjnego - udział pozostałego wyniku operacyjnego w wyniku brutto - ocena	1	1	0	niski	bez zmian
Ocena łączna	2,00	2,00	0,00	umiarkowany	

Łączna ocena ryzyka wyniku finansowego nie zmieniła się i wyniosła 2,00.

Poziom ryzyka wyniku finansowego jest umiarkowany.

Ryzyko biznesowe oznacza ryzyko strat w wyniku niewłaściwych decyzji co do doboru klientów, kształtu produktów i usług lub zobowiązań wobec partnerów biznesowych, albo w wyniku niesprawności lub niespójności systemu gospodarczego państwa.

W skład ryzyka biznesowego wchodzi ryzyko strategiczne, ryzyko otoczenia oraz ryzyko wyniku finansowego.

6.3 Analiza otoczenia i konkurencji

Z analizy ryzyka otoczenia wynika, iż tylko oddziały Banku w miejscowości Garbów i Lublin są w głównej mierze narażone na spadek wyniku związany z konkurencją takich banków jak: BS Nałęczów, oraz innych banków komercyjnych. Poniższa tabela przedstawia konkurencyjność w odniesieniu do ich produktów oraz dominujących cech przewagi nad BS w Niemcach.

Analiza konkurencji

Bank	Konkurencyjne produkty	Dominujące cechy przewagi konkurencji nad BS w Niemcach
BS Nałęczów	Wysokie oprocentowanie lokat terminowych	Duże nakłady finansowe na akcje promocyjne Banku
Banki komercyjne Lublin i Lubartów	Wysokie oprocentowanie depozytów	Gęstsza sieć obsługi

Bank Spółdzielczy w Niemcach jest spółdzielnią prowadzącą działalność na podstawie obowiązujących przepisów prawnych. Działa na terenie województwa lubelskiego (posiada placówki w takich miejscowościach jak: Lublin, Niemce, Garbów, Spiczyn, Krasienin, Ciecierzyn). W związku z niewielką ilością dużych zakładów przemysłowych oraz z uwarunkowaniem terenu, głównym źródłem utrzymania społeczności tego regionu jest rolnictwo, dlatego większość klientów Banku to rolnicy indywidualni oraz osoby prywatne.

Bank świadczy usługi dla następujących grup klientów:

- Rolnicy;
- Osoby fizyczne;
- Przedsiębiorcy indywidualni;
- Małe i średnie przedsiębiorstwa;
- Wspólnoty mieszkaniowe, fundacje i stowarzyszenia;
- Jednostki samorządowe.

Suma bilansowa na datę 31 grudnia 2017 roku wyniosła 208 708 tys. zł i wzrosła w stosunku do stanu na 31 grudnia 2016 roku o 12,0%, tj. o 22 381 tys. zł.

6.4 Test warunków skrajnych zmian czynników makro i mikroekonomicznych

W stosunku do danych na datę analizy, został przeprowadzony test warunków skrajnych zmian w otoczeniu makro i mikro na 2017 rok, który zakłada:

Scenariusz 1:

- 1/ Zmiana poziomu średnich pasywów kosztowych o -10,0%,
- 2/ Zmiana poziomu marży odsetkowej o -0,50 pp.,
- 3/ Zmiana przychodów z tytułu prowizji o -20,0%,
- 4/ Zmiana poziomu kredytów zagrożonych – zmiana odpisów na rezerwy o 20,0%,
- 5/ Koszty działania banku – bez zmian.

Na podstawie przeprowadzonego testu prognozowany annualizowany wynik finansowy netto w 2017 roku kształtuje się na poziomie 674 tys. zł – zmiana w stosunku do wyniku annualizowanego przed testem (2 052 tys. zł) o -67,2%.

Scenariusz 2:

Założenia jak w scenariuszu 1, oraz zmiana kosztów działania w stosunku do kosztów annualizowanych z daty analizy o 22,0% (zmiana wyniku z wyliczonego wskaźnika zmienności).

W scenariuszu 2 wynik finansowy netto w 2017 roku kształtuje się na poziomie -199 tys. zł – zmiana w stosunku do wyniku annualizowanego przed testem o -109,7%.

W celu uzyskania dodatniego wyniku finansowego należałoby zredukować koszty działania Banku.

Scenariusz 3:

Założenia jak w scenariuszu 1, oraz uruchomienie planu awaryjnego w zakresie kosztów działania - zmiana kosztów działania w stosunku do kosztów annualizowanych z daty analizy o -10,0% (ograniczenie kosztów przez Bank).

W scenariuszu 3 wynik finansowy netto w 2017 roku kształtuje się na poziomie 1 070 tys. zł – zmiana w stosunku do wyniku annualizowanego przed testem o -47,9%.

Wyniki testu wskazują, że w sytuacji niekorzystnych zmian w otoczeniu – pogorszenie koniunktury gospodarczej, wzrost konkurencji na rynku lokalnym – Bank poprzez wdrożenie odpowiednich mechanizmów kontrolnych w zakresie kosztów działania wypracuje dodatni wynik finansowy.

Wnioski

W analizie IV kwartału 2017r. profil ryzyka wyniku finansowego został określony jako umiarkowany (ocena 2).

Zaplanowane zadania i cele na 2017r są realizowane planowo z niewielkimi odchyleniami. W większości analizowanych składników aktywów, pasywów jak i rachunku zysków i strat wykonanie planu finansowego było zbliżone lub przekroczone 100%, co świadczy o zgodnym z planem rozwojem Banku.

Należy niemniej położyć większy nacisk na poprawę jakości posiadanych aktywów, zintensyfikować wykonanie przychodów z tytułu prowizji oraz monitorować pozostałe koszty działania, aby nie przewyższyły efektów z podstawowej działalności bankowej.

Wszystkie wskaźniki i wielkości charakteryzujące ryzyko biznesowe są na odpowiednim poziomie niezagrażającym bezpiecznemu funkcjonowaniu Banku.

7. RYZYKO KAPITAŁOWE

Ryzyko kapitałowe oznacza ryzyko wynikające z niezapewnienia kapitału wystarczającego do absorpcji strat nieoczekiwanych.

7.1 Fundusze własne i kapitały

Bieżąca sytuacja banku w zakresie bazy kapitałowej jest bardzo dobra. Fundusze własne netto (z uwzględnieniem wymogów zawartych w *Dyrektywie 575/2013 UE – pomniejszone o amortyzację funduszu udziałowego oraz amortyzację funduszu z aktualizacji wyceny majątku trwałego*) w IV kwartale 2017r. stanowiły kwotę 22 376 tys. zł.. Kapitał wewnętrzny konieczny do utrzymania przez bank z tytułu ryzyka bankowego wyliczony do współczynnika wypłacalności stanowi 10 750 tys. zł (ok. 48% funduszy własnych). Fundusze własne wykazują nadwyżkę nad obowiązkowym kapitałem w wysokości 11 590 tys. zł.

Kapitały (*podstawowy CET1 oraz Tier 1*) wyliczane zgodnie z wymogami ww. Dyrektywy, były równe 22 376 tys. zł, natomiast *kapitał Tier 2* – 0 tys.

Wszystkie limity dotyczące wyliczania kapitału wewnętrznego były zachowane. W związku z tym nie istniała potrzeba tworzenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyk objętych wyznaczaniem regulacyjnego wymogu kapitałowego.

Zaistniała potrzeba utworzenia dodatkowego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka koncentracji zaangażowań w kwocie 35 tys. zł (0,15% funduszy własnych). Łączna wartość oszacowanych wymogów kapitałowych (wraz z dawnym Filarem II) kształtowała się na poziomie 10 786 tys. zł (ok. 48,2% funduszy własnych).

Łączny współczynnik kapitałowy kształtował się na bezpiecznym poziomie i na dzień analizy wyniósł 16,65%. Współczynniki: *kapitałowy CET1, Tier 1 (nowe współczynniki obowiązujące od 1 stycznia 2014)* wyniosły 16,65%. Wewnętrzny współczynnik wypłacalności (po uwzględnieniu wymogów z pozostałych ryzyk – dawny II Filar) wyniósł 16,60%.

Wskaźnik dźwigni finansowej (wyliczony w sprawozdaniu LR) wyniósł 10,46% na koniec 2017 roku.

7.2 Kapitałowy test warunków skrajnych

I stopień – zakładający wystąpienie maksymalnego wymogu kapitałowego (dane roczne do daty analizy) - współczynnik wypłacalności na wysokim poziomie 14,42%,

II stopień – zakładający pogorszenie parametrów makroekonomicznych (spadek marży odsetkowej o 20%, spadek przychodów z prowizji o 20% oraz wzrost kredytów zagrożonych o 20% kredytów normalnych i pod obserwacją) przy zachowaniu założeń testu stopnia I - współczynnik wypłacalności 5,50%,

III stopień – zakładający wzrost wymogów kapitałowych z tytułu wzrostu skali działania o 10%, przy jednoczesnym zachowaniu danych z testu stopnia II - współczynnik wypłacalności 4,67%,

IV stopień – zakładający wdrożenie planu awaryjnego skutkującego redukcją kosztów działania o 5% - współczynnik wypłacalności 4,80%.

Test warunków skrajnych wykazał, że przed wdrożeniem planu awaryjnego (IV stopień) istnieje zagrożenie obniżenia współczynnika kapitałowego poniżej poziomu 8%.

Pomimo wdrożenia planu awaryjnego (IV stopień testu warunków skrajnych), który zakłada obniżenie kosztów działania Banku o 5% przy jednoczesnym zachowaniu danych z pierwszych trzech stopni „stress testu”, współczynnik wypłacalności nadal znajduje się poniżej poziomu wymaganego przez Prawo bankowe (8%).

7.3 Wnioski

W analizie IV kwartału 2017r. profil ryzyka kapitałowego został określony jako *niski (ocena 1)*.

Współczynniki kapitałowe wypracowane przez Bank na dzień analizy są na bardzo dobrym poziomie i nie zagrażają bezpiecznemu funkcjonowaniu Banku.

8. RYZIKO MODELI

Ryzyko modeli rozumiane jest jako ryzyko strat z tytułu błędnych danych generowanych przez stosowane w Banku modele, ryzyko wdrożenia nieprawidłowo zbudowanych (zdefiniowanych) modeli, taryf lub parametrów, niewłaściwego zastosowania modeli lub braku ich niezbędnej aktualizacji.

Błędy modeli są zbierane i poprawiane na bieżąco po każdych analizach i dotyczą wszystkich obszarów działalności bankowej (front office, back office). Zestawienie zbiorcze przedstawiane jest w analizie na koniec każdego roku i obejmuje dane z całego roku, tj. od 1 stycznia do 31 grudnia.

I tak w przeciągu 2017r zidentyfikowano następujące błędy rzutujące na wiarygodność sporządzanych analiz:

- a) brak ewidencji zabezpieczeń w systemie bankowym;
- b) nieprawidłowa ewidencja księgową składników ekspozycji kredytowych (np. błędne konto prowizji od kredytu,...);
- c) brak rewaluacji walut w systemie i tym samym błędne wyliczenie stanów pozycji walutowych w analizie ryzyka walutowego;
- d) brak podpętego pozabilansu do konta kredytowego;
- e) błędnie księgowanie przy odprowadzeniu walut na rachunek bankowy;
- f) podwójna spłata rat kredytowych: ręczna (pracownik) i automatyczna (system);
- g) brak możliwości prawidłowego księgowania zagrożonej ekspozycji kredytowej Klienta z modulem 20051309 oraz 20000222 – w systemie widnieje jako w sytuacji normalnej);
- h) brak aktualizacji wycen hipotek;

Informacje dotyczące ryzyka modeli za 2017r zawarte są w Analizie na 31.12.2017r.

Aktualizacje modeli wykorzystywanych przez Bank do określania poziomu ryzyk bankowych są wykonywane na bieżąco, po uprzednich konsultacjach z firmami je obsługującymi. Co w znaczącym stopniu redukuje ryzyko generowane przez te modele.

Można stwierdzić, że zarządzanie ryzykiem modeli jest skuteczne. Co przedkłada się na unowocześnianie modeli, dostosowywanie ich do wymagań organów nadzorczych (Rekomendacje KNF, etc.) czy przepisów Unii Europejskiej (*CRDIV, CRR*, itp.)

9. RYZYKO TRUDNOMIERZALNE

W skład ryzyka trudno mierzalnego wchodzi następujące rodzaje ryzyk:

9.1 Ryzyko transferowe

Ryzyko transferowe oznacza potencjalne zagrożenie nie zrealizowania przepływów środków pieniężnych w ramach przelewów zagranicznych.

Szacowanie kapitału wewnętrznego ma miejsce w sytuacji, gdy poziom transferów zagranicznych z krajami spoza UE przekroczy 10% przelewów w miesiącu ogółem. W badanym okresie IV kwartału br. nie zrealizowano przelewu do/z kraju nienależącego do UE. Z uwagi na brak obrotów wykonywanych z krajami spoza Unii Europejskiej w badanym okresie ryzyko transferowe nie jest obecnie uznane za ryzyko istotne.

9.2 Ryzyko strategiczne

Ryzyko strategiczne rozpatrywane jest w kontekście długookresowym i związane jest z rezultatem błędnych i świadomych decyzji strategicznych, które mogą zagrażać realizacji sztandarowych celów Banku. Jest związane ze zmianami ogólnogospodarczymi, do których decyzje strategiczne powinny być dostosowywane, by docelowa zdolność Banku do wywiązywania się z zobowiązań finansowych w dłuższej perspektywie czasu została zapewniona.

W 2017 roku została zaakceptowana wieloletnia strategia Banku. Przyjęte wskaźniki oraz wykonanie planu ekonomiczno-finansowego nie odbiegały od planu finansowego.

Bank prowadzi i zamierza prowadzić tylko tradycyjną działalność bankową. Bank nie angażował się (i nie zamierza) w instrumenty finansowe o podwyższonym ryzyku (instrumenty pochodne, derywaty kredytowe, akcje, jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych, etc.). Bank planuje trwałe funkcjonowanie w strukturze Zrzeszenia banków spółdzielczych.

9.3 Ryzyko rezydualne

Jest to ryzyko związane ze stosowaniem przez Bank technik redukcji ryzyka kredytowego (form zabezpieczeń), które mogą być mniej efektywnie niż oczekiwano w momencie ich przyjmowania.

Baza zabezpieczeń w Banku nie jest urealniana. Zarząd nie otrzymał informacji o urealnianiu wartości zabezpieczeń.

Analiza czynników ryzyka rezydualnego:

Tytuł	31.12.2016	31.03.2017	30.06.2017	30.09.2017	31.12.2017	Średnio
Ilość spraw	5	5	5	5	4	4,80
Wysokość egzekwowanych kwot	223 500,33 zł	219 614,67 zł	209 946,47 zł	207 665,73 zł	202 973,79 zł	212 740,20 zł
Kwota odzyskana	3 378,64 zł	3 585,48 zł	9 378,16 zł	7 745,94 zł	4 112,40 zł	5 640,12 zł
Skuteczność w %	1,51%	1,63%	4,47%	3,73%	2,03%	2,67%
Wskaźnik jakości kredytów	0,34	0,31	0,27	0,22	0,2	0,27

W IV kwartale 2017r. windykacja prowadzona była w stosunku do 4 dłużników Banku.

Na 31.12.2017r. łączna wartość kredytów w windykacji wyniosła 202 973,79 zł. Odzyskano z tego 4 112,40 zł, co daje nam skuteczność windykacji na poziomie 2,03%.

Wskaźnik jakości kredytów (udział kredytów zagrożonych w obligu kredytowym) jest na niskim poziomie (0,20%).

Bank nie stosuje metody wszechstronnej (dotyczącej portfela handlowego) do redukcji ryzyka kredytowego oraz nie przyjmuje instrumentów pochodnych jako zabezpieczenia kredytów (udział tych zabezpieczeń w całości zabezpieczeń wyniósł na datę analizy 0,00%).

9.4 Ryzyko utraty reputacji

Ryzyko reputacji rozumiane jest jako ryzyko związane z możliwością wystąpienia negatywnych odchyleń od zaplanowanego wyniku finansowego Banku wskutek pogorszenia się jego wizerunku.

W okresie IV kwartału bieżącego roku nie wystąpiły przypadki negatywnej kampanii medialnej (prasa, radio, telewizja, Internet). Działalność innych banków (szczególnie spółdzielczych) nie wpłynęła negatywnie na postrzeganie naszego Banku na lokalnym rynku usług bankowych.

W analizowanym okresie odnotowano 2 reklamacje ze strony Klientów. Dotyczyły one błędnie zaksięgowanych kwot. Nie spowodowały strat finansowych oraz utraty klientów i reputacji.

W okresie raportowanym ryzyko utraty reputacji mogło wynikać w momencie reklamacji oraz w wyniku wystąpienia awarii mających bezpośredni wpływ na obsługę klientów (szerzej w punkcie 4.1 na stronie 22 w dziale opisującym ryzyko operacyjne). W skali całego systemu bankowego nie zaobserwowano spadku zaufania klientów do banków wyrażający się głównie w postaci drastycznego spadku bazy depozytowej.

9.5 Ryzyko cyklu gospodarczego

Ryzyko cyklu gospodarczego wynika z nieuwzględnienia przez wewnętrzne modele oceny ryzyka kredytowego wpływu cyklu gospodarczego na wynik finansowy Banku.

Ryzyko cyklu gospodarczego analizuje się w momencie przygotowywania projektu planu ekonomiczno-finansowego na kolejny rok, bazując na prognozach Ministerstwa Finansów, Narodowego Banku Polskiego, Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, itp. Założenia na 2017r są następujące:

1. W 2017 r. podstawowym celem polityki pieniężnej pozostanie średniookresowe stabilizowanie inflacji na poziomie $2,5\% \pm 1$ punkt procentowy, co będzie sprzyjać zrównoważonemu wzrostowi gospodarczemu.
2. Prognozowane jest dalsze przyspieszenie wzrostu gospodarczego, który wynieść może 3,6 proc.
3. Nadal poprawiać się będzie sytuacja w przemyśle, w którym, według prognozy IBnGR, wartość dodana wzrośnie o 5,5 proc. W budownictwie koniunktura będzie się nadal poprawiać – wartość dodana wzrośnie o 5,6 proc. W 2017 roku na koniunkturę w tym sektorze coraz wyraźniej oddziaływać będą pozytywnie inwestycje infrastrukturalne finansowane w ramach nowej perspektywy budżetowej UE.
4. Spodziewać się należy przyspieszenia wzrostu eksportu, którego przyrost wyniesie 6,1 proc. oraz dodatniej dynamiki importu, który wzrośnie o 5,6 proc. Sytuacja w handlu zagranicznym kształtowana będzie przede wszystkim przez stan koniunktury w Unii Europejskiej, dlatego przyspieszenie tempa wzrostu polskiego eksportu do prognozowanego poziomu w przyszłym roku warunkowane jest poprawą sytuacji gospodarczej u naszych najważniejszych partnerów handlowych.
5. Proces poprawy koniunktury w gospodarce światowej będzie nadal relatywnie powolny, co będzie wpływało na politykę pieniężną banków centralnych, w tym także NBP.
6. Niskie tempo wzrostu cen w krajach strefy euro będzie wpływało na inflację w Polsce ze względu na duże obroty handlowe polskiej gospodarki z tymi krajami.
7. Z jednej strony, nadal niski wzrost gospodarczy i niska inflacja za granicą (w szczególności w strefie euro) mogą wpływać na kształtowanie się inflacji i wzrostu gospodarczego w Polsce. Z drugiej strony, wycofywanie się przez Rezerwę Federalną z ilościowego łagodzenia polityki pieniężnej i jednocześnie zwiększanie skali łagodzenia polityki pieniężnej przez EBC, może - w zależności od rozłożenia obu procesów w czasie powodować zwiększoną zmienność przepływów kapitału portfelowego, a tym samym podwyższoną zmienność cen na rynkach aktywów, w tym na rynku walutowym i na rynku skarbowych papierów wartościowych. Oczekuje się, że wraz z ożywieniem aktywności gospodarczej na świecie oraz wygasaniem wpływu wcześniejszych spadków cen surowców energetycznych na dynamikę cen, inflacja w 2017 roku nieco wzrośnie.
8. Przewiduje się, że w 2017 r. polityka pieniężna będzie prowadzona w warunkach nadpłynności sektora bankowego. Systematyczny wzrost obcego pieniądza gotówkowego oraz wielkość depozytów będących podstawą naliczania rezerwy obowiązkowej będą sukcesywnie ograniczać poziom nadpłynności sektora bankowego. W przypadku skupu walut obcych przez bank centralny następuje wzrost płynności sektora bankowego, natomiast sprzedaż walut obcych powoduje jej ograniczenie. Z kolei obsługa zadłużenia zagranicznego, prowadzona poprzez wykorzystanie rachunku walutowego, ma charakter neutralny z punktu widzenia płynności sektora bankowego, podobnie jak wymiana środków walutowych budżetu na rynku międzybankowym.
9. Operacje podstawowe standardowo przeprowadzane są w sposób regularny (raz w tygodniu), z 7-dniowym- z reguły- terminem zapadalności. Na przetargach obowiązuje stała rentowność na poziomie

stopy referencyjnej NBP. Z uwagi na oczekiwane utrzymywanie się nadpłynności w sektorze bankowym w 2017 r. operacje te będą polegać na emisji bonów pieniężnych NBP.

10. Sytuacja na rynku pracy nadal nie będzie dobra, ale jednocześnie widoczna będzie wyraźna poprawa w stosunku do stanu z lat poprzednich. Stopa bezrobocia powinna systematycznie się obniżyć. Według prognozy IBnGR bezrobocie w Polsce spadnie do poziomu 8,8% . na koniec grudnia 2017 roku.. Spadek bezrobocia sprzyjał będzie wzrostowi wynagrodzeń, które rosnąć powinny realnie w tempie około 4,1 proc. rocznie.
11. Wokół zarysowanego wyżej scenariusza makroekonomicznego utrzymuje się jednak duża niepewność związana z możliwą eskalacją napięć geopolitycznych, w tym w szczególności konfliktu rosyjsko-ukraińskiego, a także ryzyko nagłego pogorszenia nastrojów i spadku cen aktywów na globalnych rynkach finansowych. Zagrożeniem dla tempa wzrostu gospodarczego w Polsce może być ograniczenie wymiany handlowej oraz wzrost niepewności, które mogą wywołać spadek inwestycji i osłabienie koniunktury. Czynniki te mogą ograniczać wzrost gospodarczy i w efekcie również inflację.
12. W ocenie IBnGR należy spodziewać się stabilizacji kursu euro i dolara na względnie wysokich poziomach wobec złotego. Utrzymywanie się słabego kursu złotego powodowane będzie przede wszystkim dużą niepewnością co do rozwoju sytuacji gospodarczej w Polsce, kontrowersjami wokół istotnych elementów polityki gospodarczej rządu oraz negatywnymi ocenami sytuacji w Polsce formułowanymi przez opiniotwórcze organizacje międzynarodowe

Założenia są podstawą do przyjęcia wysokości wyniku finansowego możliwego do osiągnięcia w 2017 roku na poziomie zbliżonym do 2016 roku.

Wskaźnik relacji kredytów zagrożonych (287 tys. zł) do obliża kredytowego (143 702 tys. zł) na koniec 2017 roku wyniósł 0,20%, przy obowiązującym limicie 3% (*wartość maksymalna tego wskaźnika w okresie poprzednich 5 lat kształtowała się na poziomie 0,90%*).

10. PODSUMOWANIE

W wyniku procesu Badania i Oceny Nadzorczej wg stanu na 31.12.2015r Bank Spółdzielczy w Niemcach otrzymał ocenę końcową na poziomie 1.82, co jest wynikiem dobrym.

Analiza podstawowych rodzajów ryzyka występujących w Banku wskazuje na umiarkowany poziom tych ryzyk w działalności Banku.

Podstawowe wskaźniki charakteryzujące ogólny poziom (profil) ryzyka są zgodne z przyjętym przez Radę Nadzorczą planem ekonomiczno-finansowym. Poziom analizowanego ryzyka nie zagroził realizacji planu ekonomiczno-finansowego w zakresie wyniku finansowego, pozwalającego na budowę funduszy własnych na realnym poziomie oraz nie miał negatywnego wpływu na realizację strategii długoterminowej Banku.

VII. Polityka wynagradzania pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku Spółdzielczego w Niemcach.

1. Polityka zmiennych składników wynagrodzeń w Banku Spółdzielczym w Niemcach, określa zasady ustalania, wypłaty i monitorowania zmiennych składników wynagrodzeń pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku.
2. Wprowadzenie Polityki ma na celu:
  - 1) wspieranie prawidłowego i skutecznego zarządzania ryzykiem i nie zachęcanie do podejmowania nadmiernego ryzyka wykraczającego poza zaakceptowaną przez Radę Nadzorczą skłonność do ryzyka Banku;
  - 2) wspieranie realizacji strategii działalności Banku;
  - 3) ograniczenie konfliktu interesów;
  - 4) kształtowanie kultury organizacyjnej opartej na wynikach poprzez wynagradzanie pracowników za osiągnięcie trwałych wyników odpowiadających długofalowym interesom Banku.
3. Powyższa Polityka, opracowana została na podstawie:
  - 1) ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. z 2016 r. poz. 1988 , ze zm.), zwanej dalej Prawem bankowym;
  - 2) ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 2016 r., poz. 1666 ze zm.), zwanej dalej Kodeksem pracy;
  - 3) Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach zwanego dalej Rozporządzeniem;
  - 4) rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) Nr 604/2014 z dnia 4 marca 2014 r. uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych w odniesieniu do kryteriów jakościowych i właściwych kryteriów ilościowych ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka instytucji (Dz. Urz. UE L167 z 06.06.2014 r.).
4. W Banku identyfikacji osób, których działalność zawodowa może mieć istotny wpływ na profil ryzyka Banku, dokonuje się w oparciu o **kryteria jakościowe oraz ilościowe**.
5. Zasady ustalania, przyznawania i wypłacania zmiennych składników wynagrodzeń pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku, podlegają zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą.
6. Bank nie wprowadza podziałów wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej na stałe i zmienne składniki wynagrodzenia oraz nie stosuje przepisów powyższej Polityki wynagrodzeń członków Rady Nadzorczej.

Zapisy powyższej polityki obejmują:

1. Stałe składniki wynagradzania,
2. Zmienne składniki wynagradzania, rozumiane jako premia uznaniowa,
3. Zasady przyznawania i wypłacania zmiennych składników wynagradzania.

Uwzględniając rozmiary działalności, ryzyka związane z prowadzoną działalnością oraz z uwagi na fakt, że Bank nie udziela kredytów przekraczających 5 mln euro, do stanowisk istotnych w Banku zalicza się:

- 1) Członków Rady Nadzorczej

- 2) Członków Zarządu:
  - a) Prezesa Zarządu
  - b) Wiceprezesa Zarządu ds. handlowych i marketingu
  - c) Wiceprezesa Zarządu ds. informatyki i analiz kredytowych
  - d) Wiceprezesa Zarządu ds. finansowo – księgowych i monitoringu
- 3) Głównego Księgowego
1. Z uwagi na fakt, że Dyrektorzy Oddziałów mogą podejmować decyzję o udzielaniu kredytów, w ramach udzielonych pełnomocnictw do kwoty 50.000zł., co nie ma wpływu na profil ryzyka Banku stanowisk Dyrektorów nie zalicza się do stanowisk istotnych.

Wysokość wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej ustala Zebranie Przedstawicieli.

Rada Nadzorcza otrzymuje tylko stałe składniki wynagrodzenia.

Wysokość wynagrodzenia stałego i zmiennego dla członków Zarządu ustala Rada Nadzorcza/ Prezydium Rady Nadzorczej.

Wysokość wynagrodzenia stałego i zmiennego dla pracowników ustala Zarząd.

Łączna kwota wypłaconej premii uznaniowej osobom zajmującym stanowiska istotne w Banku za dany rok nie może spowodować obniżenia wyniku finansowego do poziomu, który nie zapewni realnego przyrostu funduszy własnych Banku oraz budowy bezpiecznej bazy kapitałowej.

Tabela – Łączne koszty osobowe brutto wypłacone w 2017 roku – wynagrodzenie zasadnicze, premie, pozostałe składniki, narzuty – dane w PLN.

Zarząd Banku	Pozostali	Razem
663 888,08	2 956 996,99	3 620 885,07

2. Stosując zasadę proporcjonalności Bank wypłaca całość premii uznaniowej po przyznaniu, z uwzględnieniem:

- Wysokość zmiennych składników wynagradzania nie może być wyższa niż 100% wynagrodzenia zasadniczego osób zajmujących stanowiska istotne, a wynagrodzenie zasadnicze powinno mieć taką wysokość, aby Bank mógł prowadzić elastyczną politykę wynagrodzeń w zakresie zmiennych składników.

Oceny efektów pracy członków Zarządu dokonuje Rada Nadzorcza, w terminie oceny wykonania Strategii działania, w oparciu o kryterium ilościowe oraz jakościowe.

Wyniki oceny efektów pracy członków Zarządu w danym okresie, wyrażane są w formie uchwały Rady Nadzorczej.

Ocena efektów pracy obejmuje następujące wskaźniki Banku osiągnane w ostatnich trzech latach (**kryterium ilościowe**) w odniesieniu do założeń Strategii działania:

- 1) zysk netto,
- 2) zwrot z kapitału własnego (ROE),
- 3) jakość portfela kredytowego,
- 4) współczynnik kapitałowy,
- 5) wskaźnik płynności LCR,
- 6) wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznana utrata wartości rezerwami celowymi.

Ocenię podlega stopień wykonania wymienionych w pkt 1-6 wskaźników w odniesieniu do planu finansowego w poszczególnych latach podlegających ocenie oraz w stosunku do założeń przyjętych w Strategii działania na dany okres. Zmienne składniki są przyznawane w przypadku, gdy w każdym z ostatnich trzech lat plan w zakresie wskaźników wymienionych w pkt 1-6 był zrealizowany co najmniej w 90%.

Kryteria jakościowe oceny członków Zarządu przy przyznawaniu zmiennych składników wynagrodzenia to:

- 1) uzyskane absolutorium w okresie oceny,
- 2) pozytywna ocena rękojmi należytego wykonania obowiązków, zgodnie z art. 22aa ustawy Prawo bankowe,
- 3) ogólna dobra ocena przez Radę Nadzorczą realizacji zadań zawartych w planie ekonomiczno-finansowym w okresach objętych oceną.

VIII. Zasady Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych

Mając na uwadze:

1) *cele nadzoru, to jest zapewnienie:*

- a) *prawidłowego funkcjonowania rynku finansowego,*
- b) *stabilności, bezpieczeństwa oraz przejrzystości rynku finansowego,*
- c) *zaufania do rynku finansowego,*
- d) *ochrony uczestników rynku finansowego,*
- e) *bezpieczeństwa obrotu i przestrzegania reguł uczciwego obrotu,*
- f) *bezpieczeństwa środków pieniężnych klientów;*

2) *zadania Komisji Nadzoru Finansowego, polegające na podejmowaniu działań służących prawidłowemu funkcjonowaniu rynku finansowego oraz mających na celu rozwój rynku finansowego i jego konkurencyjność;*

3) *doświadczenia nadzorcze z zakresu nadzoru bankowego, emerytalnego,*

ubezpieczeniowego, nad rynkiem kapitałowym oraz spółdzielczymi kasami oszczędnościowo-kredytowymi;
wydaje się Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.

Instytucja nadzorowana powinna dążyć do stosowania w jak najszerszym zakresie zasad określonych w Zasadach Ładu Korporacyjnego z uwzględnieniem zasady proporcjonalności wynikającej ze skali, charakteru działalności oraz specyfiki tej instytucji. Zasady Ładu Korporacyjnego mają również zastosowanie do instytucji nadzorowanych mających status spółki publicznej.

Instytucja nadzorowana udostępnia na stronie internetowej informację o stosowaniu Zasad Ładu Korporacyjnego lub informację o odstąpieniu od stosowania określonych zasad.

Zasady określone w Zasadach Ładu Korporacyjnego nie naruszają praw i obowiązków wynikających z przepisów prawa.